

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Kotoutuminen • 2025:13

# Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret koulutuksessa ja työmarkkinoilla



Työ- ja elinkeinoministeriö  
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:13

# Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret koulutuksessa ja työmarkkinoilla

Juho Alasalmi, Henna Busk

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2025

**Julkaisujen jakelu**

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston  
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-  
arkivet Valto

[julkaisut.valtioneuvosto.fi](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi)

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-535-5

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

## Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret koulutuksessa ja työmarkkinoilla

**Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:13** **Teema** Kotoutuminen

**Julkaisija** Työ- ja elinkeinoministeriö

**Tekijä/t** Juho Alasalmi, Henna Busk  
**Yhteisötekijä** Pellervon taloustutkimus PTT  
**Kieli** suomi

**Sivumäärä** 75

### Tiivistelmä

Selvitys tarkastelee 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten osallistumista työmarkkinoille ja koulutukseen. Vertailussa suomalaistaustaisiin nuoriin aikuisiin on otettu huomioon erilaiset sukupuoli- ja ikärakenteet, synnyin- ja asuinalueet sekä vanhempien sosioekonomiset taustat.

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten määrä on kasvanut 2010-luvulla nopeasti: vuoden 2010 noin 1 000 henkilöstä vuoden 2023 yli 15 000 henkilöön. Merkittävä osa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista nuorista on 1990-luvun alussa Somaliasta, Jugoslaviasta ja Neuvostoliitosta Suomeen muuttaneiden lapsia.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia harvemmin työllisenä ja useammin työttömänä ja työvoiman ulkopuolella. He myös opiskelevat suomalaistaustaisia harvemmin. Ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia nuoria useammin syntyneet ja asuneet Uudellamaalla ja kaupungeissa. He myös useammin muuttavat alueille, joilla työllistymisen mahdollisuudet ovat paremmat.

Vanhempien sosioekonominen asema selittää erot koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten välillä. Ikä-sukupuoli-vakioidut erot ovat kuitenkin selkeitä ja vakaita, ja ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien sosioekonominen asema on paljon heikompi kuin suomalaistaustaisten nuorten vanhempien.

**Asiasanat** kotoutuminen, nuoret aikuiset, koulutus, työmarkkina-asema, sosioekonominen asema

**ISBN PDF** 978-952-327-535-5

**ISSN PDF** 1797-3562

**Julkaisun osoite** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-535-5>

## Finlandsfödda unga med utländsk bakgrund inom utbildningen och på arbetsmarknaden

---

**Arbets- och näringsministeriets publikationer 2025:13****Tema**

Integration

**Utgivare** Arbets- och näringsministeriet**Författare** Juho Alasalmi, Henna Busk**Utarbetad av** Pellervo ekonomiska forskningsinstitut PTT**Språk** finska**Sidantal**

75

---

**Referat**

I utredningen granskas deltagandegraden på arbetsmarknaden och inom utbildningen hos Finlandsfödda unga i åldrarna mellan 18 och 29 år med utländsk bakgrund. I jämförelsen med unga vuxna med finländsk bakgrund har olika köns- och åldersstrukturer, födelse- och bostadsorter samt föräldrarnas socioekonomiska bakgrunder beaktats.

Under 2010-talet ökade antalet Finlandsfödda unga med utländsk bakgrund snabbt: från cirka 1 000 personer år 2010 till över 15 000 personer år 2023. En betydande andel av de Finlandsfödda unga med utländsk bakgrund är barn till invandrare som i början av 1990-talet flyttat till Finland från Somalia, Jugoslavien och Sovjetunionen.

De Finlandsfödda unga med utländsk bakgrund är mer sällan sysselsatta och oftare arbetslösa och utanför arbetskraften än unga med finländsk bakgrund. De studerar också mer sällan än unga med finländsk bakgrund. De unga med utländsk bakgrund är oftare födda och har bott i Nyland och i städer än de unga med finländsk bakgrund. De flyttar också oftare till områden där sysselsättningsmöjligheterna är bättre.

Föräldrarnas socioekonomiska ställning förklarar skillnader i deltagandegraden i utbildning och på arbetsmarknad mellan de unga med utländsk och finländsk bakgrund. Standardiserade ålders- och könsskillnader är dock tydliga och stabila, och den socioekonomiska ställningen hos föräldrarna till de unga med utländsk bakgrund är mycket svagare än hos föräldrarna till unga med finländsk bakgrund.

**Nyckelord** integration (invandrare), unga vuxna, utbildning, arbetsmarknadsställning, socioekonomisk ställning

---

**ISBN PDF** 978-952-327-535-5**ISSN PDF**

1797-3562

---

**URN-adress** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-535-5>

---

## Participation of Young People of Foreign Background Born in Finland in Education and the Labour Market

---

<b>Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2025:13</b>	<b>Subject</b>	Integration
<b>Publisher</b>	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland	
<b>Author(s)</b>	Juho Alasalmi, Henna Busk	
<b>Group author</b>	Pellervo Economic Research PTT	
<b>Language</b>	<b>Pages</b>	75

---

### Abstract

The report examines the participation of 18–29-year-old young people with foreign background born in Finland in the labour market and education. The report compares their participation with that of young adults with Finnish background, taking into account the different gender and age structures, places of birth and residence, and the socio-economic background of parents.

The number of young people with foreign background born in Finland has grown rapidly during the 2010s: from around 1,000 in 2010 to over 15,000 in 2023. A significant proportion of young people with foreign background born in Finland are children of people who moved to Finland from Somalia, Yugoslavia and the Soviet Union in the early 1990s.

Young people with foreign background born in Finland are less often in employment and more often unemployed and outside the labour force than their peers with Finnish background. Also, fewer of them are in education. It is more common for young people with foreign background to have been born and to have resided in Uusimaa and cities than young persons with Finnish background. They also move more often to areas where employment opportunities are better.

The socio-economic status of parents explains the different participation rates of young people with foreign and Finnish backgrounds in education and the labour market. However, the age and gender-standardised differences are clear and stable, and the socio-economic status of parents of young people with foreign background is considerably lower than that of parents of young people with Finnish background.

**Keywords** integration (immigrants), young adults, education, labour market position, socio-economic status

---

<b>ISBN PDF</b>	978-952-327-535-5	<b>ISSN PDF</b>	1797-3562
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

---

**URN address** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-535-5>

---

# Sisältö

<b>1</b>	<b>Johdanto</b> .....	7
<b>2</b>	<b>Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret</b> .....	9
2.1	Aineisto .....	9
2.2	Taustamaaryhmät .....	11
2.3	Yhteenveto .....	15
<b>3</b>	<b>Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille</b> .....	17
3.1	Suomessa syntyneet suomalaistaustaiset nuoret .....	17
3.2	Koulutus- ja työmarkkinatulemat .....	17
3.3	Sukupuolen ja iän vakiointi .....	25
3.4	Yhteenveto .....	44
<b>4</b>	<b>Alue ja vanhempien sosioekonominen asema</b> .....	45
4.1	Alue .....	45
4.2	Vanhempien sosioekonominen asema .....	48
4.3	Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille .....	56
4.4	Yhteenveto .....	68
<b>5</b>	<b>Yhteenveto</b> .....	69
	<b>Lähteet</b> .....	74

# 1 Johdanto

Ulkomailla syntyneiden määrän kasvaessa Suomessa myös Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä kasvaa. Arvioidessa maahanmuuton vaikutusta esimerkiksi väestökehitykselle, kansantaloudelle ja julkiselle taloudelle tämä Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten joukko tulisi huomioida. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhemmat ovat maahanmuuttajia ja siten nämä nuoret voivat kokea samankaltaisia haasteita kuin heidän vanhempansakin.

Aikaisemmat Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia tarkastelleet tutkimukset ovat keskittyneet pääosin koulutukseen (Matikka ym. 2024; Saukkonen 2022; Juuti 2021; Kaihovaara 2021; Ansala ym. 2020, 2014; Teräs ja Kilpi-Jakonen 2013; Kilpi-Jakonen 2011). Suomessa syntyneet ulkomaalaiset tyypillisesti osallistuvat harvemmin varhaiskasvatukseen, pärjäävät heikommin peruskoulussa, aloittavat ja suorittavat harvemmin toiseen asteen opinnot kuin Suomessa syntyneet suomalais-taustaiset nuoret. Erot kuitenkin pienenevät tai jopa häviävät kokonaan, kun suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten vanhempien erilaiset sosioekonomiset taustat huomioidaan. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten pääasiallista toimintaa ovat tarkastelleet Juuti (2021) ja Kaihovaara (2021): Pääasiallisen toiminnan jakauma on melko samanlainen syntyperästä riippumatta, vaikkakin ulkomaalaistaustaiset ovat suomalaistaustaisia hiukan harvemmin työllisenä ja hiukan useammin työttömänä ja työvoiman ulkopuolella.

Aikaisemman kotimaisen kirjallisuuden keskittyminen lähinnä koulutukseen on johtunut siitä, että Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat näiden tutkimusten tekohetkellä olleet vielä nuoria. Juuti (2021) ja Kaihovaara (2021) tarkastelevat myös työllisyyttä ja työttömyyttä 18–24-vuotiaiden joukossa havaitsematta suuria eroja. 18–24-vuotiaat eivät kuitenkaan usein ole vielä siirtyneet työelämään, minkä vuoksi eroja osallistumisessa työmarkkinoille ei vielä välttämättä ole syntynyt.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat kasvava ryhmä ja vasta viime vuosina työikäisten Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on alkanut olla tarpeeksi suuri mielekkäälle työelämään siirtymisen tarkastelulle. Tämä selvitys tarkastelee Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia nuoria eli ulkomailla syntyneiden maahanmuuttajien Suomessa syntyneitä lapsia heidän

ollessaan 18–29-vuotiaita sekä näiden nuorten aikuisten osallistumista työmarkkinoille ja koulutukseen. Vertaamme ulkomaalaistaustaisten nuorten osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille suomalaistaustaisten nuorten osallistumiseen koulutukseen ja työmarkkinoille. Tarkastelemme näitä eroja huomioiden näiden joukkojen erilaiset sukupuoli- ja ikärakenteet, synnyin- ja asuinalueet sekä vanhempien sosioekonomiset taustat.

Raportti etenee seuraavasti: Luvussa 2 tarkastelemme Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten joukkoa. Tarkastelemme myös heidän vanhempiansa syntymävaltioita ja heidän vanhempiansa maahanmuuttoa. Luvuissa 3 ja 4 tarkastelemme tämän Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten joukon osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille. Vertaamme tämän joukon osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille Suomessa syntyneiden suomalaistaustaisten nuorten osallistumiseen koulutukseen ja työmarkkinoille. Huomioimme suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat, synnyin- ja asuinalueet sekä heidän vanhempiansa erilaiset sosioekonomiset taustat. Luvussa 5 vedämme tuloksia yhteen ja keskustelemme johtopäätöksistä.

## 2 Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret

Muodostamme tässä luvussa tarkastelun kohteena olevan Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten joukon. Tarkastelemme, kuinka tämän joukon lukumäärä ja ikä- ja sukupuolijakauma on muuttunut ajassa. Lisäksi tarkastelemme tämän joukon vanhempien syntymävaltioita ja maahanmuuttoa.

### 2.1 Aineisto

Käytämme Tilastokeskuksen useista eri rekisteriaineistoista tutkimuskäyttöön kokoamia yksilötason kokonaisaineistoja.<sup>1</sup> Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset tunnistetaan FOLK-perustietoaaineiston syntyperämuuttujan *syntyp2* avulla muuttujan luokkana ”ulkomaalaistaustainen, syntynyt Suomessa”. Tarkastelemme kohteena ovat siten kunkin vuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneet Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan ulkomaalaistaustaisia ovat henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Siten mikäli henkilöllä on vähintään yksi suomalaistaustainen vanhempi, hän ei ole ulkomaalaistaustainen. Tarkastelemme Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten joukkoa alkaen vuodesta 2010, sillä tätä ennen Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia oli hyvin vähän. Viimeisin tämän selvityksen tekohetkellä saatavissa oleva FOLK-perustietoaaineisto on vuodelta 2023. Joidenkin, erityisesti työssäkäyntiä ja koulutusta kuvaavien muuttujien osalta viimeisin käytössämme oleva tieto on vuodelta 2022. FOLK-perustietoaaineistosta poimitaan myös tiedot henkilöiden iästä ja sukupuolesta. Hyvin pieni määrä havaintoja, joissa on puutteita syntyperä-, ikä- tai sukupuolitiedoissa on rajattu pois aineistosta.

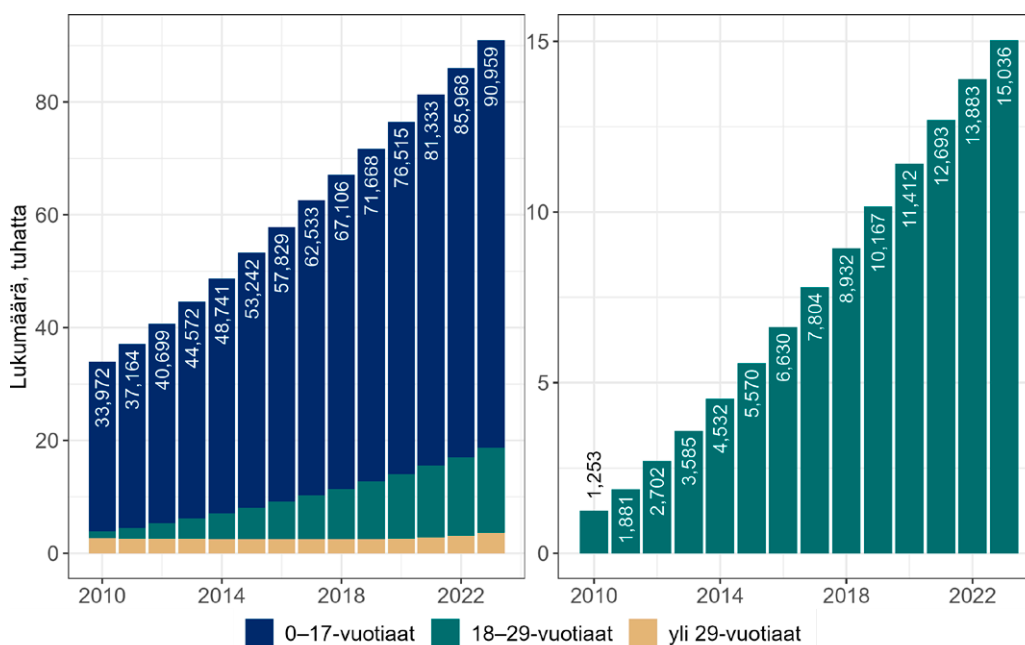
Kuvio 1 esittää Suomessa asuvien Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten lukumäärät ikäryhmittäin vuosina 2010–2023. Tämän joukon koko on kolminkertaistunut vuoden 2010 noin 30 000 henkilöstä vuoden 2023 noin 90 000 henkilöön. 18–29-vuotiaat Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat olleet 2000-luvulla vielä hyvin pieni joukko, mutta heidän lukumääränsä on yli

---

1 Aineistoista on saatavilla lisätietoa osoitteessa <https://taika.stat.fi>.

kymmenkertaistunut vuoden 2010 noin 1 300 henkilöstä vuoden 2023 noin 15 000 henkilöön. Koska suurin osa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaista on alle 18-vuotiaita, on odotettavissa, että 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten lukumäärä tulee kasvamaan voimakkaasti myös tulevaisuudessa. Tarkastelemme tässä selvityksessä tätä 18–29-vuotiaiden joukkoa vuosina 2010–2023. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten aineistossamme on 106 080 henkilö-vuosi havaintoa ja 17 562 yksittäistä henkilöä. On huomioitava, että kukin henkilö voi olla aineistossa useampana vuotena. Lisäksi on huomioitava, että sen lisäksi että henkilöt tulevat tarkastelujoukkoon täytettyään 18 vuotta ja poistuvat tarkastelujoukosta täytettyään 30 vuotta, henkilöt voivat myös tulla tarkastelujoukkoon paluumuuttamalla Suomeen ja poistua tarkastelujoukosta muuttamalla pois Suomesta.

**Kuvio 1.** Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten lukumäärä. Vuosien 2010–2023 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten lukumäärä ikäryhmittäin. Aineisto: katso alaluku 2.1. Kirjoittajien laskelmat.



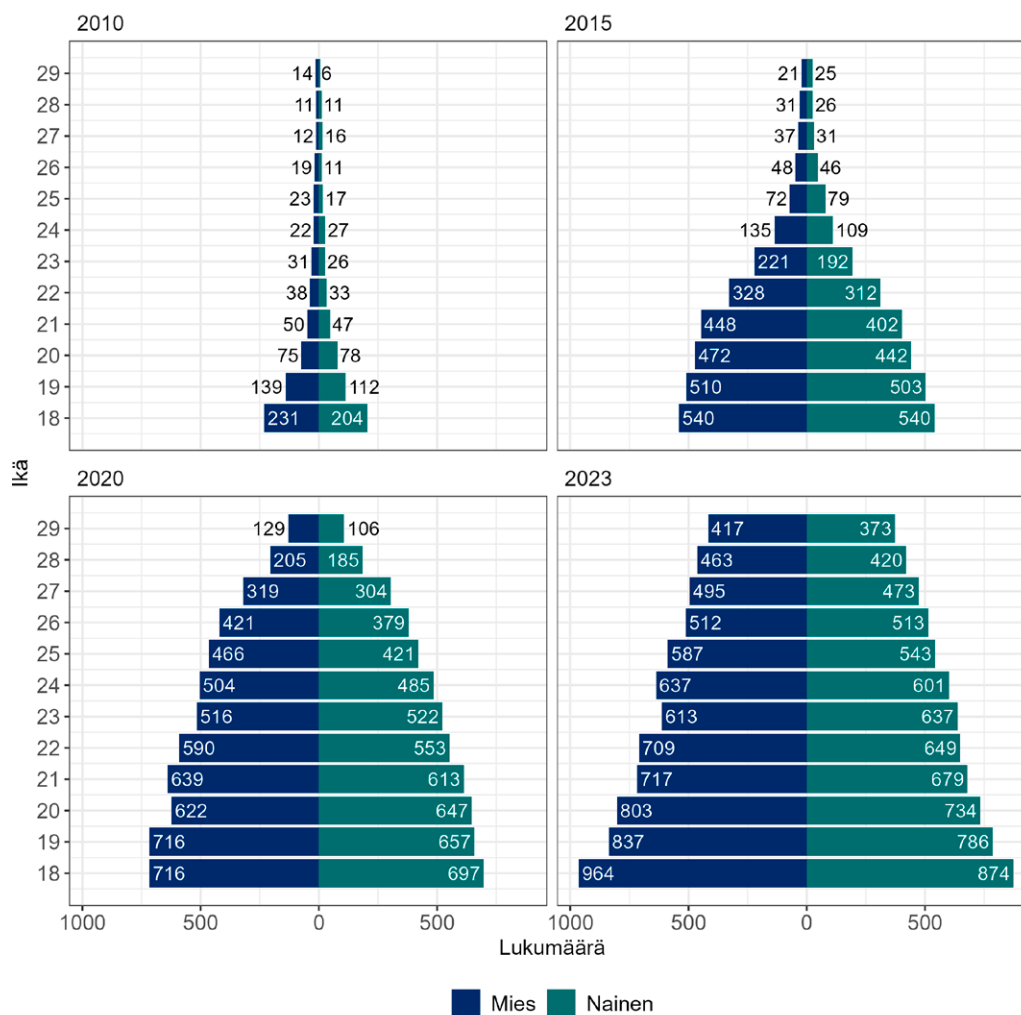
Kuvio 2 esittää Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten lukumäärät sukupuolen ja iän mukaan vuosina 2010, 2015, 2020 ja 2023. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikäjakama on ollut hyvin voimakkaasti vino oikealle eli

nuorimpien ulkomaalaistaustaisten määrä on suuri ja vanhimpien pieni, mutta on vuodesta 2010 alkaen lähestynyt tasajakaumaa. Jokainen uusi Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikäluokka vuoteen 2023 mennessä on ollut edeltäjäänsä suurempi. Voidaan myös huomata, että 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikäryhmä on alkanut voimakkaasti kasvaa vuoden 2010 tienoilla 1990-luvun alussa syntyneiden ikäkohorttien täyttäessä 18 vuotta.

## 2.2 Taustamaaryhmät

Tarkastelemme nyt Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien maahanmuuttoa ja heidän syntymävaltioitansa. Kutsumme henkilön vanhemman syntymävaltiota hänen taustamaaksi. Ulkomaalaistaustaisille Suomessa syntyneille muodostetaan tieto taustamaasta biologisen äidin syntymävaltion mukaan. Mikäli henkilölle ei havaita biologista äitiä, taustamaatieta muodostetaan biologisen isän syntymävaltion mukaan.

**Kuvio 2.** Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikä ja sukupuoli. Vuosien 2010, 2015, 2020, 2023 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden lukumäärät sukupuolen ja iän mukaan. Aineisto: katso alaluku 2.1. Kirjoittajien laskelmat.



Kullekin Suomessa syntyneelle ulkomaalaistaustaiselle nuorelle yhdistetään tieto hänen vanhemmistaan käyttäen FOLK-lapsi-vanhemmat-aineistoa. Tämä aineisto sisältää linkin henkilön biologisiin, adoptio- ja sosiaalisiin vanhempiin kunkin tilastovuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneille alle 18-vuotiaille henkilöille. Koska taustamaa määritellään biologisten vanhempien syntymävaltion perusteella, poimimme taustamaan määrittelyä varten tiedot ainoastaan biologisista vanhemmista. Tietoja on saatavilla vuosittain vuodesta 1987 alkaen. Aineistossamme olevat henkilöt ovat syntyneet aikaisintaan vuonna (2010–29=) 1981,

joten he ovat olleet 6-vuotiaita vuonna 1987 ja siten ennen vuotta 1987 syntyneille linkki vanhempiin voidaan tehdä vuoden 1987 ja sitä myöhempien tilastovuosien aineistojen avulla. Henkilön biologiset vanhemmat eivät muutu ajassa, joten varmistamme tietojen kattavuuden poimimalla kaikkien tilastovuosien FOLK-lapsi-vanhemmat-aineistosta kullekin henkilölle hänen näissä aineistoissa ensimmäisenä havaittavat biologiset vanhemmat. Tietoa vanhemmasta ei yhdisty noin 0,2 prosentille yksittäisistä Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista nuorista. Havainnoille, joille biologisten vanhempien tietoja ei yhdisty, taustamaa määritellään tuntemattomaksi.

Syntymävaltiotieto poimitaan FOLK-muuttoaineistosta, jossa on tietoja maahanmuutosta alkaen vuodesta 1983. Tieto syntymävaltiosta on saatavissa maahanmuuttajille vuodesta 1990 alkaen, mutta vielä vuonna 1990 syntymävaltio saa paljon puuttuvia tietoja. Vuodesta 2006 alkaen syntymävaltiotieto on merkitty myös maan sisäisille muutoille, joten mikäli ennen vuotta 1990 Suomeen muuttanut on muuttanut Suomen sisällä vuoden 2006 jälkeen, havaitsemme mahdollisesti hänen syntymävaltionsa. Taustamaata emme siten havaitse henkilöille, joiden vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen ennen vuotta 1983 ja vain osalle henkilöistä, jotka ovat muuttaneet maahan ennen vuotta 1991. Emme havaitse taustamaata noin kymmenelle prosentille yksittäisistä Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista nuorista.

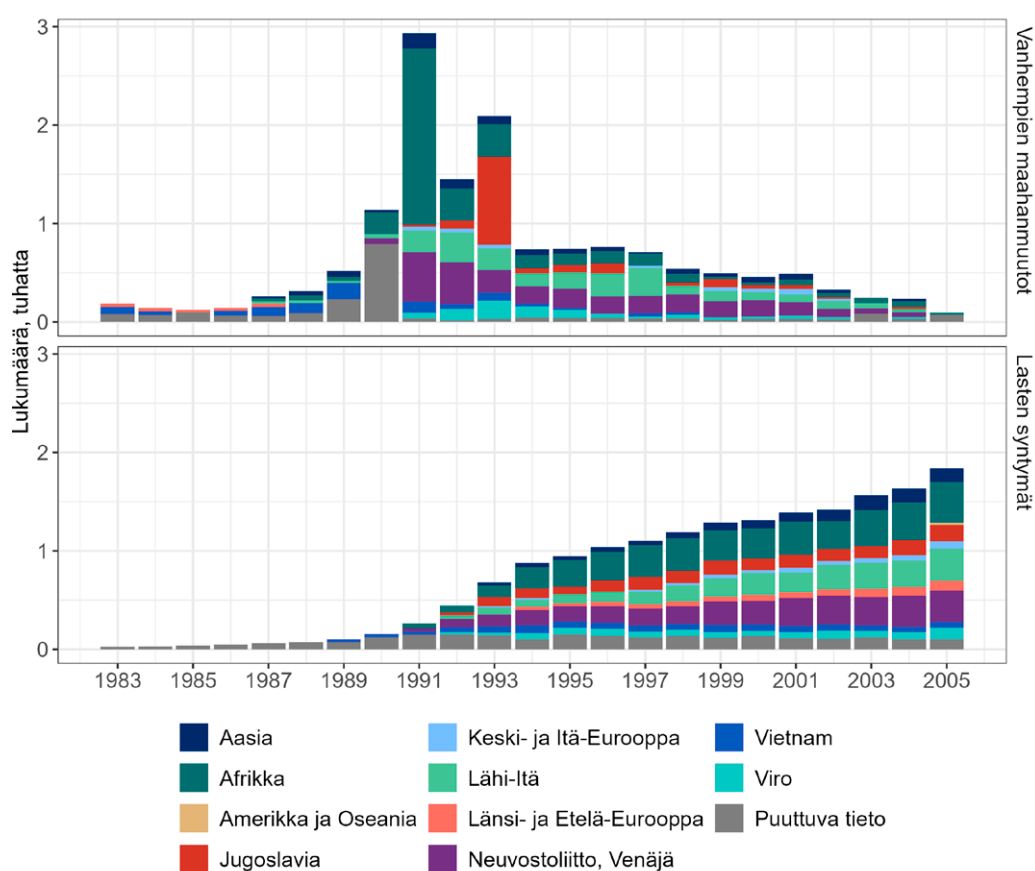
Muodostamme taustamaatiedon perusteella tiedon taustamaaryhmästä. Poimimme taustamaaryhmiin yksittäisiä valtioita, joista maahanmuuttajia on erityisen paljon ja muutoin ryhmittelemme taustamaat niiden geografisen alueen mukaan. Tarkastelemamme taustamaaryhmät tässä luvussa ovat Neuvostoliitto tai Venäjä, Vietnam, Viro, Jugoslavia, Aasia, Afrikka, Amerikka tai Oseania, Keski- tai Itä-Eurooppa, Lähi-Itä ja Länsi- tai Etelä-Eurooppa. Työmarkkinoille ja koulutukseen osallistumisen tarkasteluissa myöhemmissä luvuissa tarkastelemamme taustamaaryhmät ovat Neuvostoliitto tai Venäjä, Lähi-Itä, Jugoslavia, Eurooppa, Afrikka ja Aasia.

Kuvio 3 esittää Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien maahanmuuttovuodet taustamaaryhmittäin sekä nuorten omat syntymävuodet taustamaaryhmittäin. Vanhempien maahanmuuttovuodet ovat heidän ensimmäisiä muuttojaan Suomeen. Merkittävä osa vuosina 2010–2023 Suomessa asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaisten nuorten vanhemmista on muuttanut Suomeen 1990-luvun alussa. Heidän joukossaan on erityisen paljon Somaliasta, Neuvostoliitosta sekä Jugoslaviasta saapuneita. 1990-luvun alussa Suomeen alkoi saapua maahanmuuttajia myös Lähi-Idästä, erityisesti Irakista ja Iranista. Suomessa syntyneiden ulkomaalaisten ikäluokkien koot alkoivat kasvaa voimakkaasti 1990-luvun alkupuolella ja jokainen ikäluokka on ollut edeltäväänsä

suurempi aina vuoteen 2005 saakka. Vuonna 2005 syntyneet ovat viimeisin tarkastelujoukossamme oleva ikäluokka, sillä he ovat 18-vuotiaita vuonna 2023. Alaluvun 2.1 tarkastelujen mukaan Suomessa syntyneiden ulkomaalaisten nuorten 18–29-vuotiaiden määrä on lähtenyt voimakkaaseen kasvuun vuoden 2010 ympärillä. Tämä on noin 20 vuotta 1990-luvun alun jälkeen.

Kuvio 4 esittää Suomessa vuosina 2010–2023 asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten taustamaaryhmien jakaumat. Koska myöhemmin 18–29-vuotiaina olleiden vanhemmat ovat tyypillisemmin saapuneet maahan myöhemmin, puuttuvien taustamaatietojen osuus laskee ajassa. Noin neljäsosalla Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista taustamaa on Afrikassa. Näistä merkittäväällä osalla taustamaa on Somalia. Toiseksi suurin taustamaaryhmä Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten joukossa on Neuvostoliitto tai Venäjä. Kolmanneksi yleisin taustamaaryhmä on Lähi-Itä. Suurimmat yksittäiset valtiot Lähi-Idän taustamaaryhmässä ovat Irak ja Iran. Merkittäviä yksittäisiä valtioita Suomessa syntyneiden taustamaissa ovat myös Jugoslavia, Viro ja Vietnam.

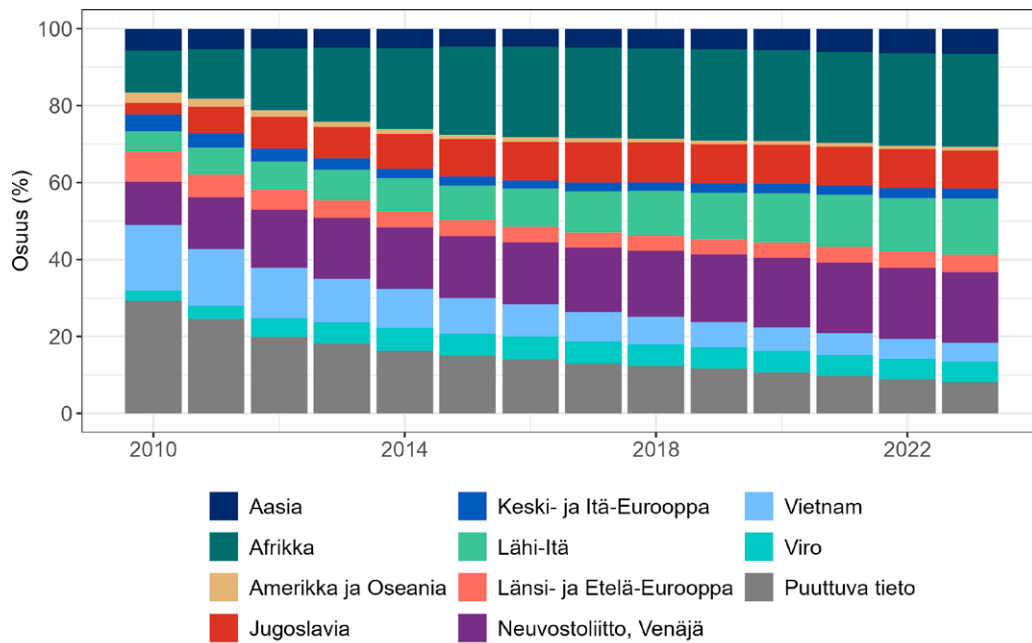
**Kuvio 3.** Syntymävuodet ja vanhempien maahanmuuttovuodet. Vuosien 2010–2023 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden syntymävuodet ja heidän vanhempiensa maahanmuuttovuodet 1983–2005. Mikäli taustamaaryhmässä on jonakin vuonna ollut vähemmän kuin 20 havaintoa, taustamaaryhmä on tältä vuodelta määritelty puuttuvaksi tiedoksi. Aineisto: katso alaluku 2.2. Kirjoittajien laskelmat.



## 2.3 Yhteenveto

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden joukko on lähtenyt voimakkaaseen kasvuun 2010-luvun alussa. Lukumäärä on kasvanut pienestä noin tuhannen henkilön joukosta vuonna 2010 yli 15 000 hengen joukkoon vuonna 2023.

**Kuvio 4.** Taustamaaryhmät. Vuosien 2010–2023 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden taustamaaryhmät. Aineisto: katso alaluku 2.2. Kirjoittajien laskelmat.



Hyvin suuri osa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaista on alle 18-vuotiaita, joten nuorten 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten joukon voidaan odottaa kasvavan voimakkaasti myös tulevaisuudessa.

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten aikuisten suurimmat taustamaaryhmät eli vanhempien syntymävaltioiden ryhmät ovat Afrikka, Neuvostoliitto ja Venäjä, Lähi-Itä ja Jugoslavia.

Merkittävä osa Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten vanhemmista on muuttanut Suomeen 1990-luvun alussa erityisesti Somaliasta, Neuvostoliitosta tai Venäjältä ja Jugoslaviasta.

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä lähti voimakkaaseen kasvuun 1990-luvun alussa. 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on puolestaan lähtenyt voimakkaaseen kasvuun 2010-luvun vaihteessa.

## 3 Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille

Tarkastelemme tässä luvussa Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osallistumista työmarkkinoille ja koulutukseen. Vertaamme Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille Suomessa syntyneiden suomalaistaustaisten koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumiseen. Huomioimme näiden vertailtavien joukkojen erilaiset ikä- ja sukupuolijakaumat.

### 3.1 Suomessa syntyneet suomalaistaustaiset nuoret

Vertaamme Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille Suomessa syntyneiden suomalaistaustaisten nuorten osallistumiseen koulutukseen ja työmarkkinoille. Tarkastelemme vain Suomessa syntyneitä henkilöitä. Ulkomailla syntyneiden suomalais- tai ulkomaalaistaustaisten jättäminen kokonaan pois analyysistä vakioi nuorten kasvuikänsä aikana kohtaamat työmarkkinoiden sekä koulutuksen ja muiden julkisten palveluiden instituutiot sekä syntymävaltion tehden näistä joukoista vertailukelpoisempia. Suomessa syntyneet suomalaistaustaiset tunnistetaan FOLK-perustietoaaineiston syntyperämuuttujan *syntyp2* avulla muuttujan luokkana ”suomalaistaustainen, syntynyt Suomessa”. Kuten Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten tarkastelujoukkoa rakentaessa, poimimme suomalaistaustaisten vertailujoukkoon vuosina 2010–2023 Suomessa kunkin vuoden viimeisenä päivänä vakituisesti asuneet 18–29-vuotiaat nuoret. Tässä vertailujoukossa on 10 006 152 henkilö-vuosi havaintoa ja 1 488 340 yksittäistä henkilöä.

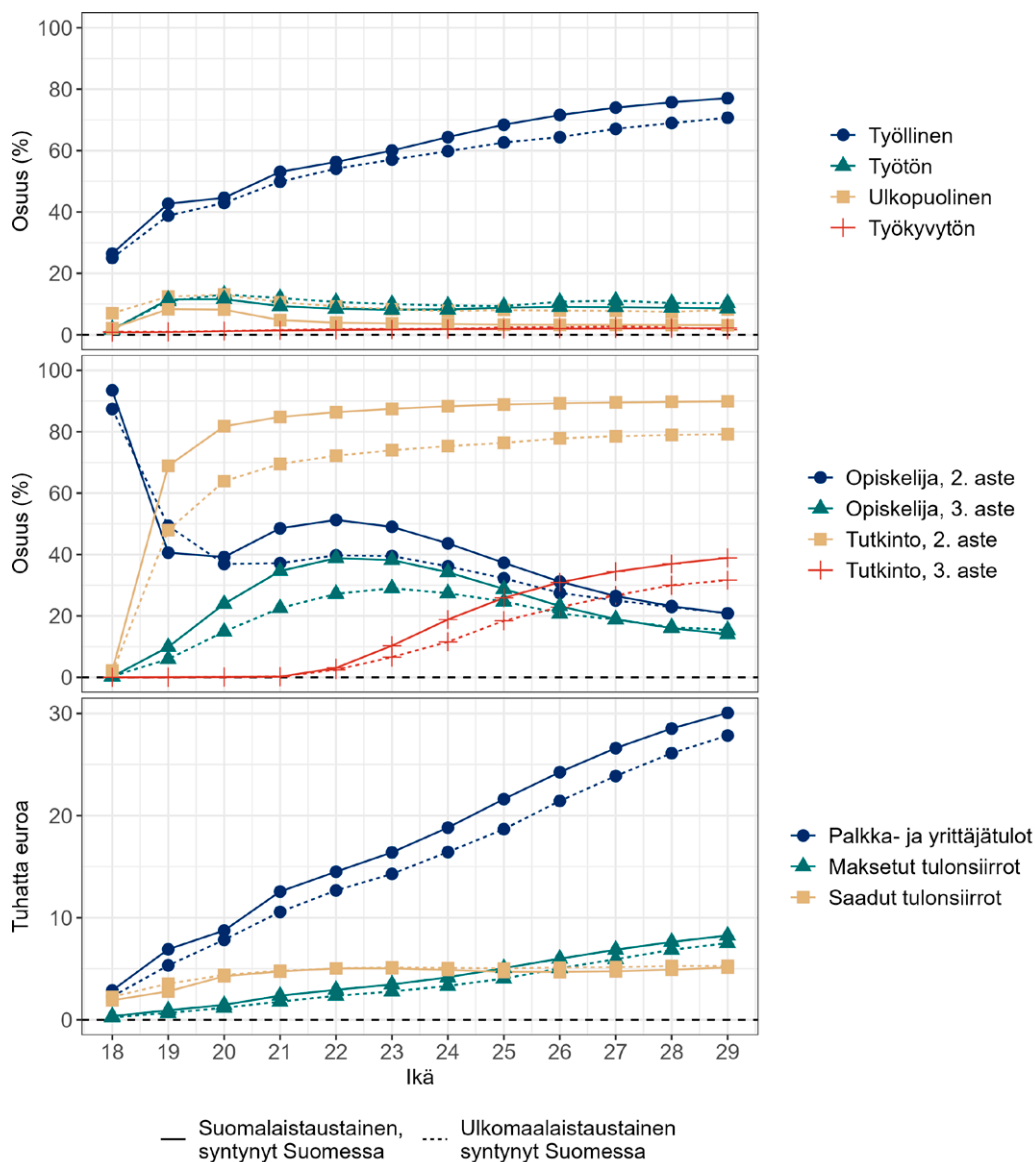
### 3.2 Koulutus- ja työmarkkinatulemat

Tiedot nuorten työmarkkinoille osallistumisesta muodostamme käyttäen Tilastokeskuksen määrittelemää henkilön pääasiallista toimintaa. FOLK-perustietoaaineiston pääasiallinen toiminta on henkilön toiminta tarkasteluvuoden viimeisellä viikolla. *Työlliset ja työttömät* määritellään pääasiallisen toiminnan luokkina ”työllinen” ja ”työtön”, tässä järjestyksessä. *Työkyvyttömiksi* määritellään luokka ”eläkeläinen”. Nuoret eläkkeellä olevat ovat useimmiten työkyvyttömyyseläkkeellä ja siten eläkeläisten osuuden voidaan tulkita mittaavan työkyvyttömyyden

yleisyyttä nuorten joukossa. *Ulkopuolisiksi* määrittelemme henkilöt, jotka eivät ole alle 3-vuotiaiden lasten vanhempia, ja joiden pääasiallisen toiminnan luokka on "muu työvoiman ulkopuolella oleva" eli henkilöt, jotka ovat työvoiman ulkopuolella eivätkä ole varusmies- tai siviilipalveluksessa eivätkä eläkeläisiä eivätkä opiskelijoita. Tieto alle 3-vuotiaan lapsen vanhemmuudesta on tuotettu FOLK-lapsi-vanhemmat -aineiston tiedoilla lapsista ja vanhemmista sekä FOLK-perustietoaineiston tiedoilla lapsien iästä. Vanhemmiksi on laskettu biologiset, adoptio- ja sosiaaliset vanhemmat, jotka asuivat lapsen kanssa tarkasteluvuoden lopussa. Ulkopuolisten määritelmä seuraa Myrskylää (2011), joka määritteli ulkopuolisiksi muut työvoiman ulkopuolella olevat, jotka eivät olleet hoitovapaalla. Ulkopuoliset nuoret ovat siis määritelmällisesti lähellä NEET-nuorten joukkoa, mutta joukosta on poistettu pienten lasten vanhemmat. Ulkopuolisten joukossa voi kuitenkin olla yli 3-vuotiaiden lasten kotiäitejä tai -isiä.

Tiedot nuorten koulutukseen osallistumisesta poimimme EDUC-OPISK opiskelija-aineistosta ja EDUC-TREK tutkintorekisteristä. Määrittelemme henkilön opiskelevan toisen tai kolmannen asteen tutkintoa tarkasteluvuonna, mikäli hän on läsnä oleva tämän vuoden syyslukukaudella toisen tai kolmannen asteen tutkintoon johtavassa koulutuksessa, tässä järjestyksessä. Määrittelemme henkilön suorittaneen toisen tai kolmannen asteen tutkinnon tarkasteluvuonna, mikäli hänen korkein tutkintorekisteristä havaittava tutkintonsa kyseisenä vuonna on toisen tai kolmannen asteen tutkinto, tässä järjestyksessä.

**Kuvio 5.** Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille iän mukaan. Suomessa vuosien 2010–2022 viimeisenä päivänä vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden 18–29-vuotiaiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille iän mukaan. Aineisto katso alaluvut 2.1, 3.1 ja 3.2. Kirjoittajien laskelmat.



Tarkastelemme myös palkka- ja yrittäjätuloja sekä maksettuja ja saatuja tulonsiirtoja. Käytämme FOLK-tuloaineiston tietoja palkkatulosta (*palk*), yrittäjätulosta (*yrtu*), maksetuista tulonsiirroista (*makstu*) sekä saaduista tulonsiirroista (*saatusi*). Tarkastelemme palkka- ja yrittäjätulojen summaa emmekä palkka- ja

yrittäjätuloja erikseen, koska yrittäjätuloja saavien lukumäärät Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten joukossa ovat pieniä. Kaikki tulotiedot ovat vuosittaisia tuloja ja inflaatiokorjattu vuoden 2023 rahaan.

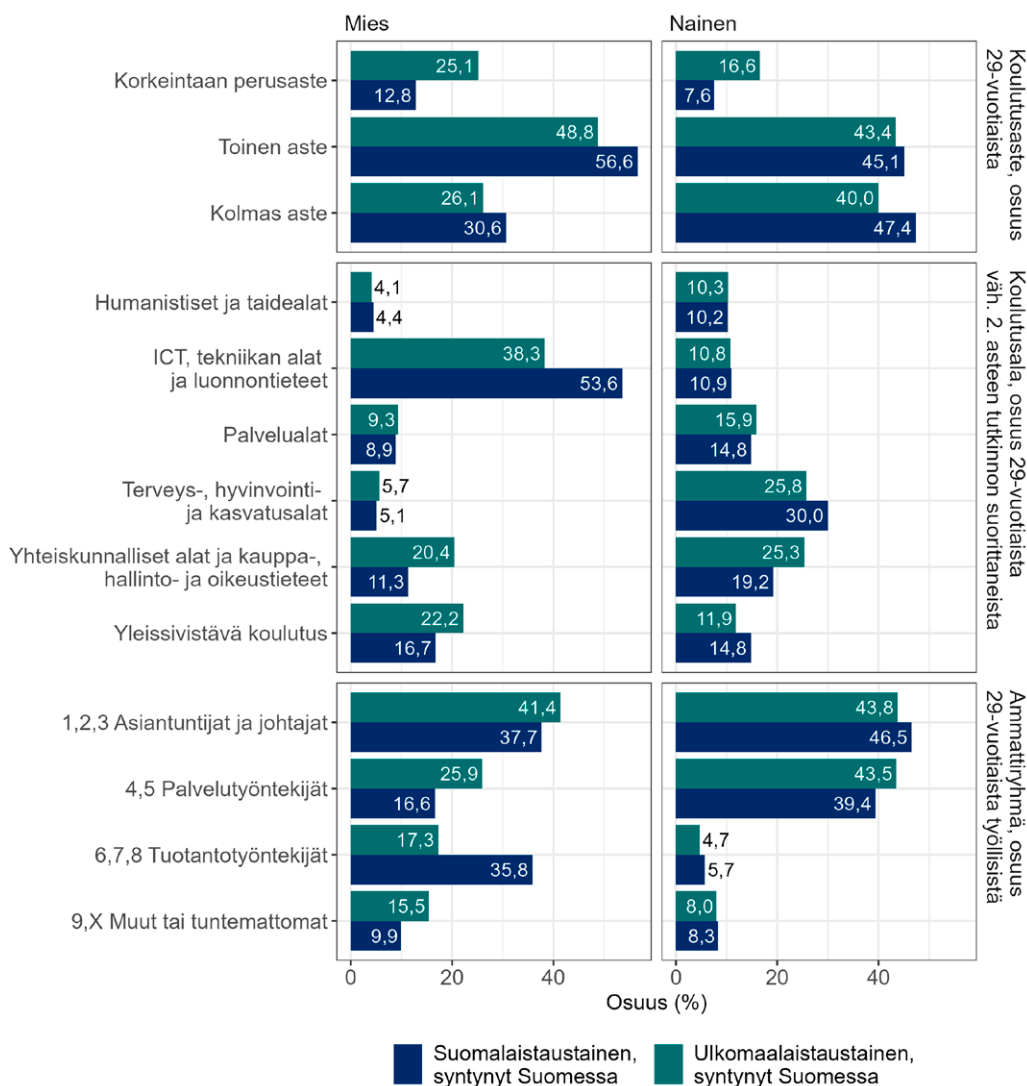
Kuvio 5 esittää tarkastelemiamme koulutus- ja työmarkkinatulemia iän mukaan Suomessa syntyneille suomalais- ja ulkomaalaistaustaisille. 18–29-vuotiaat lopettavat opintoja, aloittavat opintoja sekä siirtyvät työelämään. Nämä nuorten muuttuvat elämäntilanteet on pidettävä mielessä tarkastellessa heidän osallistumistaan koulutukseen ja työmarkkinoille.

### **Koulutusalat, -asteet ja ammatit**

Kuviossa 5 esitettyjen tietojen mukaan noin 10 prosenttia suomalaistaustaisista ja noin 20 prosenttia ulkomaalaistaustaisista ei ole suorittanut toisen asteen tutkintoa 29 ikävuoteen mennessä. Erityisen heikossa työmarkkina-asemassa ovat nuoret, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen tutkintoa. Tarkastelemme 29 ikävuoteen mennessä suoritettuja tutkintoja tarkemmin kuviossa 6, joka esittää Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten korkeimman suoritettun tutkinnon koulutusasteet 29-vuotiaita vuosina 2010–2021 olleille. Ulkomaalaistaustaisista miehistä (naisista) noin 25 (17) prosenttia on 29-vuotiaana vielä vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa, kun suomalaistaustaisista miehistä noin 13 (8) prosenttia on 29-vuotiaana vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa. Korkeakoulututkinnon on 29-vuotiaaksi mennessä suorittanut suomalaistaustaisista naisista noin 47 prosenttia, ulkomaalaistaustaisista naisista noin 40 prosenttia, suomalaistaustaisista miehistä noin 30 prosenttia ja ulkomaalaistaustaisista miehistä noin 26 prosenttia.

Tutkintorekisterin tiedot mahdollistavat myös tarkastelujoukon nuorten suorittamien tutkintojen koulutusalojen tarkastelun. Kuvio 6 esittää Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten korkeimman suoritettun tutkinnon koulutusalat 29-vuotiaita vuosina 2010–2021 olleille. Joidenkin tutkintojen suoritusten pienen lukumäärän vuoksi olemme yhdistelleet Kansallisen koulutusluokituksen 2016 pääluokan koulutusaloja toisiinsa. Yhteiskunnallisten alojen ja kauppa-, hallinto- ja oikeus- tieteiden yhdistetyssä koulutusosalassa suurin osa tutkinnoista on kuitenkin kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden tutkintoja, ICT-, tekniikan alojen ja luonnontieteiden yhdistetyssä koulutusosalassa suurin osa tutkinnoista on tekniikan alan tutkintoja ja terveys-, hyvinvointi- ja kasvatusalojen yhdistetyssä koulutusosalassa suurin osa tutkinnoista on terveys- ja hyvinvointialojen tutkintoja.

**Kuvio 6.** Koulutusalat, -asteet ja ammatit 29-vuotiaana. Suomessa vuosien 2010–2022 viimeisenä päivänä vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden 29-vuotiaiden korkeimman suoritettun tutkinnon koulutusaste ja -ala sekä työllisten 29-vuotiaiden ammatti. Aineisto katso alaluvut 2.1, 3.1 ja 3.2. Kirjoittajien laskelmat.



Erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten koulutusalojen jakaumassa eivät naisten joukossa ole suuret: ulkomaalaistaustaiset naiset ovat jonkin verran suomalaistaustaisia naisia enemmän suorittaneet yhteiskunnallisten alojen ja kauppa-, hallinto- ja oikeus- tieteiden tutkintoja ja jonkin verran vähemmän terveys-, hyvinvointi- ja kasvatusaloiden tutkintoja. Erot miesten joukossa ovat suuremmat: ulkomaalaistaustaiset miehet ovat selkeästi enemmän suorittaneet

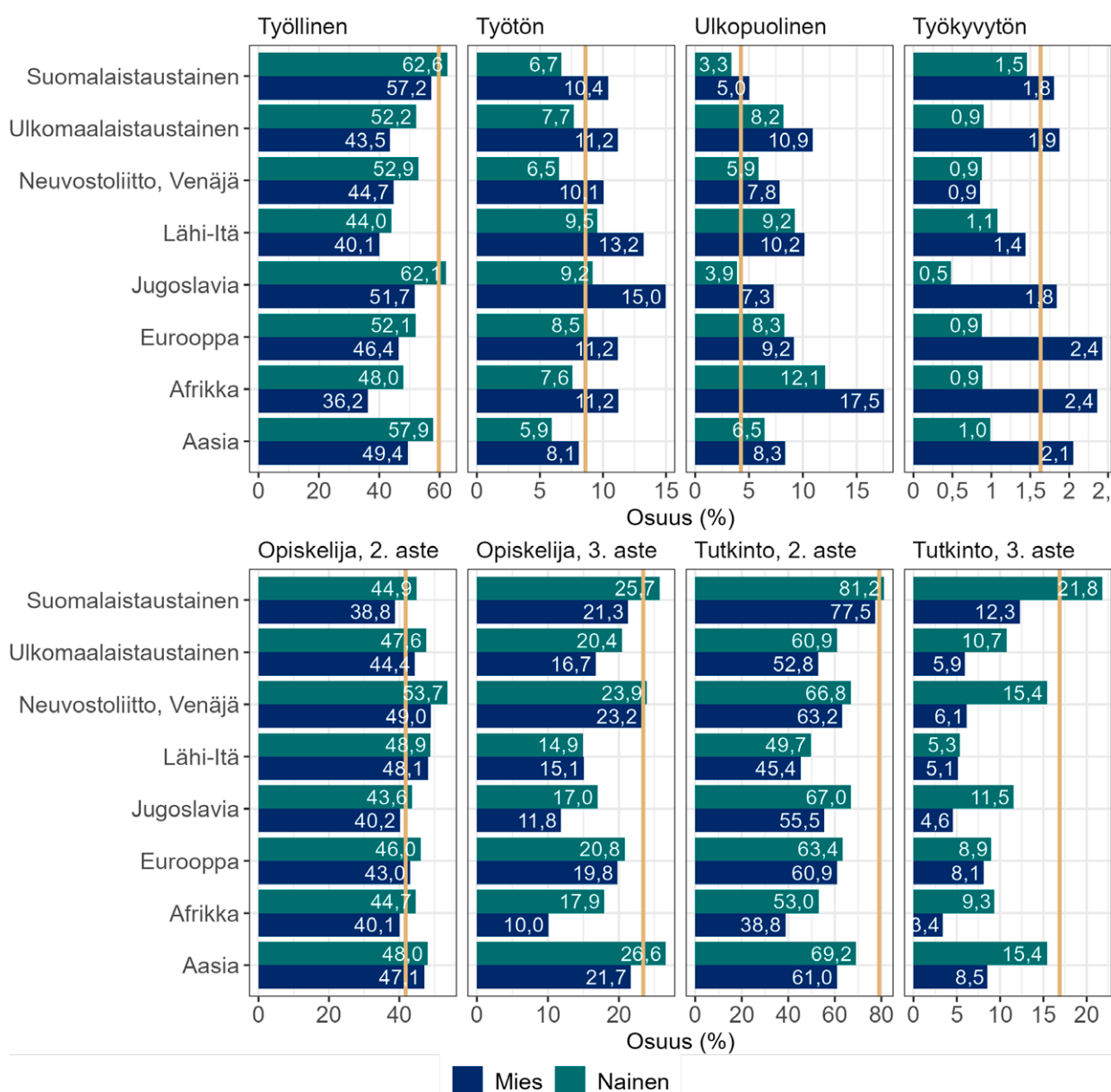
yhteiskunnallisten alojen ja kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden tutkintoja ja selkeästi vähemmän ICT-, tekniikan alojen ja luonnontieteiden tutkintoja kuin suomalaistaustaiset miehet.

Erot suoritetuissa tutkinnoissa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä voivat johtaa eroihin myös työllistyneiden ammateissa. Kuvio 6 esittää Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten ammattiryhmät 29-vuotiaita ja työllisiä vuosina 2010–2021 olleille. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisten nuorten lukumäärän pienuuden vuoksi olemme yhdistelleet Ammatti- luokitus 2010 -luokituksen pääluokkia siten, että ryhmä *asiantuntijat ja johtajat* sisältää johtajat, erityisasiantuntijat ja asiantuntijat, ryhmä *palvelutyöntekijät* sisältää toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät ja palvelu- ja myyntityöntekijät, ryhmä *tuotantotyöntekijät* sisältää maanviljelijät, metsä- työntekijät ym., rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät ja prosessi- ja kuljetustyöntekijät ja ryhmä *muut tai tuntemattomat* sisältää muut työntekijät ja tuntemattomat. Naisten joukossa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä ei ole suuria eroja ammattiryhmien jakaumassa. Miesten joukossa sen sijaan suomalaistaustaiset miehet ovat hyvin paljon useammin tuotantotyöntekijöitä ja hyvin paljon harvemmin palvelutyöntekijöitä kuin ulkomaalaistaustaiset miehet. Tämä mahdollisesti heijastelee eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten koulutusaloissa: suomalaistaustaiset ovat useammin suorittaneet ICT-, tekniikan alojen ja luonnontieteiden tutkintoja, jotka ovat voineet työllistää heitä tuotantotyöntekijöiksi.

### **Koulutus- ja työmarkkinatulemat taustamaaryhmittäin**

Kuvio 7 esittää vuosina 2010–2023 Suomessa asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten koulutus- ja työmarkkinatulemia taustamaaryhmän mukaan ja sukupuolittain. Osallistuminen työmarkkinoille ja koulutukseen vaihtelee taustamaaryhmittäin: Työllisenä olo on erityisen yleistä heillä, joiden taustamaa on Jugoslavia tai taustamaaryhmä Aasia. Työttömänä olo on erityisen yleistä heillä, joiden taustamaa on Jugoslavia tai taustamaaryhmä Lähi-Itä. Ulkopuolisena tai työkyvyttömänä olo on muita yleisempää heillä, joilla taustamaaryhmä on Afrikka tai Eurooppa. Toisen ja kolmannen asteen tutkintojen suorittaminen on muita harvinaisempaa heillä, joiden taustamaaryhmä on Lähi-Itä ja Afrikka.

**Kuvio 7.** Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille taustamaaryhmittäin. Suomessa vuosien 2010–2022 viimeisenä päivänä vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden 18–29-vuotiaiden osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille taustamaaryhmittäin ja sukupuolittain. Keltainen pystyviiva kuvaa osuutta koko joukossa. Aineisto katso alaluvut 2.1, 3.1 ja 3.2. Kirjoittajien laskelmat.

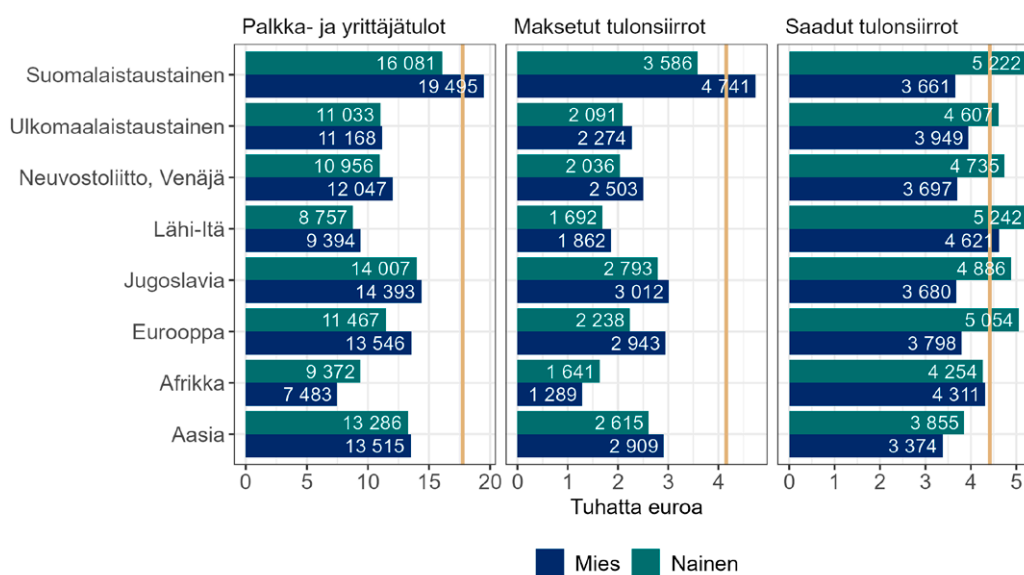


Kuvio 8 esittää vuosina 2010–2023 Suomessa asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten keskimääräiset vuosittaiset palkka- ja yrittäjätulot sekä saadut ja maksetut tulonsiirrot. Ulkomaalaistaustaisten palkka ja yrittäjätulojen summat ovat noin kolmanneksen suomalaistaustaisten palkkatuloja matalammat.

Ulkomaalaistaustaiset maksavat keskimäärin huomattavasti vähemmän tulonsiirtoja kuin suomalaistaustaiset. Erityisen vähän tulonsiirtoja maksavat he, joilla taustamaa on Afrikka. Maksettujen tulonsiirtojen määrä pääosin heijastelee yrittäjä- ja palkkatulojen määrää. Saaduissa tulonsiirroissa ei sen sijaan ole suuria eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä. Saaduissa tulonsiirroissa ovat esimerkiksi opintotuet, joita suomalaistaustaiset saanevat enemmän, sillä he useammin opiskelevat toisen ja kolmannen asteen tutkintoja.

On huomioitava, että kuten olemme nähneet kuviossa 5, siirtyminen koulutuksesta työelämään tapahtuu tyypillisesti ikävuosina 18–29 ja siten tässä joukossa on sekä päätoimisia opiskelijoita erityisesti nuorempien joukossa ja päätoimisia työssäkäyviä erityisesti vanhempien joukossa. Siten koulutus- ja työmarkkinatulemien keskiarvot tässä joukossa voivat olla vaikeasti tulkittavissa. Toisaalta koska eri taustamaaryhmiin määriteltujen ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien maahanmuutto on tapahtunut eri aikoihin, ovat eri taustamaaryhmiin kuuluvien nuorten ikärakenne myös erilainen. Siten osa eroista koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa eri taustamaiden välillä voi myös johtua erilaisesta ikärakenteesta eri taustamaaryhmien välillä.

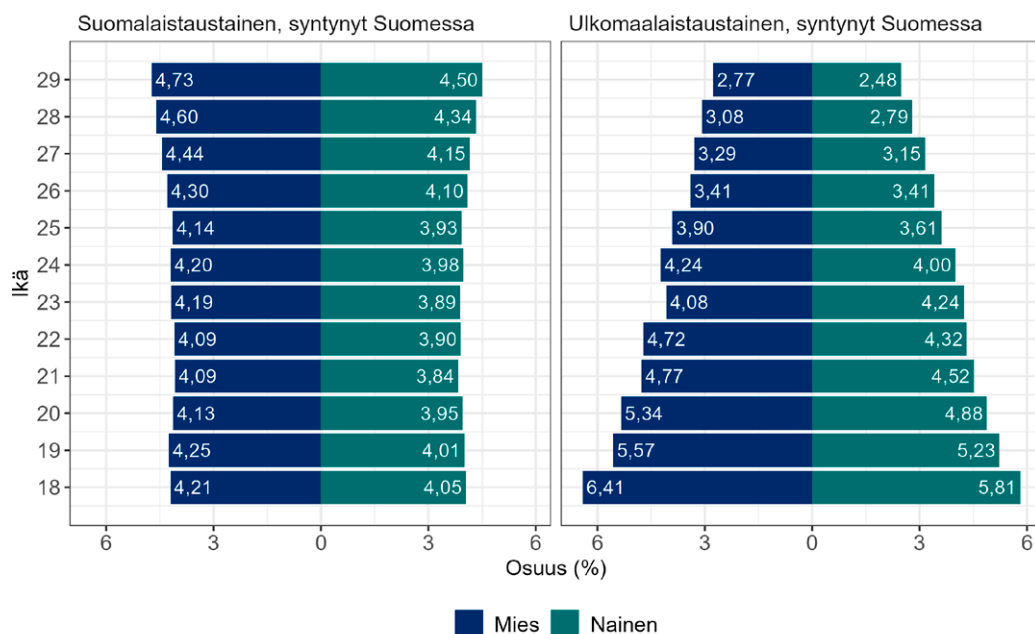
**Kuvio 8.** Tulot ja tulonsiirrot taustamaaryhmittäin. Suomessa vuosien 2010–2022 viimeisenä päivänä vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden 18–29-vuotiaiden osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille taustamaaryhmittäin ja sukupuolittain. Keltainen pystyviiva kuvaa keskiarvoa koko joukossa. Aineisto katso alaluvut 2.1, 3.1 ja 3.2. Kirjoittajien laskelmat.



### 3.3 Sukupuolen ja iän vakiointi

Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten työmarkkinoille ja koulutukseen osallistumisen sekä tulojen vertailussa on huomioitava näiden joukkojen mahdollisesti erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat. Nämä sukupuoli- ja ikäjakaumat ovat esitetty kuviossa 9 vuodelle 2023. Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä ei juuri ole eroja sukupuolijakaumassa. Sen sijaan Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikäjakauma on vino oikealle, kun taas Suomessa syntyneiden suomalaistaustaisten ikäjakauma on lähellä tasajakaumaa. Siten 18–29-vuotiaat ulkomaalaistaustaiset ovat nuorempia kuin 18–29-vuotiaat suomalaistaustaiset. Mikäli siten vertaisimme suoraan esimerkiksi työllisyysastetta 18–29-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten ja 18–29-vuotiaiden suomalaistaustaisten joukoissa, vertailisimme työllisyysastetta joukoissa, jotka systemaattisesti poikkeavat ikärakenteeltaan siten, että ulkomaalaistaustaiset ovat nuorempia. Koska tarkastellussa ikäryhmässä työllisyysaste tyypillisesti kasvaa iän mukana, ulkomaalaistaustaisten nuorten suomalaistaustaisia nuoria pienempi työllisyysaste voi osaksi johtua eroista ikärakenteesta suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä.

**Kuvio 9.** Sukupuoli- ja ikäjakauma. Vuoden 2023 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden sukupuoli- ja ikäjakaumat. Aineisto katso alaluvut 2.1 ja 3.1. Kirjoittajien laskelmat.



Ulkomaalaistaustaisten nuorten ikärakenne on kuitenkin muuttunut paljon (ks. luku 2) ja se lähenee jatkuvasti suomalaistaustaisten nuorten ikärakennetta ja on ennen vuotta 2023 ollut kuviossa 9 esitettyä vuoden 2023 ikärakennetta vielä voimakkaammin vino oikealle. Myös tämä ikärakenteen muutos on muistettava tarkastellessamme, kuinka mahdolliset erot koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumiseen suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten välillä ovat kehittyneet ajassa.

Huomioimme tässä luvussa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten erilaiset ikäjakaumat kahdella tavalla. Ensiksi arvioimme Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille kunkin iän kunkin sukupuolen muodostamissa osajoukoissa vuonna 2022. Toiseksi arvioimme eroja Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa vuosina 2012–2022 vakioiden iän ja sukupuolen lineaarisella regressiomallilla. Tämä malli kontrolloi ulkomaalaistaustan indikoivan muuttujan yhteyttä koulutus- tai työmarkkinatulemaan iällä, sukupuolella ja iän ja sukupuolen interaktiolla. Mallit ovat estimoitu pienimmän neliösumman

menetelmällä. Näin saadut puhdistetut erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille eivät selity näiden joukkojen erilaisilla ikä- ja sukupuolijakaumilla.

Tämän luvun tuloksia tulkitessa on pidettävä mielessä, että suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten ryhmät poikkeavat myös muutoin kuin ikä- ja sukupuolirakenteeltaan. Tarkastelemme näiden ryhmien välisiä eroja koulutus- ja työllisyystulemissa ottaen muita ryhmien välisiä eroja huomioon luvussa 4.

### Osallistuminen työmarkkinoille

Tarkastelemme eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä työllisenä (Kuvio 10), työttömänä (Kuvio 11), ulkopuolisena (Kuvio 12) ja työkyvyttömänä (Kuvio 13) olevien osuudessa. Esitämme erot kullekin ikä-sukupuoliparille sekä ikä- sukupuolivakioidut ja vakioimattomat erot koko 18–29-vuotiaiden nuorten joukossa.

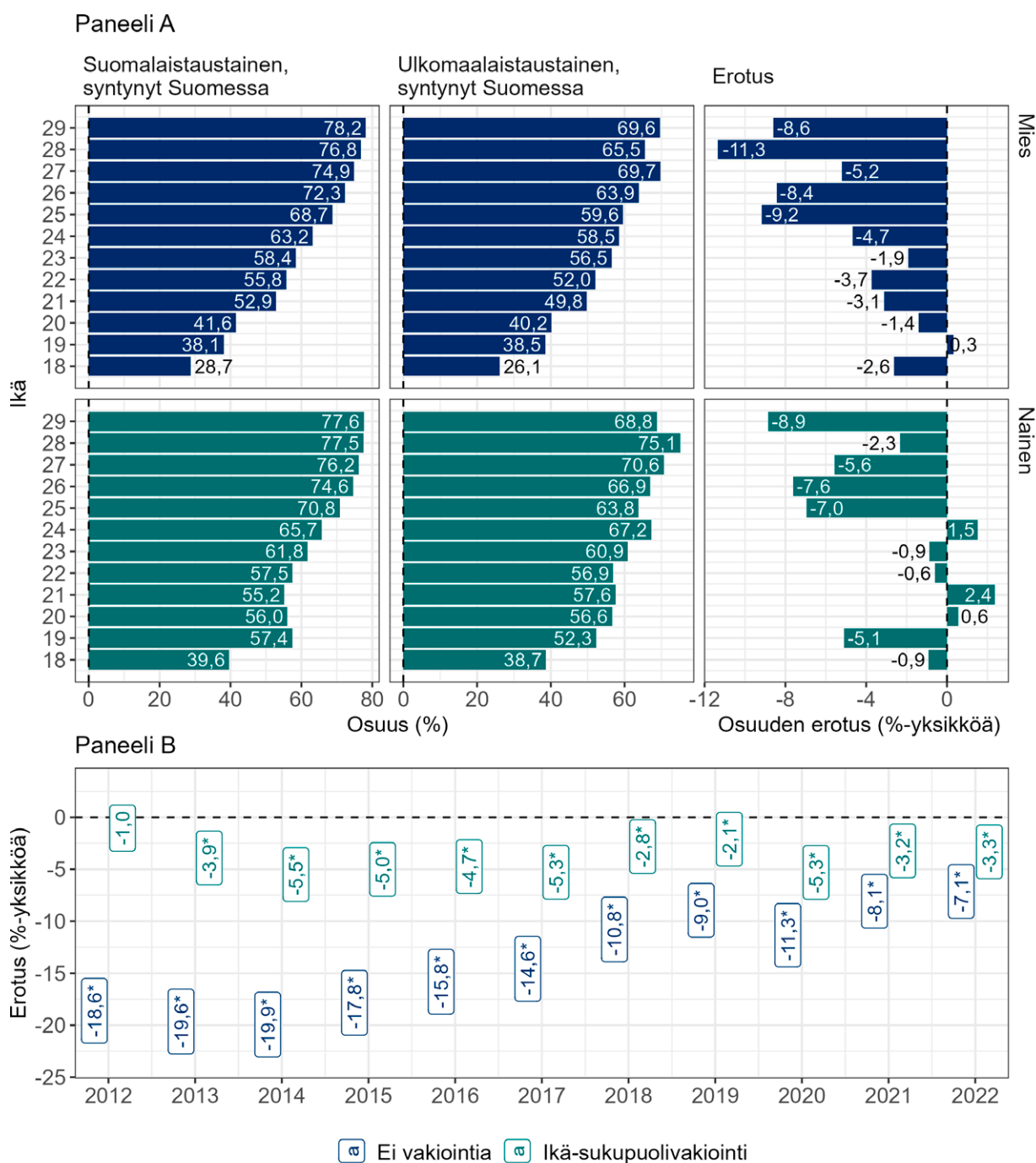
Kuvio 10 tarkastelee eroja Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten vuoden lopussa työllisenä olleiden osuuksissa. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus työllisenä on pääosin matalampi kuin suomalais- taustaisten osuus työllisenä. Erot myös kasvavat iän myötä. Koska alle 25-vuotiaat vielä usein päätoimisesti opiskelevat, ei suuria eroja työllisyydessä synny. Heti työelämään siirtyessä ulkomaalaistaustaisten nuorten osuus työllisenä näyttää kuitenkin jäävän jälkeen suomalaistaustaisten työllisenä olevien osuudesta.

Puhdistamaton ero on kaventunut ajassa, mikä ilmeisimmin johtuu ulkomaalaistaustaisten nuorten ikärakenteen lähestymisestä suomalaistaustaisten nuorten ikärakennetta. Puhdistettu ero onkin säilynyt hyvin vakaana vuodesta 2012 alkaen. Ulkomaalaistaustaisten nuorten työllisenä olevien osuus on siis lähestynyt suomalaistaustaisten nuorten työllisenä olevien osuutta 2010-luvulla, mutta tämä selittyy lähinnä sillä, että ulkomaalaistaustaisten nuorten ikärakenne lähestyy suomalaistaustaisten nuorten ikärakennetta.

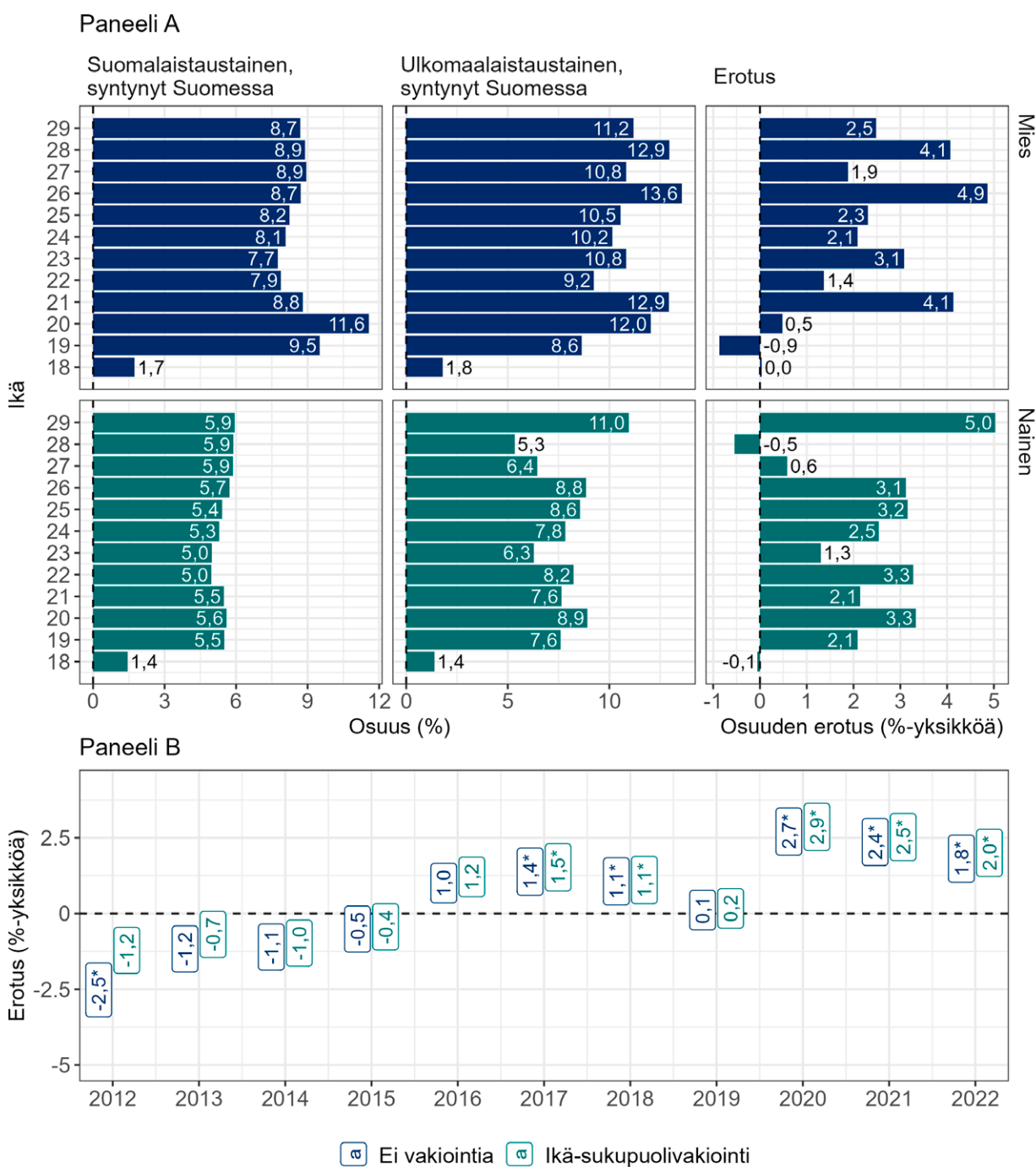
Työllisenä olevien osuus on 18–29-vuotiaiden joukossa, erityisesti suomalais- taustaisten joukossa, tyypillisesti korkeampi naisilla kuin miehillä. Osaltaan tämä johtuu vain miehiä koskevasta asevelvollisuudesta, jonka suorittamisen aikana varus- tai siviilipalvelusmies on työvoiman ulkopuolella. Asevelvollisuus myös myöhentää mahdollisia opintoja ja siten myös valmistumista ja työelämään siirtymistä.

Kuvio 11 tarkastelee vuoden lopussa työttömänä olleiden osuuksia. Työttömänä olevien osuus on pääosin korkeampi ulkomaalaistaustaisten kuin suomalais-taustaisten nuorten joukossa. Työttömänä olevien osuus ei voimakkaasti riipu iästä. Siten ikävakiointi ei juurikaan muuta arvioitamme eroista työttömänä olevien osuuksien eroista suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä. Sekä puhdistetut että puhdistamattomat erot työttömänä olevien osuuksissa ovat nousseet aiempaa korkeammalle tasolle vuonna 2020. Työllisten osuuden puhdistetuissa ja puhdistamattomissa eroissa on niin ikään pieni kasvu vuonna 2020 edeltävästä vuodesta (ks. kuvio 10). Vuonna 2020 alkoi myös koronapandemia, joka on vaikuttanut voimakkaimmin heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyteen (ks. esim. OECD 2021). Toisaalta ulkomaalaistaustaiset myös suomalaistaustaisia useammin työskentelevät palvelutyöntekijöinä (ks. kuvio 6) ja ovat siten voineet suomalaistaustaisia voimakkaammin altistua pandemian työmarkkina-vaikutuksille. Puhdistetut erot ovat mahdollisesti kasvaneet ajassa, sillä vuodelle 2012 arvioimme ikä-sukupuolivakioiden suomalaistaustaisten työttömänä olevien osuuden olevan ulkomaalaistaustaisten työttömänä olevien osuutta suurempi.

**Kuvio 10.** Osuus työllinen. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus työllisenä iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



**Kuvio 11.** Osuus työtön. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus työttömänä iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.

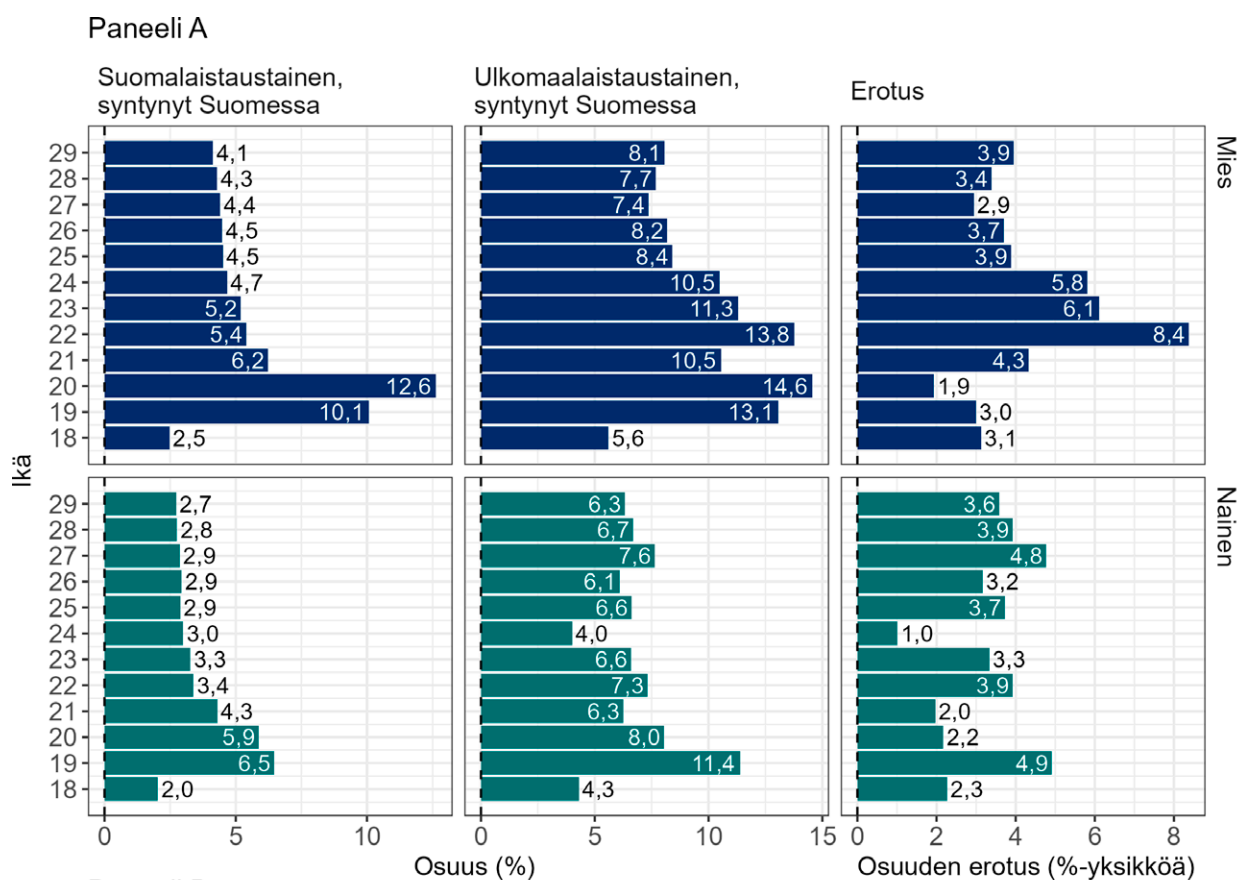


Kuvio 12 esittää ulkopuolisten eli työvoiman ulkopuolella, mutta ei opiskelijana, eläkeläisenä tai varusmies- tai siviilipalveluksessa eikä alle 3-vuotiaiden lasten vanhempana olevien osuudet suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten joukossa. Ulkopuolisena olevien osuus ei voimakkaasti riipu iästä. 19–20-vuotiaiden suuret osuudet ulkopuolisena voivat selittyä toisen asteen koulutuksen jälkeisellä nivelvaiheella työhön tai kolmannen asteen opintoihin siirtyessä. Koska ulkopuolella olevien osuus ei voimakkaasti riipu iästä, ikävakiointi ei juurikaan muuta arvioitamme eroista työvoiman ulkopuolella olevien osuuksien eroista suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä. Sekä puhdistamattomat että puhdistetut erot ulkopuolisten osuuksissa ovat kaventuneet ajassa. Yksi selitys tälle voi olla, että ulkomaalaistaustaisten nuorten osallistuminen työvoimaan on kasvanut: Kuvion 11 esittämien tulosten mukaan työttömien ulkomaalaistaustaisten nuorten osuus verrattuna työttömien suomalaistaustaisen nuorten osuuteen on kasvanut.

Kuvio 13 esittää vuoden lopussa työkyvyttömyyseläkkeellä olleiden osuudet. Eläkkeellä olevien nuorten osuus on hyvin pieni. Erityisen pieni eläkkeellä olevien nuorten lukumäärä on ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden, joukossa ja siten eläkkeellä olevien osuudessa tässä joukossa on paljon hajontaa eikä vertailu suomalaistaustaisten nuorten eläkkeellä olevien osuuteen ole mielekästä ikä-sukupuoliryhmissä. Tarkastellessa eläkkeellä olevien osuutta koko 18–29-vuotiaiden joukossa emme myöskään havaitse tilastollisesti merkitseviä eroja eläkkeellä olevien osuudessa. Ikä-sukupuolivakioidut erot kuitenkin mahdollisesti viittaisivat siihen, että suomalaistaustaiset nuoret olisivat hiukan useammin eläkkeellä kuin ulkomaalaistaustaiset nuoret.

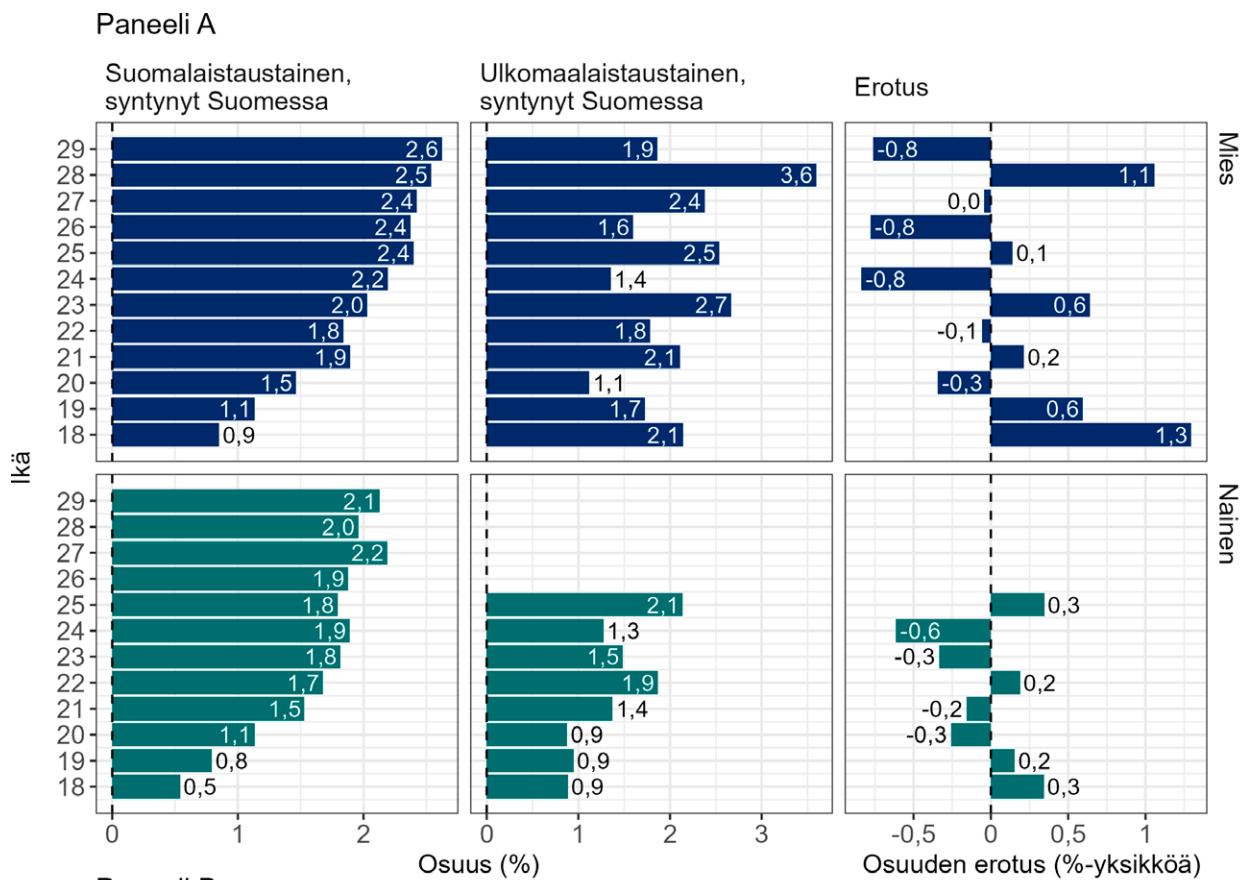
Aiemmin Ansala ym. (2014) ovat raportoineet havainneensa, että vakavien sairauksien diagnoosit ja lääkkeiden käyttö on vähäisempää maahanmuuttajien kuin muiden joukossa. He eivät ota kantaa, onko kyseessä maahanmuuttajien valikoituminen terveyden mukaan vai terveyspalveluihin hakeutumiseen liittyvät ongelmat maahanmuuttajien joukossa. Tarkastellessamme Suomessa syntyneitä harvinaisempi työkyvyttömyyseläkkeellä olo ulkomaalaistaustaisten kuin suomalaistaustaisten joukossa johtunee uskottavammin terveyspalveluihin hakeutumiseen liittyvistä ongelmista kuin maahanmuuttajien valikoitumisesta.

**Kuvio 12.** Osuus ulkopuolinen. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus ulkopuolisena iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



☐ Ei vakiointia ☐ Ikä-sukupuolivakiointi

**Kuvio 13.** Osuus työkyvytön. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus eläkeläisenä iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioituid erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



## Osallistuminen koulutukseen

Tarkastelemme eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä toisen (Kuvio 14) ja kolmannen (Kuvio 15) asteen opiskelijana olevien osuudessa sekä toisen (Kuvio 16) ja kolmannen (Kuvio 17) asteen tutkinnon suorittaneiden osuuksissa. Esitämme erot kullekin ikä-sukupuoliparille sekä ikä-sukupuolivakioidut ja vakioimattomat erot koko 18–29-vuotiaiden nuorten joukossa.

Kuvio 14 tarkastelee toisen asteen tutkintoa suorittavien osuuksia. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten toisen asteen tutkintoa suorittavien osuus on pääasiassa matalampi kuin suomalaistaustaisten Suomessa syntyneiden. Ulkomaalaistaustaisten miesten suuremmat toisen asteen tutkintoa suorittavien osuudet 19–20-vuotiaina ja kolmannen asteen tutkintoa suorittavien osuudet 28–29-vuotiaina voivat johtua siitä, että heidän toisen asteen tutkinnon suorittaminen viivästyy useammin kuin suomalaistaustaisilla. Puhdistamattomissa eroissa ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden osuus toisen asteen opiskelijoina on suomalaistaustaisia suurempi, mikä on luonnollista ottaen huomioon näiden joukkojen erilaiset ikärakenteet. Puhdistamattomat erot opiskelijoiden osuudessa myös kapenevat ajassa ulkomaalaistaustaisten nuorten ikärakenteen lähestyessä suomalaistaustaisten nuorten ikärakennetta. Toisen asteen tutkintoa suorittavien osuus pienenee iän mukana 18–29-vuotiaiden ikäryhmässä. Siten puhdistamaton toisen asteen tutkintoa suorittavien osuuden erotus on pienentynyt ajassa.

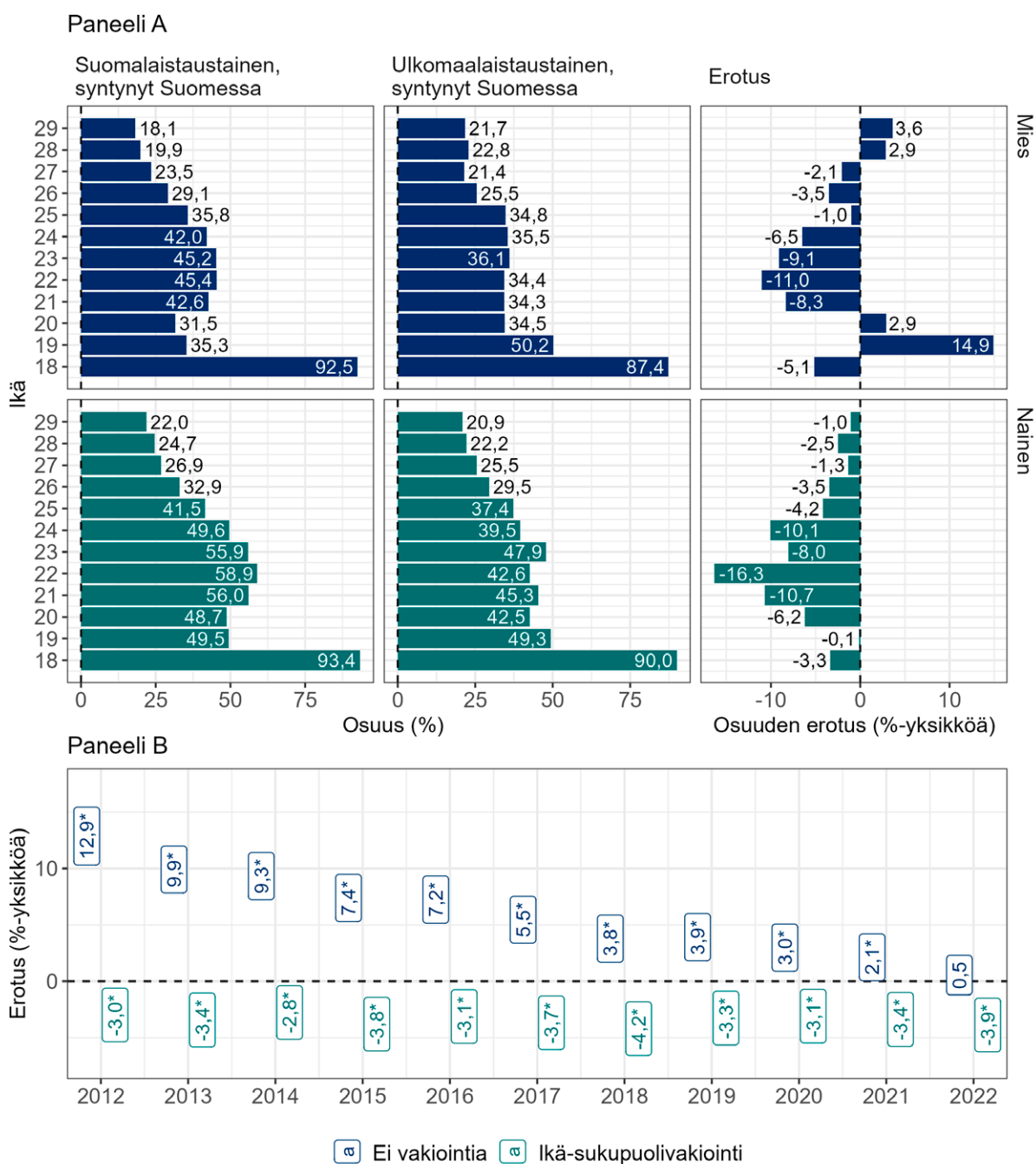
Ikä- ja sukupuolivakioitu ero toisen asteen opiskelussa on kuitenkin pysynyt ajassa vakaana: ulkomaalaistaustaisten toisen asteen tutkintoa suorittavien osuus on pienempi kuin suomalaistaustaisten ottaessa ikä- ja sukupuolijakauman huomioon. Vuonna 2022 toisen asteen tutkintoa suorittavien 18–29-vuotiaiden osuus on ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa noin 4 prosenttiyksikköä pienempi kuin suomalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa, eikä tätä eroa selitä näiden joukkojen erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat.

Kuvio 15 tarkastelee kolmannen asteen tutkintoa suorittavien osuuksia. Kolmannen asteen tutkintoa suorittavien opiskelijoiden osuus on selkeästi pienempi ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden kuin suomalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa. Sekä puhdistamattomat että puhdistetut erot ovat pysyneet vakaina ajassa.

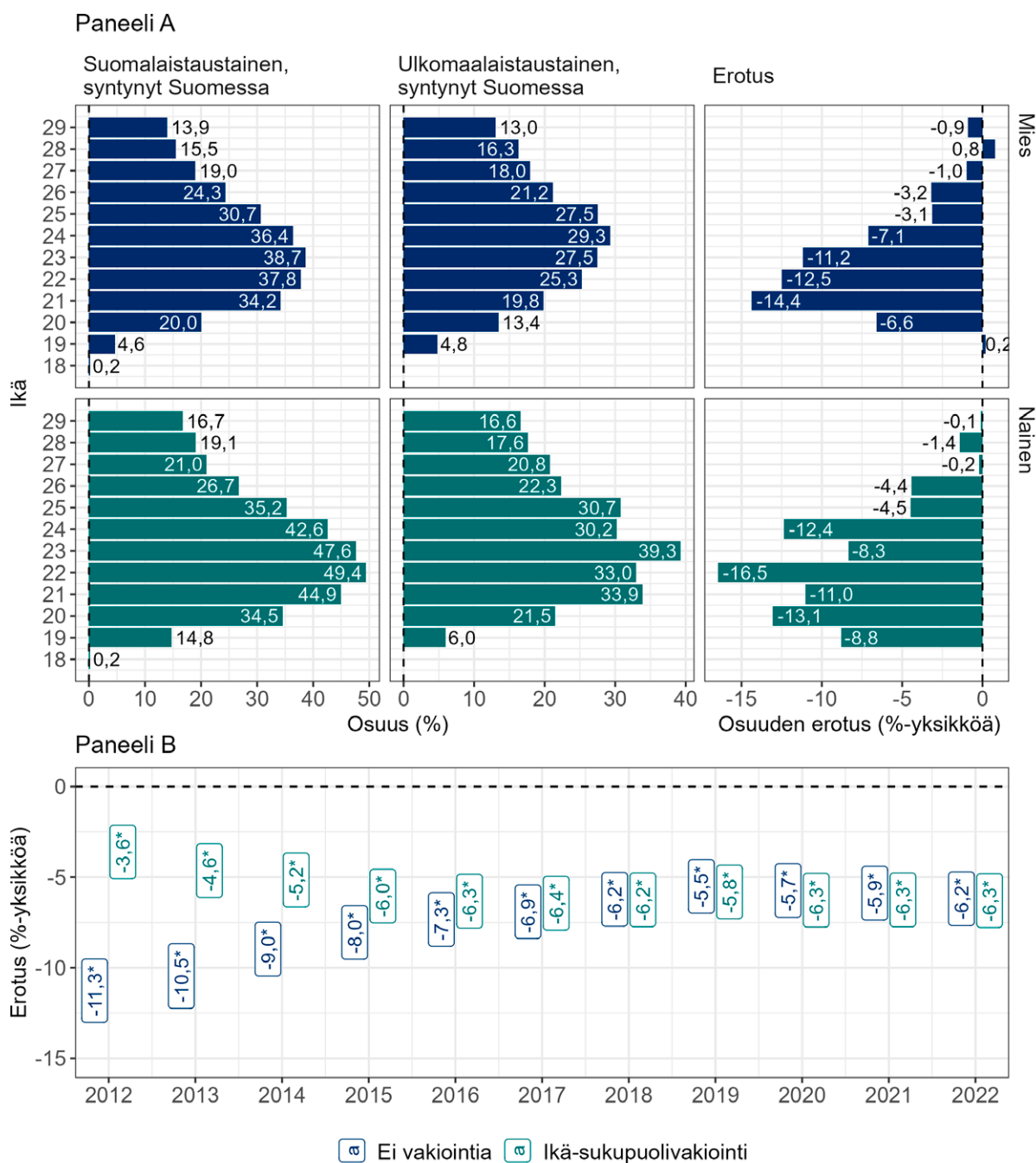
Vuonna 2022 kolmannen asteen tutkintoa suorittavien 18–29-vuotiaiden osuus on ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa noin 6 prosenttiyksikköä pienempi kuin suomalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa, eikä tätä eroa selitä näiden joukkojen erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat.

Kuviot 16 ja 17 esittävät toisen ja kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuudet, tässä järjestyksessä. Tutkinnon suorittaminen on selvästi harvinaisempaa ulkomaalaistaustaisten kuin suomalaistaustaisten joukossa. Puhdistamattomat erot ovat kuitenkin kaventuneet ajassa johtuen ilmeisimmin ulkomaalaistaustaisten nuorten ikärakenteen lähestymisestä suomalaistaustaisten ikärakennetta. Ikä- ja sukupuolivakioitu ero toisen asteen tutkinnon suorittamisessa ei ole juuri muuttunut ajassa mutta ikä- ja sukupuolivakioitu ero kolmannen asteen tutkinnon suorittamisessa vaikuttaa kasvaneen ajassa. Vuonna 2022 toisen (kolmannen) asteen tutkinnon suorittaneiden 18–29-vuotiaiden osuus on ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa noin 13 (4) prosenttiyksikköä pienempi kuin suomalaistaustaisten Suomessa syntyneiden joukossa, eikä tätä eroa selitä näiden joukkojen erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat.

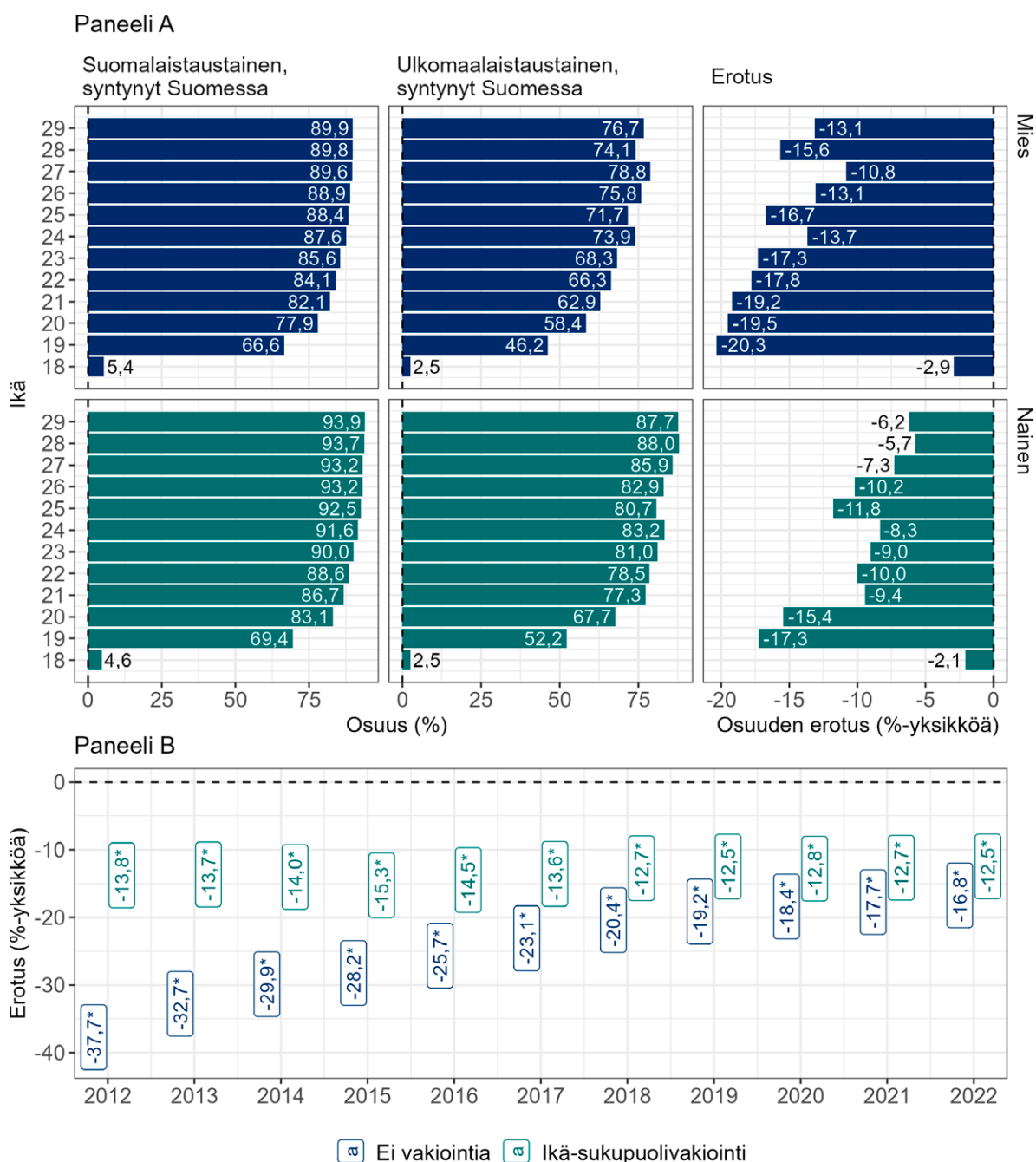
**Kuvio 14.** Osuus toisen asteen opiskelija. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus toisen asteen opiskelijana iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



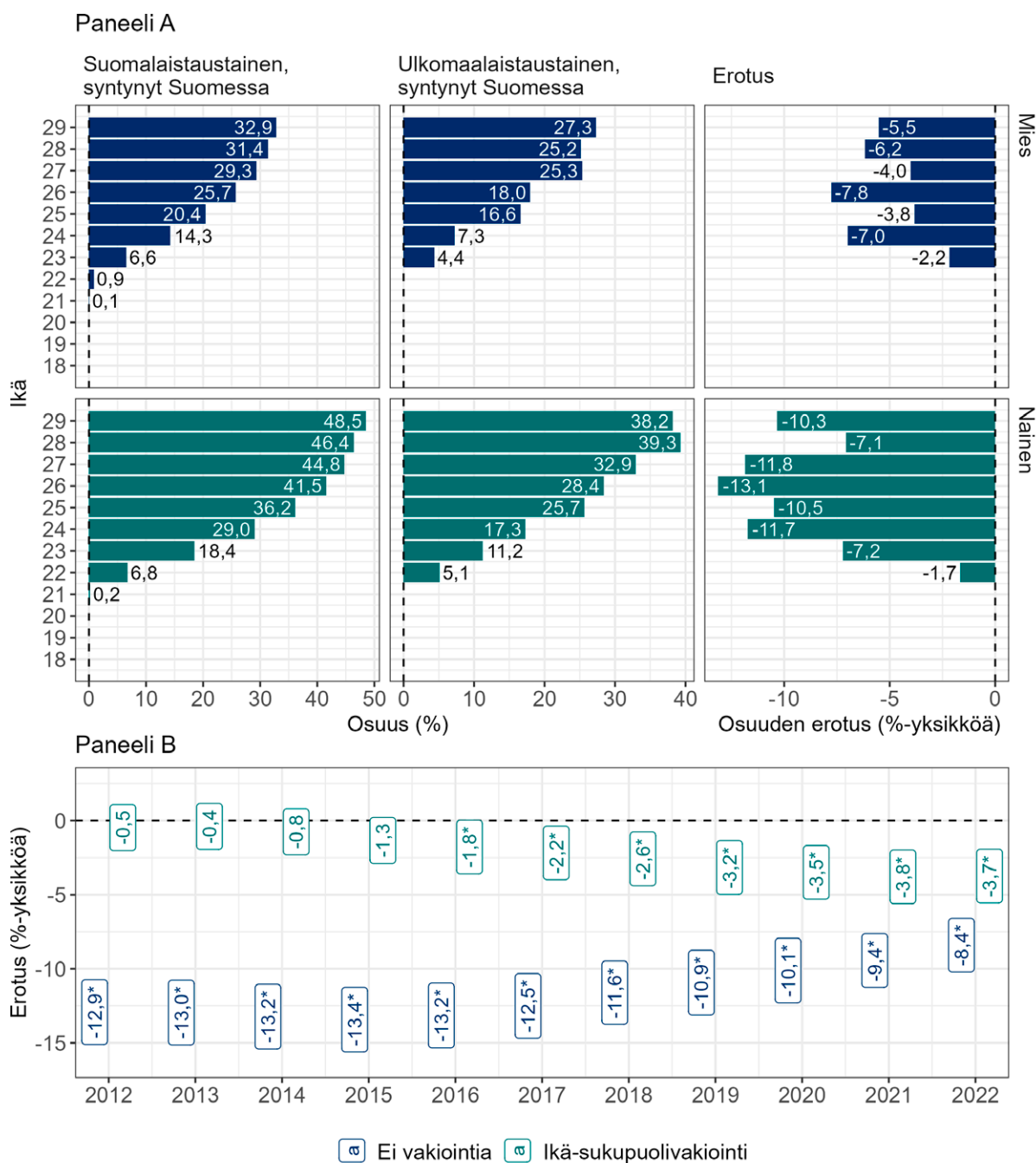
**Kuvio 15.** Osuus kolmannen asteen opiskelija. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus toisen kolmannen opiskelijana iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakiooidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



**Kuvio 16.** Osuus suorittanut toisen asteen tutkinnon. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus suorittanut toisen asteen tutkinnon iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



**Kuvio 17.** Osuus suorittanut kolmannen asteen tutkinnon. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus suorittanut kolmannen asteen tutkinnon iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



## Tulot ja tulonsiirrot

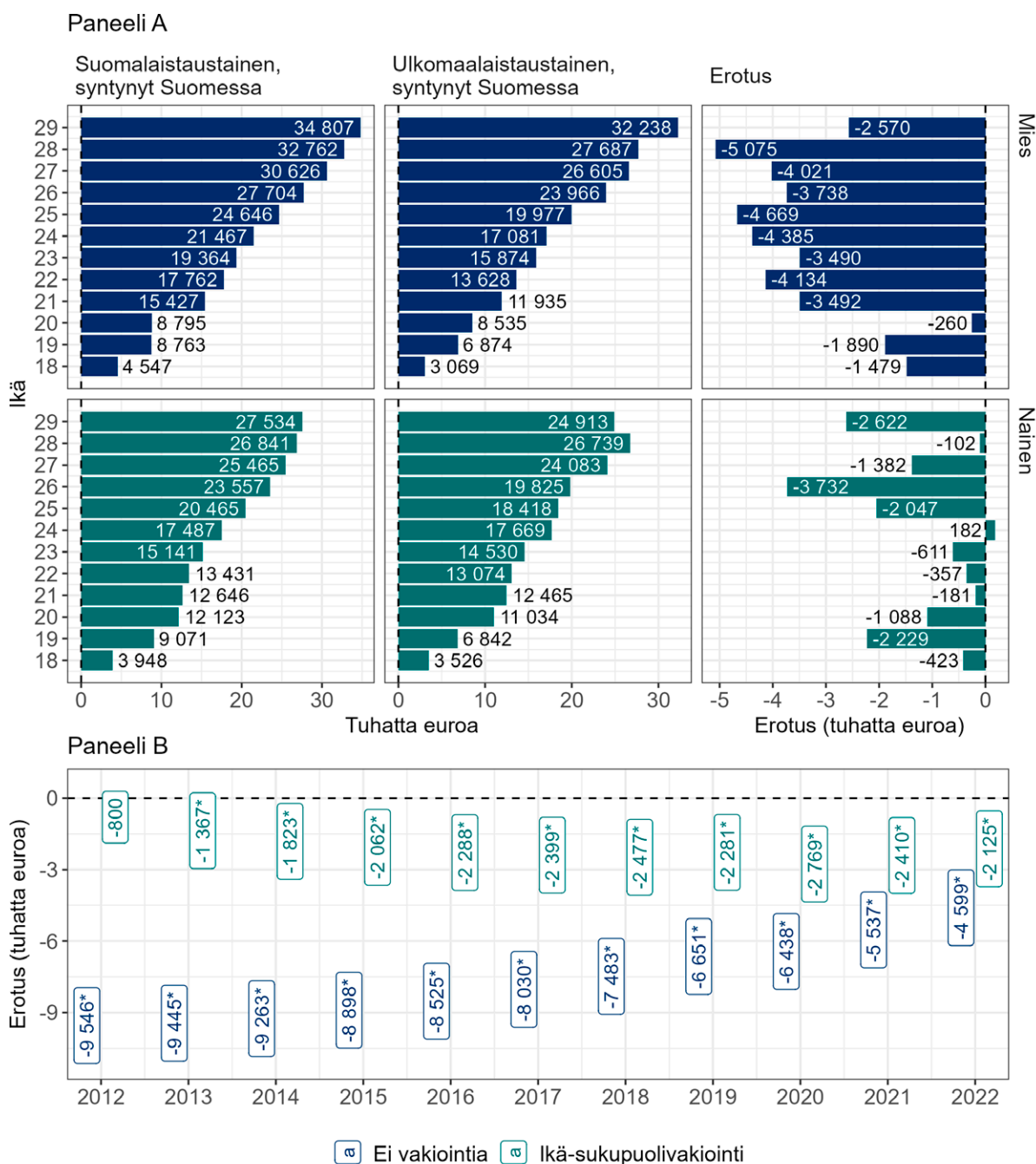
Tarkastelemme eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä palkka- ja yrittäjä-tulojen summassa (Kuvio 18) sekä maksetuissa (Kuvio 19) ja saaduissa (Kuvio 20) tulonsiirroissa. Esitämme erot kullekin ikä-sukupuoli-parille sekä ikä-sukupuoli-vakioituiden ja vakioimattomien erot koko 18–29-vuotiaiden nuorten joukossa.

Kuvio 18 tarkastelee palkka- ja yrittäjätuloja Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten joukossa. Lähes jokaisella ikä-sukupuoliparilla suomalais-taustaisten palkka- ja yrittäjätulot ovat suuremmat kuin ulkomaalaistaustaisten. Tuloerot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä ovat selkeästi suuremmat miehillä kuin naisilla. Palkka- ja yrittäjätulojen puhdistamaton ero suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä on 2010-luvulla lähestynyt nolaa ulkomaalais-taustaisten ikärakenteen lähestyessä suomalaistaustaisten ikärakennetta. Ikä-sukupuolivakioitu ero on kuitenkin säilynyt, vakaana ajassa ja oli vuonna 2022 noin 2 100 euroa.

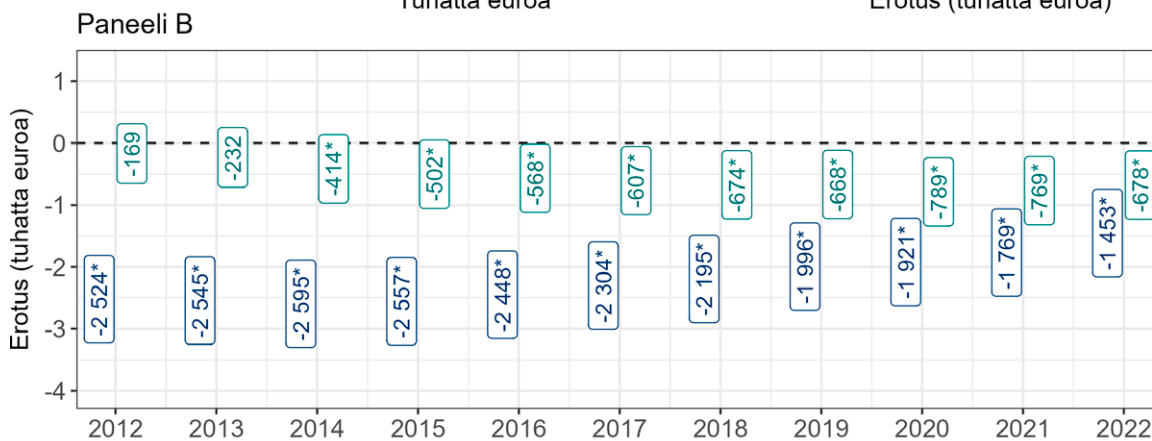
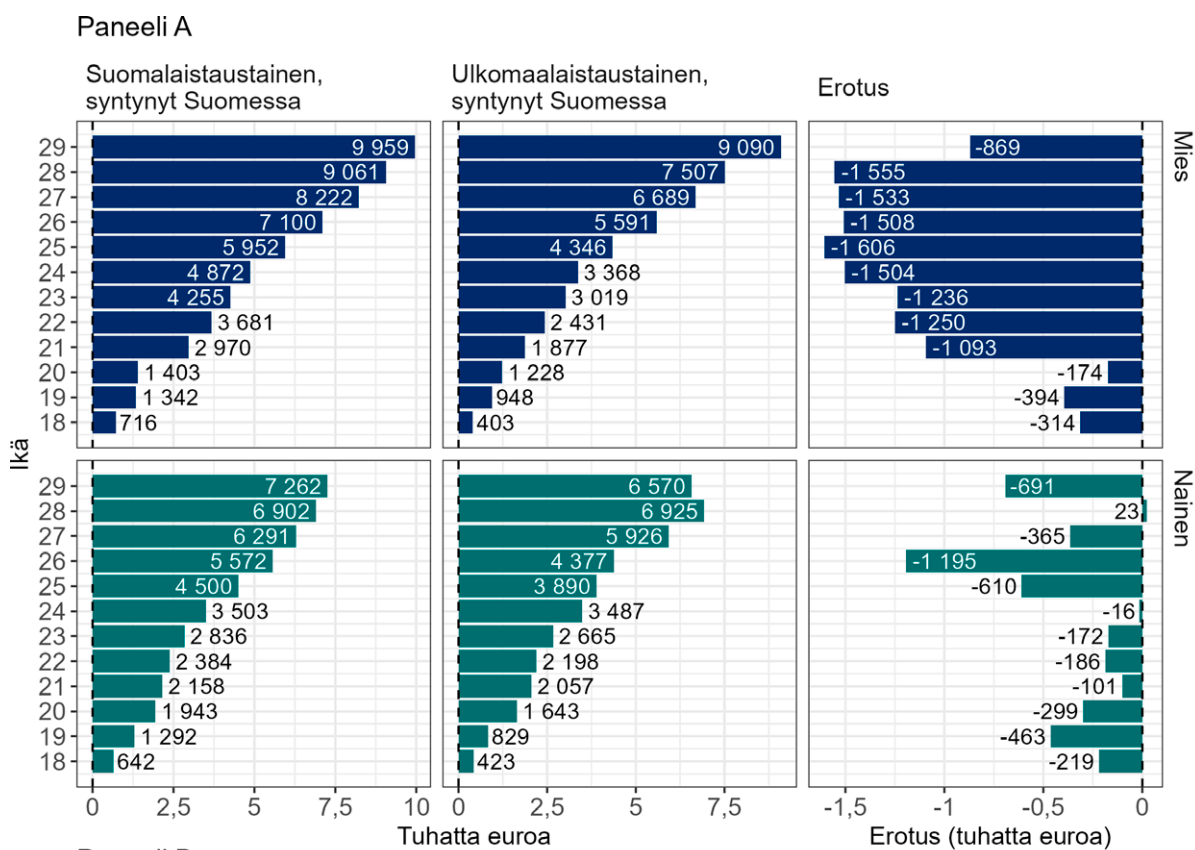
Kuvio 18 tarkastelee maksettuja tulonsiirtoja Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten joukossa. Maksetut tulonsiirrot korreloivat voimakkaasti palkka- ja yrittäjätulojen kanssa. Ulkomaalaistaustaiset tyypillisesti maksavat suomalaistaustaisia vähemmän tulonsiirtoja ja erot ovat huomattavasti suuremmat miesten kuin naisten joukossa. Kuten palkka- ja yrittäjätulot, maksettujen tulonsiirtojen erotus suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä on 2010-luvulla pienentynyt ulkomaalaistaustaisten ikärakenteen lähestyessä suomalaistaustaisten ikärakennetta. Ikä-sukupuolivakioitu ero on säilynyt melko tasaisena ja oli vuonna 2022 noin 700 euroa.

Kuvio 18 tarkastelee saatuja tulonsiirtoja Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten joukossa. Ulkomaalaistaustaiset miehet saavat jonkin verran suomalaistaustaisia miehiä enemmän tulonsiirtoja kaikissa ikäluokissa. Naisten joukossa alle 25-vuotiaat suomalaistaustaiset tyypillisemmin saavat enemmän tulonsiirtoja kuin alle 25-vuotiaat ulkomaalaistaustaiset, mutta yli 25-vuotiaiden joukossa ulkomaalaistaustaiset saavat suomalaistaustaisia enemmän tulonsiirtoja. Tarkastellessamme eroja yli sukupuolien ja ikäluokkien emme havaitse juurikaan eroa saatujen tulonsiirtojen määrässä vakioimatta ikää ja sukupuolta emmekä ikä-sukupuolivakioinnin kanssa viimeisimpinä vuosina.

**Kuvio 18.** Palkka- ja yrittäjätulot. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden keskimääräiset vuosittaiset palkka- ja yrittäjätulot iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakiooidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.

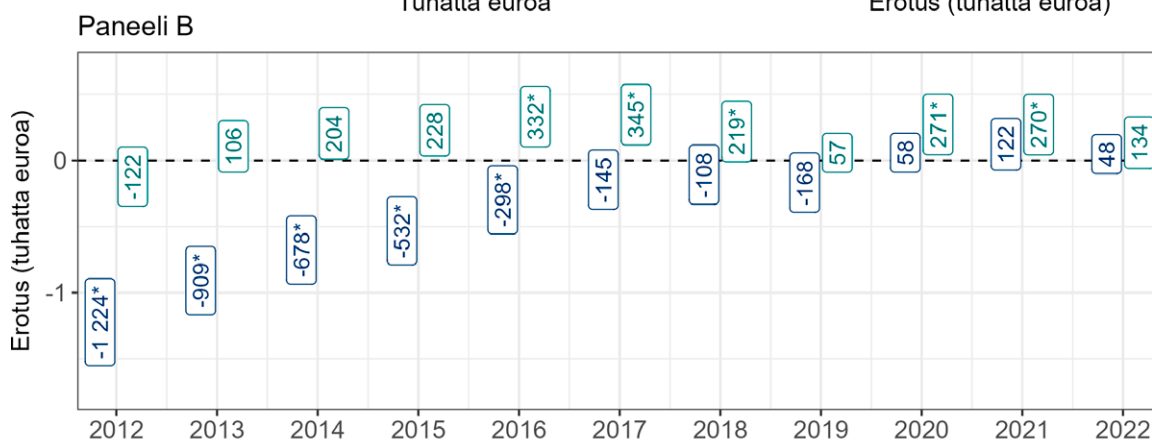
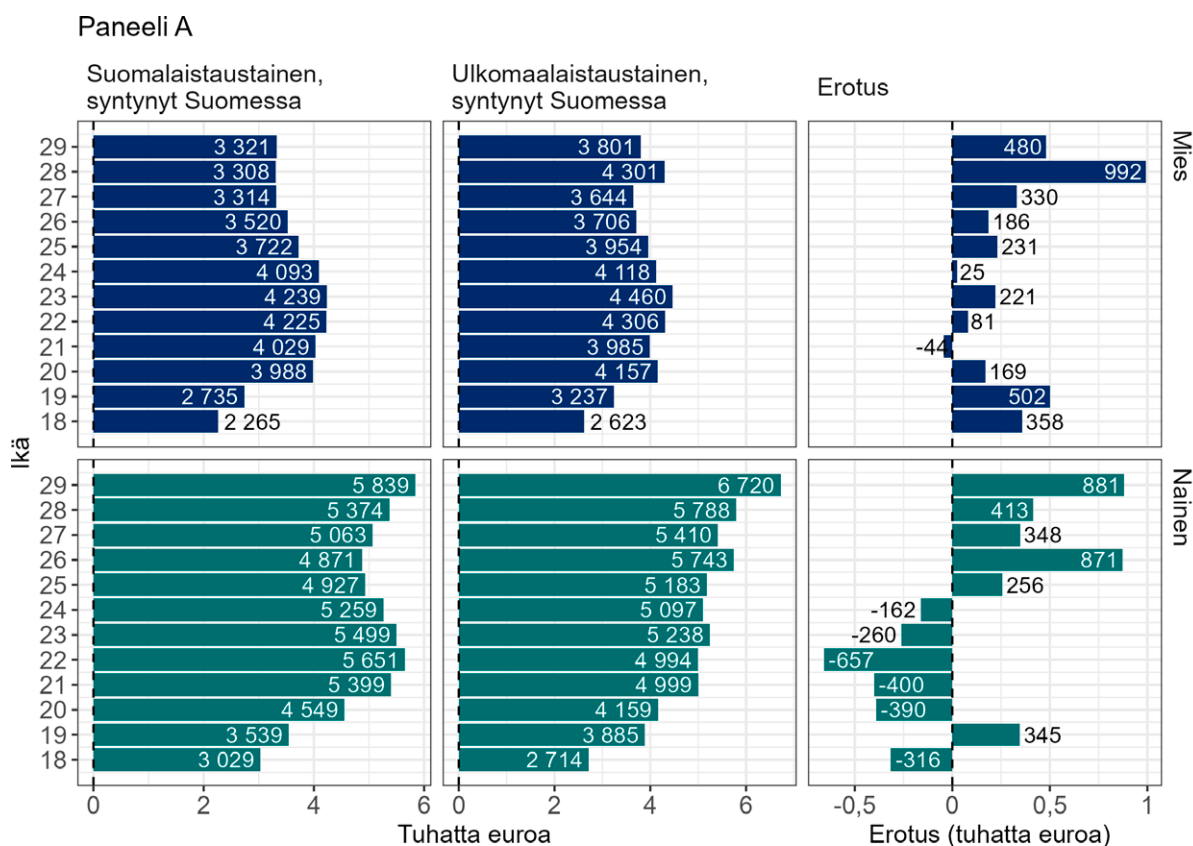


**Kuvio 19.** Maksetut tulonsiirrot. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden keskimääräiset vuosittaiset maksetut tulonsiirrot iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



□ Ei vakiointia □ Ikä-sukupuolivakiointi

**Kuvio 20.** Saadut tulonsiirrot. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden keskimääräiset vuosittaiset saadut tulonsiirrot iän ja sukupuolen mukaan (Paneeli A) sekä ikä-sukupuolivakioidut erotukset vuosina 2012–2022 (Paneeli B). Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 3.3. Kirjoittajien laskelmat.



□ Ei vakiointia □ Ikä-sukupuolivakiointi

### 3.4 Yhteenveto

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus työllisenä on pienempi, ulkopuolisten nuorten eli työvoiman ulkopuolella eikä opiskelijana, eläkeläisenä tai varusmies- tai siviilipalveluksessa eikä alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien osuus suurempi ja osuus työttömänä suurempi, osuus 2. ja 3. asteen koulutuksessa sekä osuus suorittanut 2. ja 3. asteen tutkinnon on pienempi kuin suomalaistaustaisilla. Erot havaitaan lähes jokaisessa ikä-sukupuoliparissa.

Osallistuminen työmarkkinoille ja koulutukseen vaihtelee taustamaaryhmittäin: Työllisenä olo on erityisen yleistä heillä, joiden taustamaa on Jugoslavia tai taustamaaryhmä Aasia. Työttömänä olo on erityisen yleistä heillä, joiden taustamaa on Jugoslavia tai taustamaaryhmä Lähi-Itä. Ulkopuolisena ja työkyvyttömänä olo on muita yleisempää heillä, joilla taustamaaryhmä on Afrikka tai Eurooppa. Toisen ja kolmannen asteen tutkintojen suorittaminen on muita harvinaisempaa heillä, joiden taustamaaryhmä on Lähi-Itä ja Afrikka.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, erityisesti miehet, ovat suomalais-taustaisia harvemmin suorittaneet perusasteen jälkeisen tutkinnon 29 ikävuoteen mennessä. Ulkomaalaistaustaiset miehet suorittavat suomalaistaustaisia miehiä harvemmin ICT-, tekniikan alojen ja luonnontieteiden tutkintoja ja yleisemmin yhteiskunnallisten alojen, kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden tutkintoja ja ovat suomalaistaustaisia yleisemmin työllisinä palvelutyöntekijöinä ja harvemmin tuotantotyöntekijöinä. Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten naisten välillä ei ole suuria eroja suoritettujen tutkintojen koulutusaloissa ja työllisten ammateissa.

Erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille ovat kaventuneet ajassa ulkomaalaistaustaisten nuorten ikärakenteen lähestyessä suomalaistaustaisten nuorten ikärakennetta. Erilaiset ikä- ja sukupuolijakaumat osin selittävät eroja koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden välillä. Erilaiset ikä- ja sukupuolijakaumat eivät kuitenkaan selitä eroja kokonaisuudessaan. Huomioiden ikä ja sukupuoli, ulkomaalaistaustaiset ovat harvemmin työllisenä, useammin työttömänä ja ulkopuolisena sekä harvemmin suorittamassa tai suorittaneet toisen ja kolmannen asteen tutkintoja.

## 4 Alue ja vanhempien sosioekonominen asema

Luvussa 3 olemme havainneet, että Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten erilaiset ikäjakaumat selittävät suuren osan näiden joukkojen eroista osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille. Erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat eivät kuitenkaan selitä eroja kokonaisuudessaan. Ulkomaalais-taustaisista nuorista suurempi osuus on ulkopuolisena ja työttömänä ja pienempi osuus työllisenä, opiskelemassa ja suorittanut tutkinnon kuin suomalaistaustaisista nuorista myös ottaessamme huomioon erilaiset sukupuoli- ja ikäjakaumat.

Suomalais- ja ulkomaalaistaustaiset Suomessa syntyneet poikkeavat kuitenkin systemaattisesti myös muilta sellaisilta taustatekijöiltään, joiden voidaan odottaa olevan yhteydessä työmarkkinoille ja koulutukseen osallistumiseen. Pyrimme tässä luvussa edelleen ymmärtämään havaittuja eroja suomalais- ja ulkomaalais-taustaisten osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille ottamalla huomioon Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten synnyin- ja asuin-alueiden erilaiset jakaumat sekä heidän vanhempiensa erilaiset sosioekonomiset taustat.

### 4.1 Alue

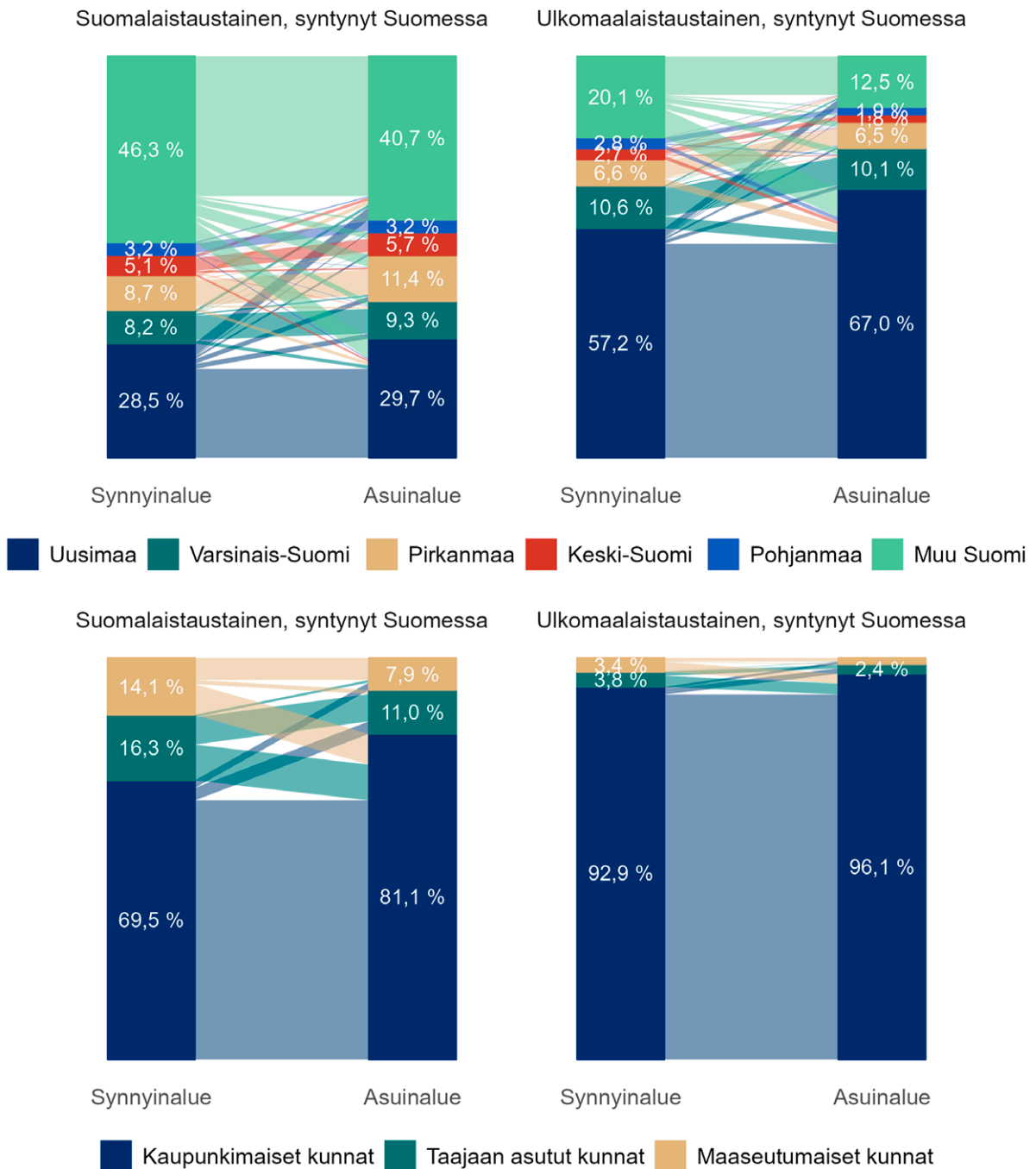
Maahanmuuttajat usein asuvat kaupungeissa ja Suomessa maahanmuuttajat (Busk ym. 2016) ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset (Saukkonen 2022) ovat erityisesti keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Suomessa syntyneet ulkomaalais-taustaiset voivat siten Suomessa syntyneitä suomalaistaustaisia useammin syntyä ja asua kaupungeissa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Synnyinalue toisaalta vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin osallistua koulutukseen ja työmarkkinoille. Synnyinalue myös tyypillisesti vaikuttaa myös siihen, missä ihmiset myöhemmin elämänsä aikana asuvat. Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla voi olla suomalaistaustaisia vähemmän siteitä heidän synnyinalueellensa. On siten mahdollista, että ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden asuminen heidän ollessa nuoria aikuisia on vielä heidän synnyinalueitaan keskittyneempää kaupunkeihin verrattuna suomalaistaustaisiin nuoriin.

Tarkastelemme tässä alaluvussa Suomessa syntyneiden ulkomaalais- ja suomalais-taustaisten nuorten synnyin- ja asuinalueita. Synnyin- ja asuinkuntatiedot on poimittu FOLK-perustietoaaineistosta (muuttajat *skunta* ja *kunta*, tässä järjestyksessä). Kuvio 21 esittää vuonna 2023 Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten synnyin- ja asuinmaakunnat sekä heidän virtansa heidän synnyinmaakunnistaan nykyisiin asuinmaakuntiinsa. Hiukan vajaa 60 prosenttia Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista on syntynyt Uudellamaalla. Suomalaistaustaisista Uudellamaalla on syntynyt vajaa 30 prosenttia. Suomalaistaustaisista Suomessa syntyneistä noin 46 prosenttia on syntynyt viiden asukasmäärältään suurimman maakunnan, Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Suomen ulkopuolella, mutta ulkomaalaistaustaista Suomessa syntyneistä vain noin 20 prosenttia on syntynyt näiden maakuntien ulkopuolella.

Tarkastellessamme henkilöiden asuinmaakuntia vuonna 2023, noin 67 prosenttia Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista asuu Uudellamaalla ja asukasmäärältään viiden suurimaan maakunnan ulkopuolella heistä asuu vain noin 13 prosenttia. Suomalaistaustaisista Suomessa syntyneistä sen sijaan noin 30 prosenttia asuu Uudellamaalla ja noin 40 prosenttia viiden väestömäärältään suurimman maakunnan ulkopuolella.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset siten sen lisäksi että he suomalais-taustaisia useammin syntyvät pääkaupunkiseudulla myös muuttavat suomalais-taustaisia useammin pääkaupunkiseudulle. Lisäksi he myös muuttavat suomalaistaustaisia harvemmin pois pääkaupunkiseudulta. Erityisen usein ulkomaalaistaustaiset nuoret verrattuna suomalaistaustaisiin nuoriin myös muuttavat viiden asukasmäärältään suurimman maakunnan ulkopuolelta Uudellemaalle.

**Kuvio 21.** Synnyin- ja asuinalueet. Vuoden 2023 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden asuin- ja synnyinmaakuntien sekä asuin- ja syntymäkuntien tilastollisten kuntaryhmien jakauma sekä virrat synnyinalueilta asuinalueille. Aineisto: katso alaluku 4.1. Kirjoittajien laskelmat.



Kuvio 21 esittää vuonna 2023 Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten synnyin- ja vuoden 2023 asuinkunnat myös jakaen kunnat tilastollisen kuntaryhmytyksen mukaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Suomalaistaustaisista noin 70 prosenttia on syntynyt kaupunkimaisissa kunnissa, kun taas ulkomaalaistaustaisista jopa noin 93 prosenttia on syntynyt kaupunkimaisissa kunnissa. Taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia on siis hyvin vähän. Suomalaistaustaisista noin 80 prosenttia asuu kaupunkimaisissa kunnissa, kun taas ulkomaalaistaustaisista jopa 96 prosenttia asuu kaupunkimaisissa kunnissa. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat siten suomalaistaustaisia useammin syntyneet kaupunkimaisissa kunnissa, mutta he myös suomalaistaustaisia useammin muuttavat kaupunkimaisiin kuntiin.

## 4.2 Vanhempien sosioekonominen asema

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten vanhemmat ovat maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien sosioekonominen asema on tyypillisesti Suomessa syntyneitä heikompi (ks. Sarvimäki (2017) vuosina 1990–2009 maahan muuttaneiden osalta ja Pesola ym. (2024) vuosina 2011–2021 maahan muuttaneiden osalta). Toisaalta vanhempien sosioekonominen tausta on yhteydessä lapsien koulutus ja työmarkkinatulemiin (ks. esim. katsaus Karhula ja Sirniö 2019). Ensiksi vanhempien sosioekonominen asema määrittää lasten olosuhteita heidän kasvuiässään. Toiseksi vanhempien sosioekonominen asema voi vaikuttaa myös lasten ollessa aikuisia esimerkiksi vanhempien verkostojen tai opiskelujen tukemisen kautta. Ikä- ja sukupuolivakioidut erot Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä mahdollisesti siten heijastelevat eroja heidän vanhempiensa sosioekonomisessa asemassa.

### Aineisto

Yhdistämme nyt Suomessa syntyneille nuorille 18–29-vuotiaille tietoja heidän vanhemmistaan. Tiedot vanhemmista yhdistetään käyttäen samoja aineistoja kuin kuvattu alaluvussa 2.2. Tarkoituksenamme on kuvata tarkastelemiemme nuorten vanhempien sosioekonomista asemaa nuorien kasvuiän aikana. Tuotamme tarkastelujoukon nuorille siten tiedon kullekin heidän ikävuodelleen siitä, ketä vanhempia lapsen kanssa on kyseisenä vuonna asunut huomioiden, että lapsen kanssa asuvat biologiset, adoptio- ja sosiaaliset vanhemmat voivat muuttua ajassa.

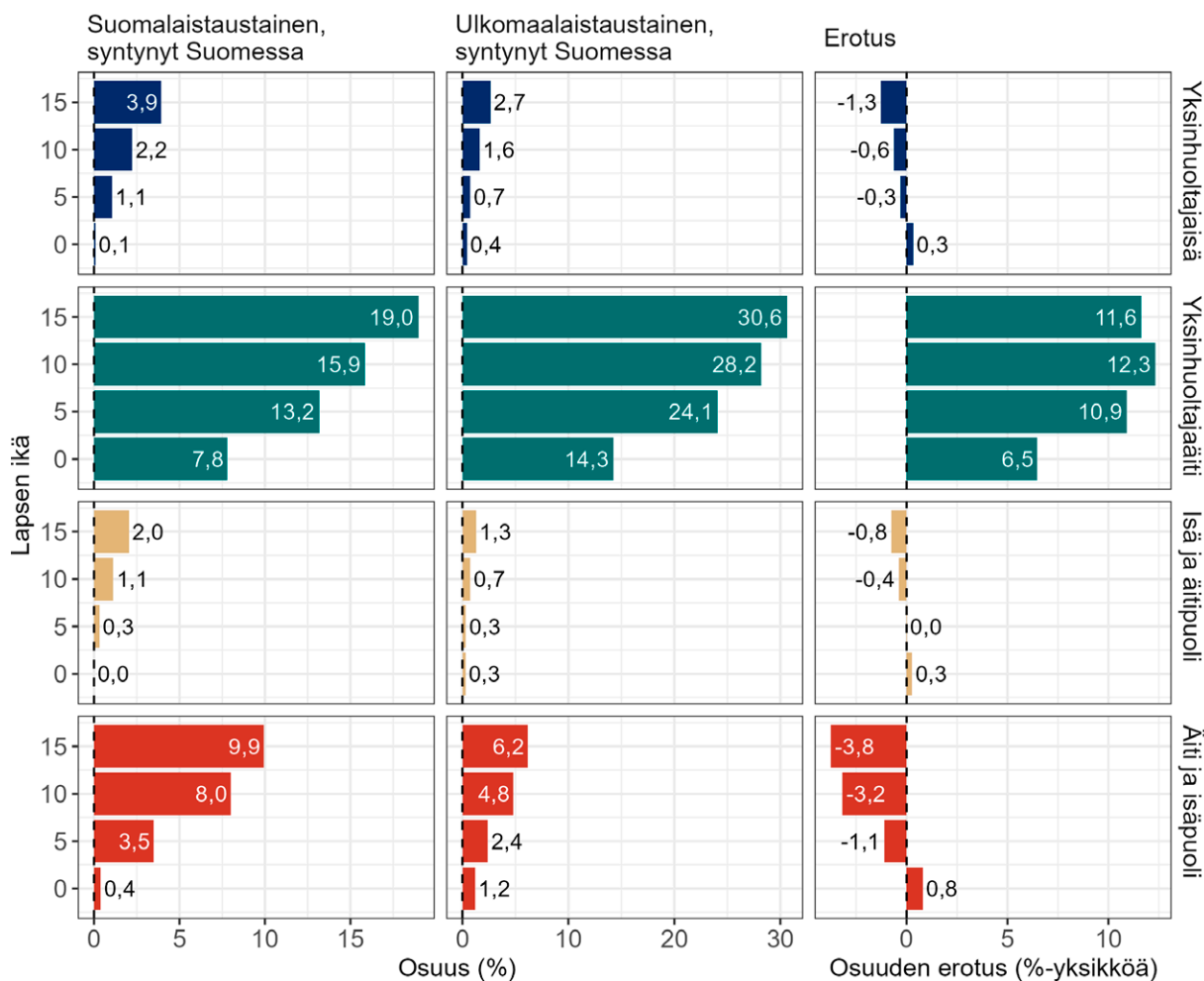
Yhdistämme nuorille tiedot heidän biologisista, adoptio- ja sosiaalisista vanhemmistaan kullekin heidän ikävuodelleen. Käytämme lisäksi FOLK-lapsi-vanhemmataineiston tietoja lasten biologisten vanhempien asumisstatuksesta (*status\_m*, *status\_f*). Kullekin lapsen ikävuodelle lapsen vanhempi, isä ja äiti, määritellään biologiseksi vanhemmaksi, mikäli biologinen vanhempi havaitaan ja biologinen vanhempi asuu lapsen kanssa ja muutoin adoptiovanhemmaksi, mikäli adoptiovanhempi havaitaan ja adoptiovanhempi asuu lapsen kanssa ja muutoin sosiaalisesti vanhemmaksi, mikäli sosiaalinen vanhempi havaitaan. Sosiaaliset vanhemmat määritelmällisesti asuvat lasten kanssa. Kutsumme naispuolista sosiaalista vanhempaa äitipuoleksi ja miespuolista sosiaalista vanhempaa isäpuoleksi.

Yhdistämme vanhemmille tietoja heidän työmarkkinoille osallistumisestaan ja tuloistaan määrittääksemme heidän sosioekonomisen asemansa. Näitä tietoja vanhemmille on saatavilla vuodesta 1987 alkaen. Tarkastelemme siten tässä luvussa vuonna 1987 ja sen jälkeen syntyneitä. Jotta tämä raja ei vaikuttaisi tarkasteltavana vuonna Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikärakenteeseen, aloitamme tarkastelun vuodesta 2016, jolloin vuonna 1987 syntyneet olivat 29-vuotiaita.

### **Vanhempien sosioekonominen asema**

Kuvio 22 esittää Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten osuudet yksinhuoltaja- ja uusioperheissä heidän ollessa 0-, 5-, 10- ja 15-vuotiaita. Kuviossa 22 isällä ja äidillä tarkoitetaan biologista isää ja biologista äitiä, tässä järjestyksessä; isäpuolella ja äitipuolella tarkoitetaan sosiaalista isää ja sosiaalista äitiä, tässä järjestyksessä. Perheitä, joissa on ainoastaan adoptio- tai sosiaalisia vanhempia, on sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisten joukossa hyvin vähän. Siten perhetyypit, joita kuviossa 22 ei ole esitetty ovat hyvin suurelta osin kahden biologisen vanhemman perheitä. Ulkomaalaistaustaisten kasvaminen yksinhuoltajaisän kanssa on hiukan harvinaisempaa kuin suomalaistaustaisten, mutta ulkomaalaistaustaisten kasvaminen yksinhuoltajaäidin kanssa on huomattavasti yleisempää kuin suomalaistaustaisten. Suomalaistaustaiset ovat ulkomaalaistaustaisia useammin kasvaneet uusioperheessä. Kahden biologisen vanhemman perheessä kasvaminen on yleisempää suomalais- kuin ulkomaalaistaustaisten nuorten joukossa.

**Kuvio 22.** Perhetyyppi. Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneiden perhetyyppi ikävuosina 0, 5, 10 ja 15. Isä (äiti) tarkoittaa biologista isää (äitiä). Isä(äiti)puoli tarkoittaa sosiaalista isää (äitiä). Aineisto: katso alaluku 4.2. Kirjoittajien laskelmat.

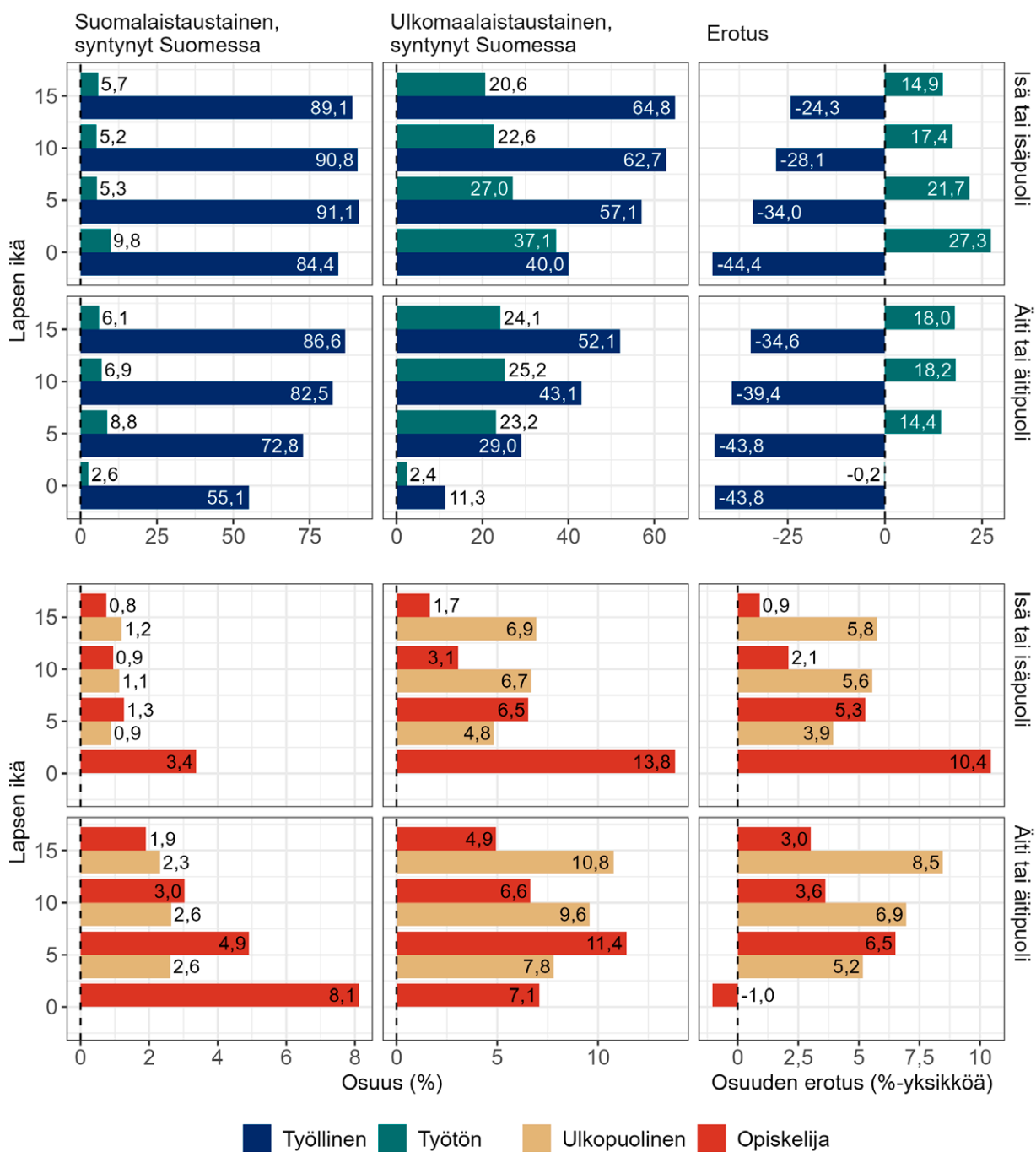


Kuvio 23 esittää suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden nuorten samassa taloudessa asuvien vanhempien työmarkkinoille osallistuvien osuudet lapsen syntymävuonna ja lapsen ollessa 0-, 5-, 10-, 15-vuotias. Kuvio 23 esittää vanhempien osallistumisen työmarkkinoille ehdolla, että vanhempi on asunut lapsen kanssa. Siten esimerkiksi kuviossa se, että ulkomaalaistaustaisilla on harvemmin työllinen isä kuin suomalaistaustaisilla, ei selity sillä, että ulkomaalaistaustaisilla on suomalaistaustaisia useammin poissaoleva isä.

Suomessa syntyneiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten vanhempien erot työmarkkinoille osallistumisessa ovat huomattavia sekä heidän isiensä että äitiensä osalta. Työllisten osuus ulkomaalaistaustaisten äitien joukossa on lapsen syntymävuonna noin 11 prosenttia kun se suomalaistaustaisten äitien joukossa on noin 55 prosenttia. Työllisyys ulkomaalaistaustaisten isien joukossa on noin 40 prosenttia, kun se suomalaistaustaisten isien joukossa on noin 84 prosenttia. Työttömien osuus ulkomaalaistaustaisten isien joukossa on noin 37 prosenttia, kun se suomalaistaustaisten isien joukossa on noin 10 prosenttia. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien osuus ulkopuolisena on selkeästi korkeampi kuin suomalaistaustaisten nuorten vanhempien. Myös ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien osuus opiskelijana on suurempi kuin suomalaistaustaisten vanhempien.

Merkittävä osa Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten vanhemmista saapui Suomeen 1990-luvun alussa ja tarkasteltavat Suomessa syntyneet ulkomaalais-taustaiset nuoret ovat syntyneet pääosin 1990-luvun alun ja vuoden 2005 välillä siten, että jokainen ikäluokka on ollut edellistä suurempi (ks. alaluku 2.2). Tarkasteltavien Suomessa syntyneiden suomalaistaustaisten ikäluokat eivät ole kasvaneet yhtä voimakkaasti. Siten suomalaistaustaisten joukossa ulkomaalais-taustaisten joukkoa suurempi osa on syntynyt 1990-luvun laman aikaan. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten vanhempien saapuminen maahan 1990-luvun laman alkaessa ei siten selitä heidän suomalaistaustaisten vanhempia heikompaan työmarkkinatilannettaan siinä mielessä, että he olisivat suomalaistaustaisia vanhempia useammin syntyneet laman aikana.

**Kuvio 23.** Vanhempien osallistuminen työmarkkinoille. Suomessa vuoden 2022 viimeisenä päivänä vakituisesti asuneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden 18–29-vuotiaiden vanhempien osuus työllisenä, työttömänä, ulkopuolisenä ja opiskelijana lapsen iän mukaan ehdolla, että vanhempi on asunut lapsen kanssa. Aineisto: katso alaluku 4.2. Kirjoittajien laskelmat.



Suuri osa vuosina 2016–2023 nuoria 18–29-vuotiaita olleista on kuitenkin syntynyt 1990-luvun laman aikana. Tämä voi osaltaan selittää sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisten vanhempien joukoissa havaittavaa työmarkkina-ase- man vahvistumista lapsen syntymän jälkeen. 1990-luvun lamalla on toisaalta voinut olla voimakkaampi vaikutus maahanmuuttajien työmarkkinatilanteeseen kuin Suomessa syntyneiden työmarkkinatilanteeseen ja tämä voi osaltaan selittää ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien suomalaistaustaisten nuorten vanhempia heikompaa työmarkkinatilannetta lapsen syntymän jälkeen. Taloussuhdanteiden vaikutus työllisyyteen on tyypillisesti voimakkaampi maahanmuuttajien kuin valtaväestön joukossa (esim. Dustmann ym. 2010). Lisäksi suhdannetilanteella maahanmuuttohetkellä on havaittu olevan pitkäkestoisiakin vaikutuksia maahanmuuttajien työllisyyteen (esim. Åslund ja Rooth 2007; Busk ja Jauhiainen 2022).

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten vanhempien työmarkkinatilanteen parantumista heidän lapsiensa vanhetessa voi selittää myös maahanmuuttaja- vanhempien kotoutuminen ja integroituminen Suomen työmarkkinoilla. Sarvimäki (2017) on tarkastellut 1990-luvun alussa Suomeen muuttaneiden työmarkkina-integraatiota, tuloja ja tulonsiirtoja. Irakista, Somaliasta, Jugoslaviasta, Neuvostoliitosta, Turkista sekä OECD-valtioista Suomeen vuosina 1990–1994 saapuneiden työllisyys ja tulot ovat olleet erittäin heikkoja 1990-luvun ensimmäisellä puoliskolla, mutta kasvaneet 1990-luvun toisesta puoliskosta alkaen.

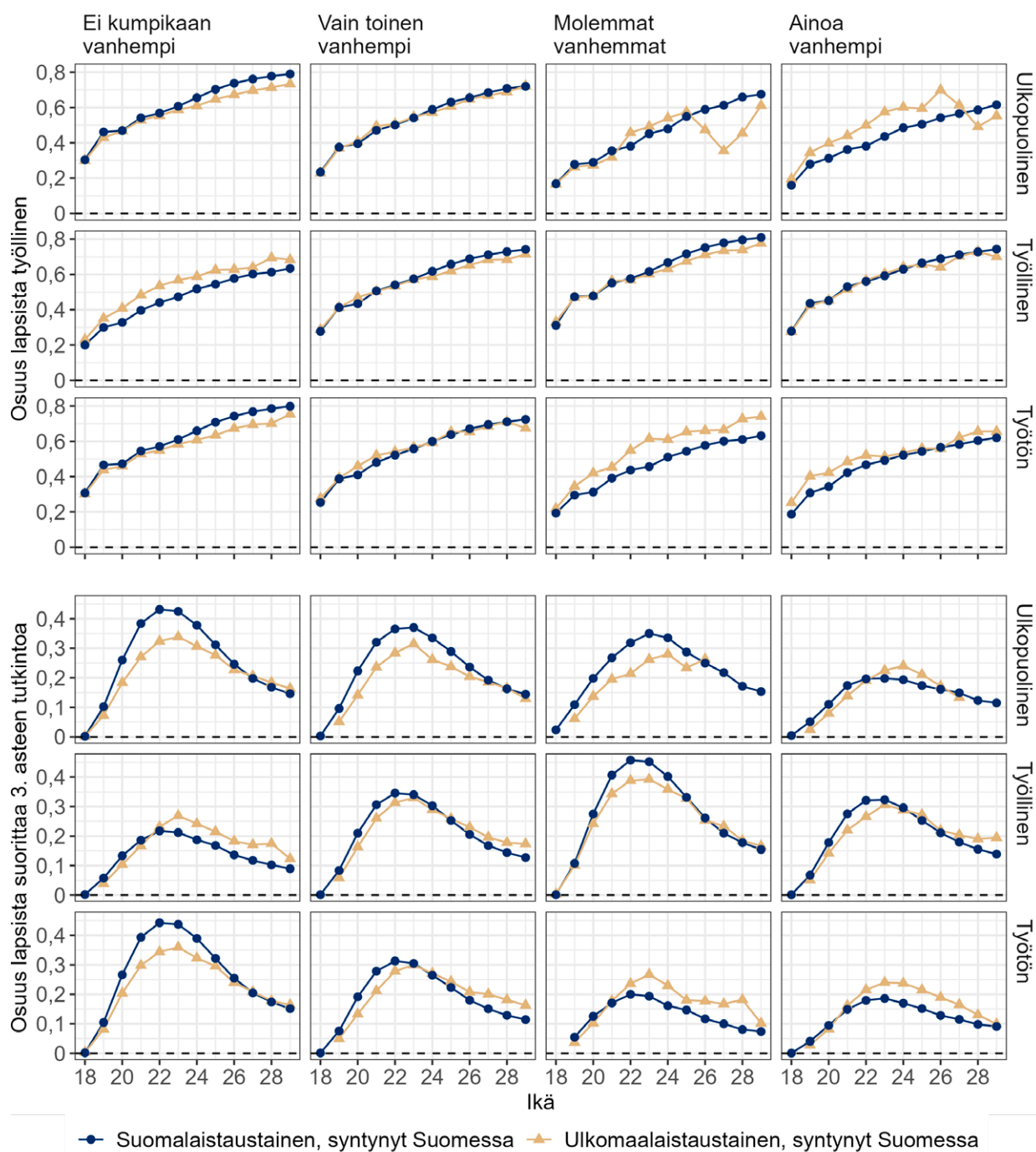
### **Vanhempien sosioekonominen asema ja lapsen tulemat**

Tarkastelemme seuraavaksi vanhempien sosioekonomisen aseman ja tarkastelujoukon nuorten työmarkkina- ja koulutustulemien välistä yhteyttä. Kuvio 24 esittää Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten osuuden työllisenä ja suorittamassa kolmannen asteen tutkintoa iän ja vanhempien työmarkkinatilanteen mukaan. Vanhemmilla tarkoitetaan tässä lapsen kanssa asuneita vanhempia. Tarkastellessa vain nuoria, joiden kumpikaan vanhempi ei ole ollut työllinen nuoren ollessa 10-vuotias havaitsemme, että ulkomaalaistaustaisten osuus työllisenä on suurempi kuin suomalaistaustaisten. Lisäksi tarkastellessa vain nuoria, joiden molemmat vanhemmat ovat olleet työttömänä nuoren ollessa 10-vuotias havaitsemme, että ulkomaalaistaustaisten osuus työllisenä on suurempi kuin suomalaistaustaisten. Niiden nuorien joukossa, joiden ainoa vanhempi on ollut ulkopuolinen tai työtön nuoren ollessa 10-vuotias niin ikään ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia nuoria useammin työllisenä.

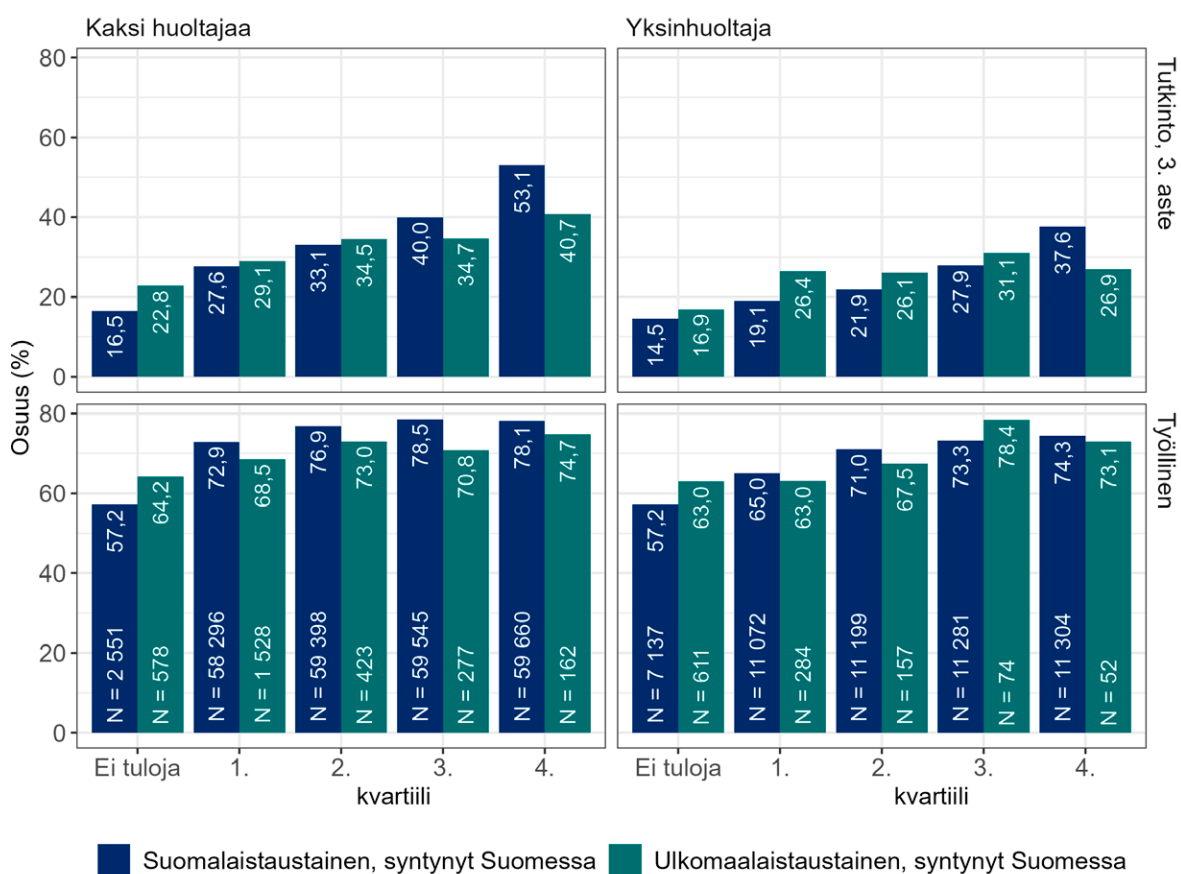
Vastaavaa tapahtuu kolmannen asteen tutkinnon suorittamisessa. Niiden nuorien joukossa, joiden kumpikaan vanhempi ei ole ollut työllinen nuoren ollessa 10-vuotias tai kumpikin vanhempi on ollut työtön nuoren ollessa 10-vuotias, ulkomaalaistaustaisten osuus kolmannen asteen tutkintoa suorittamassa on suurempi kuin suomalaistaustaisten. Siten vaikka suomalaistaustaiset kokonaisuudessaan ovat useammin työllisiä ja suorittavat useammin kolmannen asteen tutkintoja, keskittyessämme tarkastelemaan nuoria, joiden vanhemmat ovat heikossa sosioekonomisessa asemassa, ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia nuoria useammin työllisenä tai suorittamassa kolmannen asteen tutkintoa.

Kuvio 25 tarkastelee suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 25–29-vuotiaiden työllisyyttä ja kolmannen asteen tutkinnon suorittamista lapsen kanssa lapsen ollessa 10-vuotias asuneiden vanhempien yhteenlaskettujen palkka- ja yrittäjätulojen mukaan. Vanhemmat ovat jaoteltu heihin, joilla ei ollut palkka- ja yrittäjätuloja ja ne vanhemmat, joilla oli palkka- ja yrittäjätuloja, on jaoteltu tulokvartiileihin, missä tulokvartiilit on laskettu kaikkien perheiden joukossa. Niiden nuorten joukossa, jossa vanhemmilla ei ole ollut lainkaan yrittäjä- ja palkkatuloja lapsen ollessa 10-vuotias, ulkomaalaistaustaiset ovat useammin työllisenä ja ovat useammin suorittaneet korkeakoulututkinnon. Ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien joukossa on myös hyvin paljon yleisempää, että vanhemmilla ei ole ollut ollenkaan palkka- tai yrittäjätuloa lapsen ollessa 10-vuotias kuin suomalaistaustaisten nuorten vanhempien joukossa. Kahden huoltajan perheissä palkka- ja yrittäjätuloja saaneiden maahanmuuttajavanhempien lapset ovat selkeästi harvemmin työllisenä kuin muiden vanhempien lapset. Yksinhuoltajaperheissä erot eivät ole näin selkeät.

**Kuvio 24.** Vanhempien työmarkkina-asema ja osallistuminen työmarkkinoille ja koulutukseen. Suomessa vuosien 2016–2022 viimeisinä päivinä vakituisesti asuneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden osuus työllisenä ja suorittamassa kolmannen asteen tutkintoa vanhempien työmarkkinatilanteen mukaan lapsen ollessa 10-vuotias. Aineisto: katso alaluku 4.2. Kirjoittajien laskelmat.



**Kuvio 25.** Vanhempien tulot ja osallistuminen työmarkkinoille ja koulutukseen. Suomessa vuoden 2022 viimeisenä päivänä vakituisesti asuneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 25–29-vuotiaiden osuus työllisenä ja osuus suorittanut kolmannen asteen tutkinnon vanhempien yhteenlaskettujen (positiivisten) palkka- ja yrittäjätulojen (kvartiiliin) mukaan lapsen ollessa 10-vuotias. N on sen joukon koko, josta esitetty osuus on laskettu. Aineisto: katso alaluku 4.2. Kirjoittajien laskelmat.



### 4.3 Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille

Alaluvussa 4.2 havaitsimme, kuinka ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden vanhemmat suomalaistaustaisten vanhempia harvemmin ovat työllisiä, useammin työttömänä ja useammin työvoiman ulkopuolella. Koska vanhempien sosioekonominen asema on yhteydessä lasten osallistumiseen koulutukseen ja työmarkkinoille, voivat erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden nuorten osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille selittyä eroilla vanhempien sosioekonomisessa taustassa.

Alaluvussa 4.1 havaitsimme kuinka ulkomaalaistaustaiset Suomessa syntyneet ovat suomalaistaustaisia Suomessa syntyneitä voimakkaammin sekä synnyinettä asuinalueensa osalta keskittyneet voimakkaammin kaupunkeihin ja Uudellemaalle. Eri alueilla on erilaisia mahdollisuuksia koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumiseen, joten on mahdollista, että erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten alueellisessa jakautumisessa selittävät suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten eroja myös heidän osallistumisessaan koulutukseen ja työmarkkinoille. Tarkastelemme tätä puhdistamalla joukkojen välisiä eroja synnyin- ja asuinalueen vaikutuksista.

Tarkastelemme tässä alaluvussa alueen ja vanhempien sosioekonomisen aseman erilaiset jakaumat huomioon ottavia puhdistettuja eroja Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille. Esitämme tuloksia malleista, joissa on kontrolloitu eri tekijöitä muodostaaksemme kuvan siitä, minkä tekijöiden kontrollointi vaikuttaa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisen eroihin. Tarkastelemme a) malleja, joissa 1) ei ole vakiointia, 2) on vakioitu ikä ja sukupuoli ja 3) on vakioitu ikä, sukupuoli sekä vanhempien sosioekonominen tausta ja b) kaikille edellä mainituille malleille malleja, joissa 1) ei ole vakioitu asuin- tai synnyinseutukuntaa, 2) on vakioitu synnyinseutukunta ja 3) on vakioitu asuinseutukunta. Arvioimme malleja erikseen kunakin vuonna 2016–2023 18–29-vuotiaina Suomessa asuneiden joukossa. Käytämme samaa menetelmää kuin luvun 3 ikä- ja sukupuolivakioinneissa.

Määrittelemme vanhempien sosioekonomisen aseman heidän pääasiallisen toimintansa ja vuosittaisten palkka- ja yrittäjätulojen sekä vuosittaisten työttömyysturvaetuuksien perusteella. Vanhempien palkka- ja yrittäjätuloina käytämme FOLK-tuloaineiston muuttujia *tyotu* ja *tyrtuo*. Työttömyysturvaetuudet ovat FOLK-tuloaineiston muuttujia *tyotur*. Tulot ovat inflaatiokorjattu vuoden 2023 rahan. Vanhemmille on määritelty pääasiallinen toiminta työlliseksi, työttömäksi ja ulkopuoliseksi kuten heidän lapsilleenkin (ks. alaluku 3.2). Sisällytämme sosioekonomiseen asemaan myös vanhemman statuksen biologisena, sosiaalisena, adoptio- tai poissaolevana vanhempana. Huomioimme kaikki nämä muuttujat neljällä mittaushetkellä: lapsen syntymävuonna, lapsen ollessa 5-vuotias, lapsen ollessa 10-vuotias sekä lapsen ollessa 15-vuotias. Lisäksi huomioimme kaikki nämä muuttujat erikseen äidille (tai äitipuolelle, myös poissaolevalle) ja isälle (tai isäpuolelle, myös poissaolevalle).

Emme huomioi vanhempien sosioekonomisen aseman määrittelyssä koulutusastetta. Tutkintorekisteriin ja sitä kautta käyttämämme tutkimusaineistoon pääsääntöisesti päätyvät vain Suomessa suoritettut tutkinnot. Siten ulkomaalaiset tutkinnot jäävät usein havaitsematta, mikä johtaa Suomessa syntyneiden

ulkomaalaistaustaisten vanhempien koulutusasteen aliarvioon. Erityisesti vertaillessamme suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten vanhempien sosioekonomisella taustalla puhdistettuja eroja työmarkkinoille ja koulutukseen osallistumisessa vanhempien koulutusasteen kontrollointi voisi aiheuttaa sen, että vertaamme ulkomaalaistaustaisia, joilla on korkeasti koulutetut vanhemmat suomalaistaustaisiin, joiden vanhemmilla on vain perusasteen tutkinto, koska ulkomaalaistaustaisten korkeakoulutettujen vanhempien koulutusaste on puuttuva tieto.

Koska palkka korreloi voimakkaasti koulutuksen kanssa, tulojen ja työllisyyden kontrollointi jossain määrin kontrolloi myös koulutustaustaa. On kuitenkin huomioitava, että maahanmuuttajat eivät usein työllisty koulutustaan vastaavaan työhön esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen heikon osaamisen tai osaamisen tunnustamisen ongelmien vuoksi. Siten maahanmuuttajataustaisilla vanhemmilla voi olla paremmat edellytykset heidän lapsiensa koulutuksen tukemiseen kuin mitä heidän työmarkkina-asemansa ja tulonsa antaisivat ymmärtää. Yksi tällainen edellytys on koulutus. Koulutuksen kontrollointi pienentäisi tätä ongelmaa, mutta toisi mukanaan muita ongelmia, koska koulutusta ei maahanmuuttajille usein havaita. Toinen tällainen edellytys on koulutuksesta riippumattomat kyvyt ja taidot, joita ei rekisteriaineistoista voida havaita ja siten niitä ei voida ottaa huomioon.

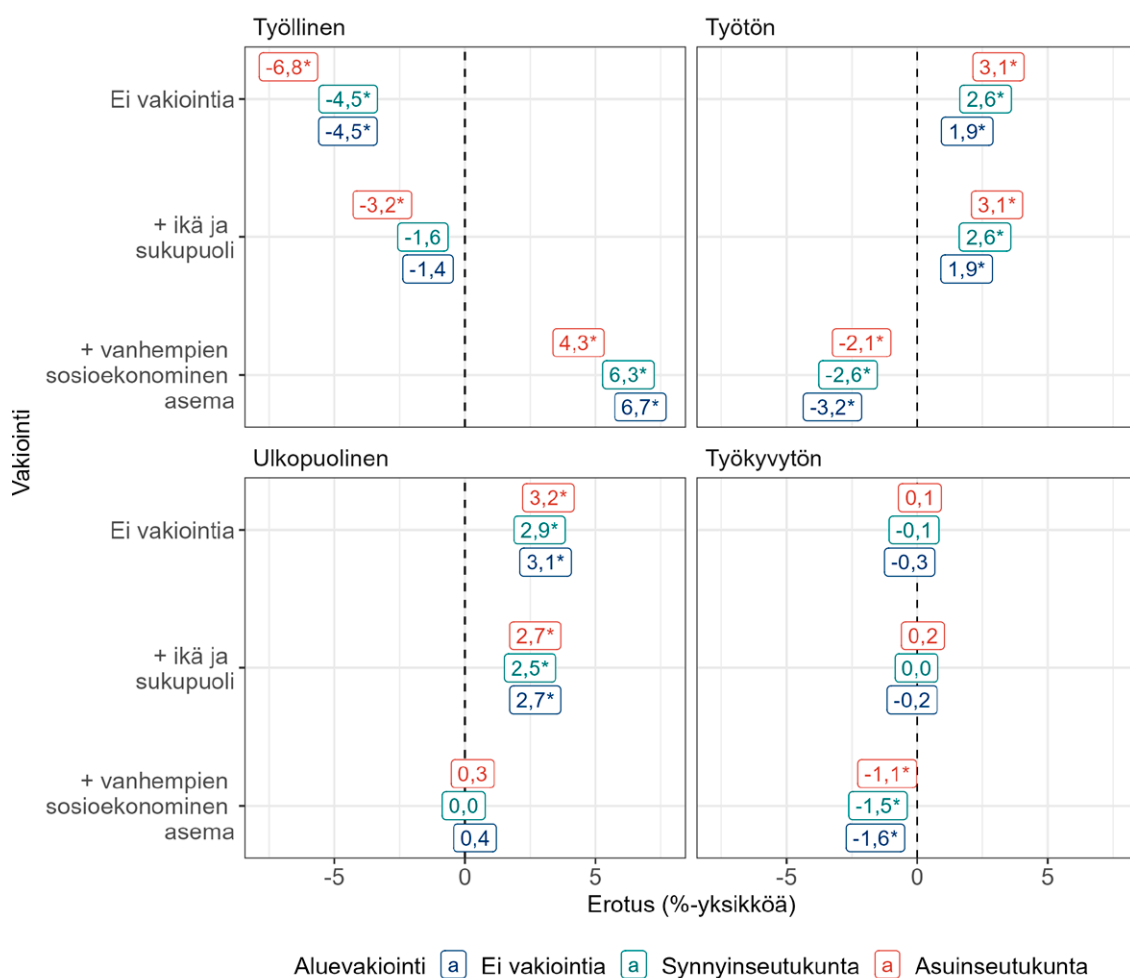
Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten erilainen ikärakenne tarkoittaa sitä, että heidän syntymävuosiensa jakauma on erilainen. Siten suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten syntymävuoden talouden suhdanne on voinut olla keskimäärin erilainen. Tarkastellessamme kuitenkin kutakin tarkasteluvuotta 2010–2022 ja kontrolloidessamme henkilön iän, tulemme samalla implisiittisesti kontrolloineeksi henkilön syntymävuoden, joka on kullekin tarkasteluvuodelle kollineaarinen iän kanssa.

Kuvio 26 esittää eri mallein arvioidut puhdistetut erot Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten osallistumisessa työmarkkinoille vuonna 2022.

Mikäli arvioidut puhdistetut erot eroavat synnyinseutukunnan ja asuinseutukunnan vakioivien mallien välillä, ero kuvastaa eroja henkilöiden omissa muuttovalinnoissa. Esimerkiksi synnyinseutukunnan vakiointi ei juuri vaikuta arvioituun eroon työllisyydessä, mutta asuinseutukunnan vakiointi laskee arvioitua kerrointa. Tämä viittaisi siihen, että ulkomaalaistaustaiset asuvat suomalaistaustaisia useammin alueilla, joilla on hyvät työllistymismahdollisuudet, mutta että he eivät ole syntyneet näille alueille vaan he ovat syntymänsä jälkeen muuttaneet näille alueille. Asuinalueen vakiointi ei siten salli meidän tarkastella niitä eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä, jotka syntyvät heidän erilaisista muuttovalinnoistaan. Kun vakioimme asuinalueen sijaan synnyinalueen, puhdistetut erot suomalais- ja

ulkomaalaistaustaisten välillä heijastavat myös heidän erilaisia muuttovalintojaan. Tarkastelemme jatkossa synnyinalueella vakioituja malleja, koska haluamme tarkastella ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten eroja koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa vakioiden sellaiset tekijät, joihin he eivät ole voineet itse vaikuttaa. Emme siis halua kontrolloida pois ulkomaalaistaustaisten mahdollisesti koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisen kannalta suomalais-taustaisia suotuisampia asuinalueen valintoja.

**Kuvio 26.** Synnyin- ja asuinalueen vakioinnin vaikutus. Synnyin- ja asuinalueen vakioinnin vaikutus arvioituihin puhdistettuihin eroihin työllisten, työttömien, eläkeläisten ja ulkopuolisten osuudessa vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden joukossa. Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto: katso alaluku 4.3. Kirjoittajien laskelmat.

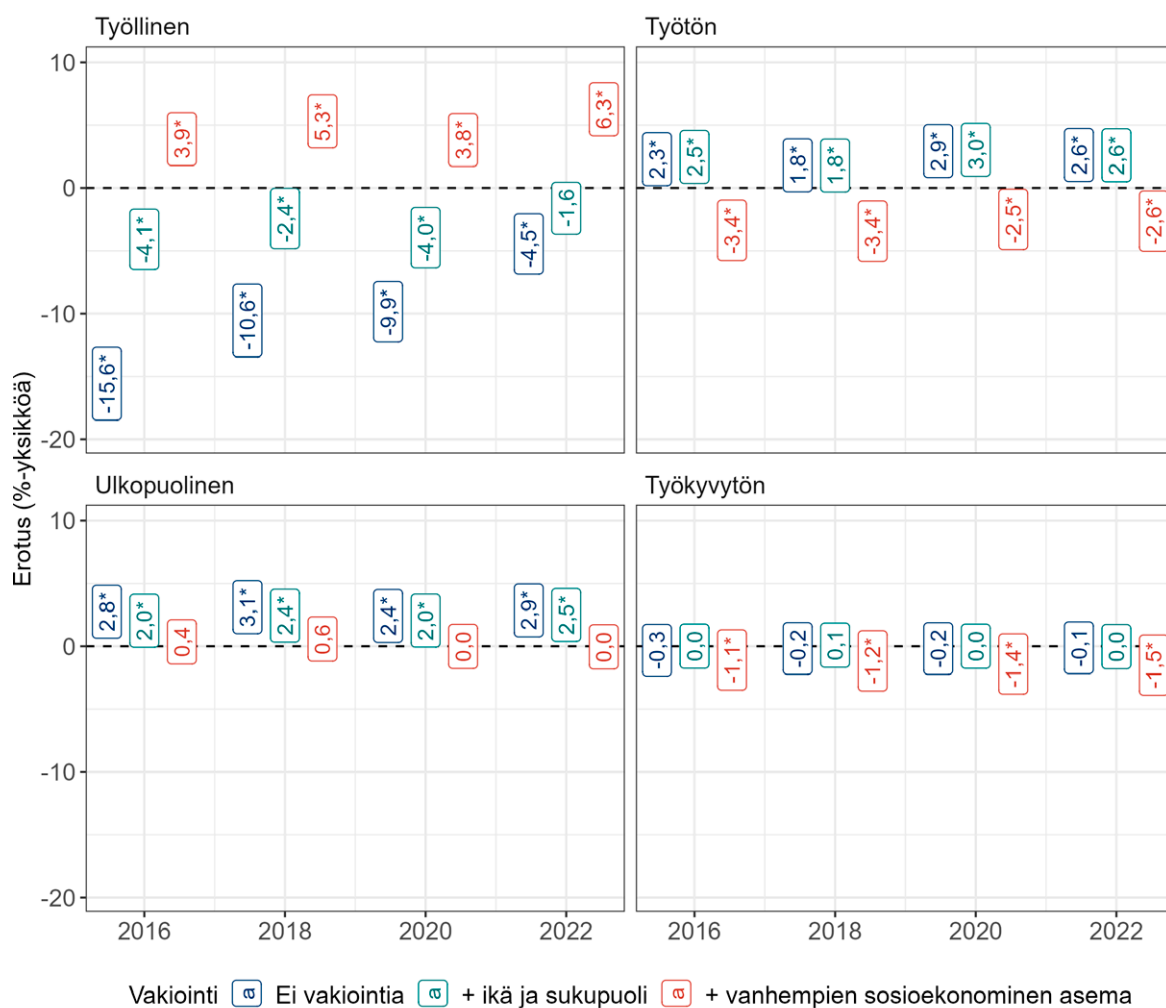


## Osallistuminen työmarkkinoille

Kuvio 27 esittää iällä, sukupuolella, synnyinalueella ja vanhempien sosioekonomisella asemalla vakioidut erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden osuudessa työllisenä, työttömänä, työkyvyttömänä ja ulkopuolisena. Vuonna 2022 ulkomaalaistaustaisten osuus työllisenä on noin 6 prosenttiyksikköä korkeampi kuin suomalaistaustaisten. Vuonna 2022 ulkomaalaistaustaisten osuus työttömänä on noin 3 prosenttiyksikköä matalampi kuin suomalaistaustaisten. Ulkopuolisten osuudessa ei suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä ole eroa ja suomalaistaustaiset ovat noin 2 prosenttiyksikköä ulkomaalaistaustaisia useammin työkyvyttömänä. Luvussa 3 havaitut ikä-sukupuolivakioidut erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä työllisten, työttömien, työkyvyttömien ja ulkopuolisten osuudessa ovat työkyvyttömyyttä lukuun ottamatta selitettävissä kokonaisuudessaan vanhempien sosioekonomisella asemalla. Ulkomaalaistaustaisten osallistuminen työmarkkinoille vaikuttaa jopa suomalaistaustaisia myönteisemmältä huomioidessamme vanhempien sosioekonomisen taustan.

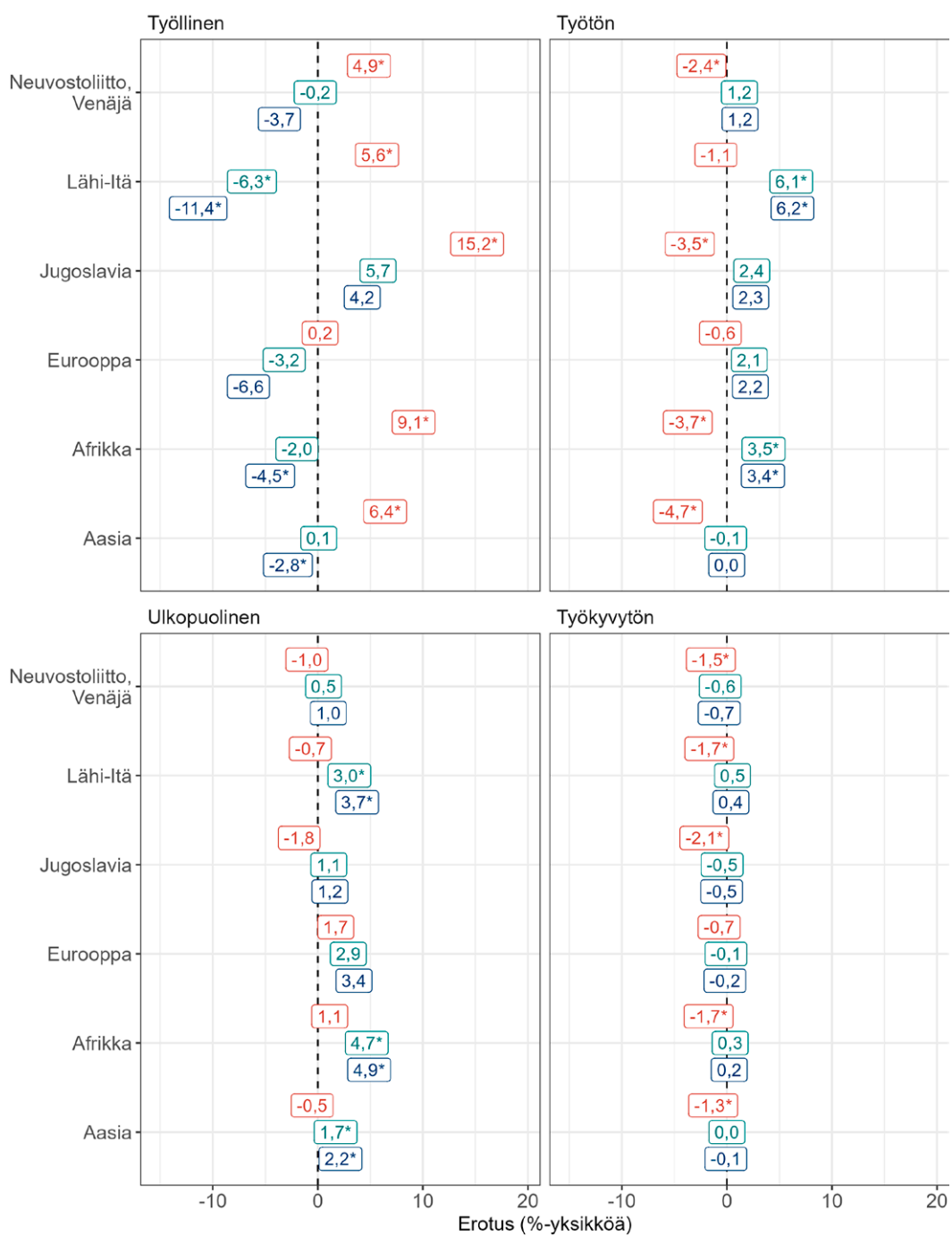
Tarkastelemme puhdistettuja eroja myös taustamaaryhmittäin. Puhdistettujen erojen laskemisessa taustamaaryhmittäin käytämme samoja malleja kuin aikaisemmin sillä erolla, että korvaamme syntyperää indikoivan muuttujan taustamaaryhmän indikoivalla muuttujalla. Suomalaistaustaiset ovat edelleen referenssitasona siten, että kullekin taustamaaryhmälle laskettu kerroin kertoo puhdistetun erotuksen suomalaistaustaisista nuorista. Kuvio 28 esittää puhdistetut erot taustamaaryhmittäin vuonna 2022 Suomessa vakituisesti asuneiden Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten joukossa. Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla, joiden taustamaaryhmä on Lähi-Itä tai Eurooppa iällä, sukupuolella, sosioekonomisella asemalla ja syntymäalueella kontrolloinnin jälkeen ei havaita eroja suomalaistaustaisiin työllisten, työttömien, eläkeläisten tai ulkopuolisten osuudessa. Huomioiden iän, sukupuolen, vanhempien sosioekonomisen taustan sekä syntymäalueen, muissa taustamaaryhmissä työllisten osuus on suurempi ja työttömien osuus pienempi kuin suomalaistaustaisten joukossa.

**Kuvio 27.** Osallistumien työmarkkinoille. Vuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden työllisenä, työttömänä, eläkeläisenä ja ulkopuolisenä olevien osuuksien vakioidut erotukset vuosina 2016, 2018, 2020 ja 2022. Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 4.3. Kirjoittajien laskelmat.



**Kuvio 28.** Osallistuminen työmarkkinoille taustamaaryhmittäin. Vuoden 2022 viimeisenä

päivänä Suomessa vakituisesti asuvat Suomessa syntyneet suomalais- ja ulkomaalaistaustaiset. Lisätietoja katso selite kuvio 27.



Vakiointi [a] Ei vakiointia [a] + ikä ja sukupuoli [a] + vanhempien sosioekonominen asema

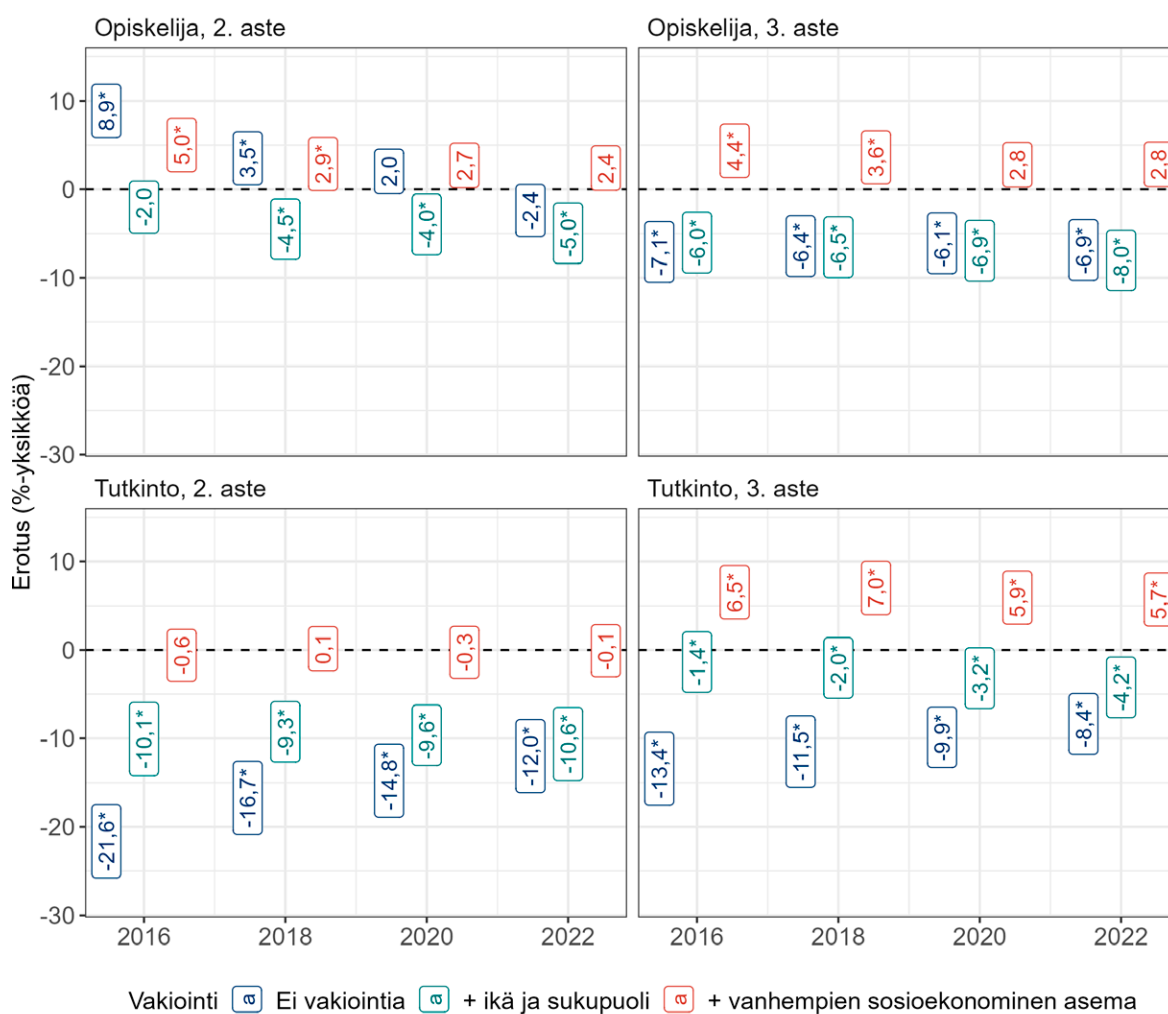
## Osallistuminen koulutukseen

Kuvio 29 esittää toisen ja kolmannen asteen koulutuksessa opiskelevien osuuksien iällä, sukupuolella, synnyinalueella ja vanhempien sosioekonomisella asemalla vakioidut erotukset. Vanhempien sosioekonomisen aseman huomiointi selittää erot toisen ja kolmannen asteen tutkinnon opiskelussa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten välillä. Ansala ym. (2020) on arvioinut Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ilmoittautumista kolmannen asteen koulutukseen 23 ikävuoteen mennessä. Heidän mukaansa verrattuna suomalaistaustaisiin ulkomaalaistaustaiset ovat harvemmin ilmoittautuneet kolmannen asteen koulutukseen 23 ikävuoteen mennessä, mutta kontrolloitaessa vanhempien sosioekonominen asema ja asuinalue, ulkomaalaistaustaisten ilmoittautuminen kolmannen asteen koulutukseen on yleisempää. Kolmannen asteen opiskelijana olevien puhdistettu ero vaikuttaa laskevan ajassa, mutta arvioimme vuosille 2016–2019 samoin ulkomaalaistaustaisten opiskelevan kolmannen asteen koulutuksessa suomalaistaustaisia useammin.

Kuvio 29 esittää myös toisen ja kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuksien iällä, sukupuolella, synnyinalueella ja vanhempien sosioekonomisella asemalla vakioidut erotukset. Vanhempien sosioekonomisen taustan vakiointi riittää selittämään erot toisen asteen tutkinnon suorittamisessa ja muuttaa merkkiä tarkastellessamme eroa kolmannen asteen tutkinnon suorittamisessa. Ottaen huomioon vanhempien sosioekonomisen taustan sekä synnyinalueen ulkomaalaistaustaiset Suomessa syntyneet vaikuttavat siis 6 prosenttiyksikköä suomalaistaustaisia todennäköisemmin suorittavan kolmannen asteen tutkinnon.

Kuvio 30 esittää puhdistetut erot koulutukseen osallistumisessa taustamaaryhmittäin. Huomioiden iän, sukupuolen, vanhempien sosioekonomisen aseman ja syntymäalueen, ulkomaalaistaustaiset ovat Jugoslavian taustamaata lukuun ottamatta useammin suorittaneet kolmannen asteen tutkinnon. Ulkomaalaistaustaiset, joiden taustamaaryhmä on Aasia tai Neuvostoliitto tai Venäjä ovat suorittaneet toisen asteen tutkinnon useammin kuin suomalaistaustaiset.

**Kuvio 29.** Osallistuminen koulutukseen. Vuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden toisen ja kolmannen asteen tutkintoa suorittavien ja suorittaneiden osuuksien vakioidut erotukset vuosina 2016, 2018, 2020 ja 2022. Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 4.3. Kirjoittajien laskelmat.



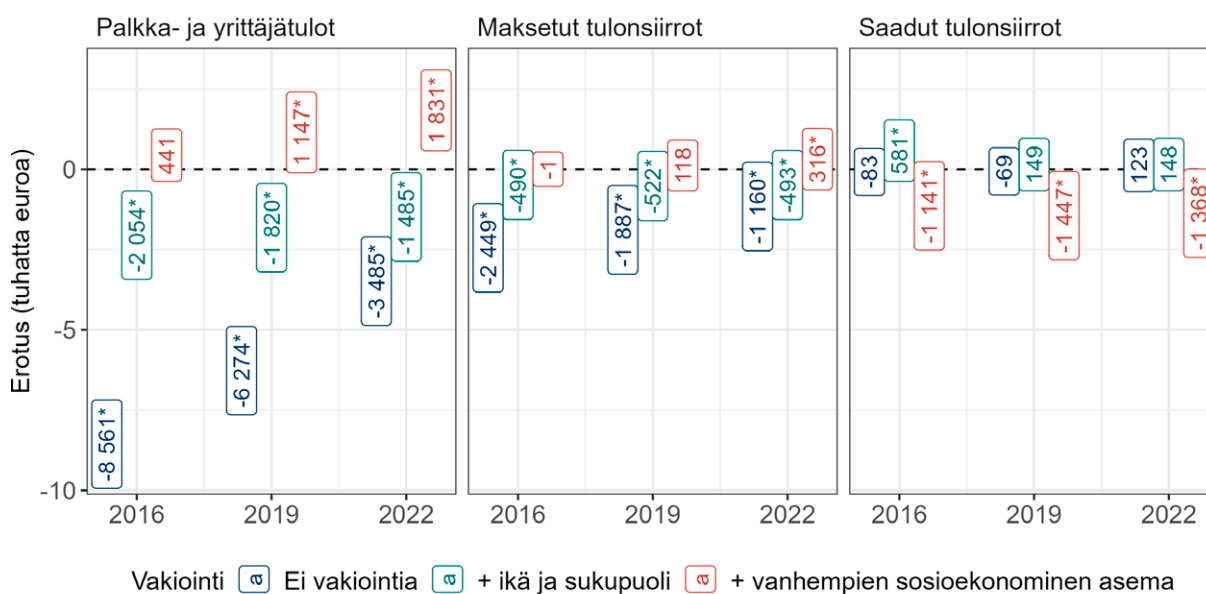
**Kuvio 30.** Osallistuminen koulutukseen taustamaaryhmittäin. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvat Suomessa syntyneet suomalais- ja ulkomaalaistaustaiset. Lisätietoja katso selite kuvio 29.



## Tulot ja tulonsiirrot

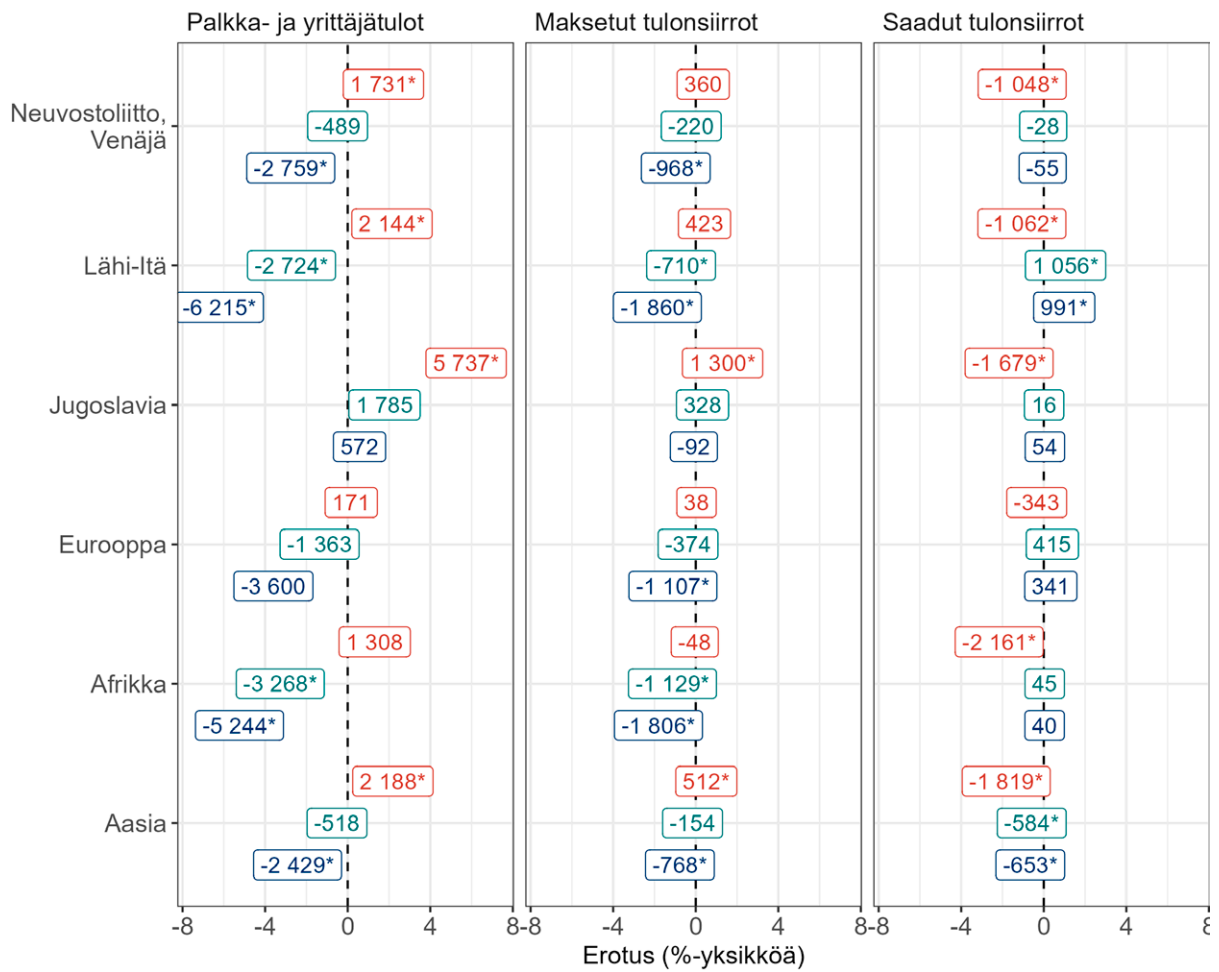
Kuvio 31 esittää tulojen ja tulonsiirtojen iällä, sukupuolella, synnyinalueella ja vanhempien sosioekonomisella asemalla vakioidut erot. Huomioiden vanhempien sosioekonominen asema ulkomaalaistaustaiset saavat enemmän palkka- ja yrittäjätuloja, maksavat enemmän tulonsiirtoja sekä saavat vähemmän tulonsiirtoja. Suuremmat palkka- ja yrittäjätulot ulkomaalaistaustaisten kuin suomalais-taustaisten joukossa ovat linjassa sen kanssa, että huomioiden vanhempien sosioekonominen asema, myös heidän osuutensa työllisenä on suomalais-taustaisten työllisenä olevien osuutta suurempi.

**Kuvio 31.** Tulot ja tulonsiirrot. Vuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden tulojen ja tulonsiirtojen vakioidut erotukset vuosina 2016, 2018, 2020 ja 2022. Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmä: katso alaluku 4.3. Kirjoittajien laskelmat.



Kuvio 32 esittää puhdistetut erot tuloissa ja tulonsiirroissa taustamaaryhmittäin. Huomioiden iän, sukupuolen, vanhempien sosioekonomisen aseman ja syntymäalueen, palkka- ja yrittäjätulot ovat ulkomaalaistaustaisilla suomalaistaustaisia suurempia kaikilla taustamaaryhmillä Eurooppaa ja Afrikkaa lukuun ottamatta. Maksetut tulonsiirrot ovat suurempia Jugoslavian ja Aasian taustamaaryhmissä ja saadut tulonsiirrot pienempiä kaikissa paitsi Euroopan taustamaaryhmissä.

**Kuvio 32.** Tulot ja tulonsiirrot taustamaaryhmittäin. Vuoden 2022 viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuvien Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 18–29-vuotiaiden tulojen ja tulonsiirtojen vakioituid erotukset taustamaaryhmittäin. Asteriksi merkitsee tilastollista merkitsevyyttä 1 %:n riskitasolla. Aineisto ja menetelmät: katso alaluku 4.3. Kirjoittajien laskelmat.



Vakiointi [a] Ei vakiointia [a] + ikä ja sukupuoli [a] + vanhempien sosioekonominen asema

## 4.4 Yhteenveto

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat suomalaistaustaisia useammin syntyneet kaupungissa ja pääkaupunkiseudulla. Ulkomaalaistaustaiset myös suomalaistaustaisia useammin muuttavat kaupunkeihin ja pääkaupunkiseudulle siten, että heidän asuinalueensa ovat heidän synnyinalueitansakin voimakkaammin keskittyneet kaupunkeihin ja pääkaupunkiseudulle suhteessa suomalaistaustaisiin.

Erot asuinalueissa selittävät suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten eroja osallistumisessa työmarkkinoille ja koulutukseen enemmän kuin erot synnyinalueessa viitaten siihen, että ulkomaalaistaustaiset muuttavat suomalaistaustaisia useammin alueille, joilla heidän mahdollisuutensa osallistua koulutukseen ja työmarkkinoille ovat paremmat.

Erot Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten vanhempien sosioekonomisessa asemassa ovat huomattavat. Ulkomaalaistaustaiset kasvavat suomalaistaustaisia useammin yksinhuoltajaperheissä ja heidän vanhempansa ovat harvemmin työllisiä ja useammin työttömiä ja ulkopuolisia. Ulkomaalaistaustaiset myös suomalaistaustaisia useammin kasvavat perheissä, joissa ei ole palkka- tai yrittäjätuloja.

Erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden vanhempien sosioekonomisessa taustassa pääosin selittävät erot heidän osallistumisessaan koulutukseen ja työmarkkinoille. Vanhempien sosioekonomisella taustalla ja synnyinalueella vakioiden ulkomaalaistaustaisten työllisyys, palkka- ja yrittäjätulot ja kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus ovat korkeammat kuin suomalaistaustaisten.

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten pärjääminen työmarkkinoilla ja koulutuksessa suomalaistaustaisia paremmin huomioitaessa vanhempien sosioekonominen asema voi selittyä vakioimattomalla inhimillisellä pääomalla ja maahanmuuttajavanhempien työmarkkinoilla kohtaamilla vaikeuksilla: työmarkkina-asemaltaan suomalaistaustaisten vanhempien kanssa samankaltaisilla maahanmuuttajavanhemmillä voi olla korkeampi inhimillinen pääoma, jolla he voivat tukea lapsensa menestymistä koulutuksessa ja työmarkkinoilla.

## 5 Yhteenveto

### Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli ulkomailla syntyneiden maahanmuuttajien Suomessa syntyneiden lasten joukko kasvaa nopeasti. 2010-luvulla tämän joukon koko on kolminkertaistunut noin 30 000 henkilöstä vuonna 2010 noin 90 000 henkilöön vuonna 2023. Yhä suurempi osa tästä joukosta alkaa myös olla iässä, jossa toisen ja kolmannen asteen koulutus sekä siirtyminen työmarkkinoille tulevat ajankohtaiseksi. 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaisten määrä on 2010-luvulla kasvanut pienestä noin tuhannen henkilön joukosta vuonna 2010 yli 15 000 hengen joukkoon vuonna 2023. Tämän Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten aikuisten joukon voidaan myös odottaa tulevaisuudessa edelleen kasvavan voimakkaasti, sillä suurin osa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista on edelleen alle 18-vuotiaita.

Merkittävä osa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista nuorista aikuisista vaikuttaa olevan 1990-luvun alussa Somaliasta, Jugoslaviasta ja Neuvostoliitosta Suomeen muuttaneiden jälkeläisiä. Suuri osa tämän joukon vanhemmista on saapunut Suomeen 1990-luvun alussa näiltä alueilta ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä lähti voimakkaaseen kasvuun niin ikään 1990-luvun alussa. 18–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on puolestaan lähtenyt voimakkaaseen kasvuun 2010-luvun vaihteessa.

### Osallistuminen koulutukseen ja työmarkkinoille

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia harvemmin työllisenä ja useammin työttömänä ja työvoiman ulkopuolella. Heidän palkka- ja yrittäjätulonsa ovat matalammat kuin suomalaistaustaisilla ja he myös suomalaistaustaisia harvemmin opiskelevat ja suorittavat toisen ja kolmannen asteen tutkintoja. 29 ikävuoteen mennessä neljäsosa Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista Suomessa syntyneistä miehistä ei ole suorittanut perusasteen jälkeistä tutkintoa, noin puolet on suorittanut toisen asteen tutkinnon ja noin neljännes kolmannen asteen tutkinnon. 29 ikävuoteen mennessä Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista naisista noin 17 prosenttia ei ole suorittanut perusasteen jälkeistä tutkintoa, vajaa puolet on suorittanut toisen asteen tutkinnon ja noin 40 prosenttia kolmannen asteen tutkinnon. Ulkomaalaistaustaiset naiset siis kouluttautuvat suhteellisen hyvin verrattuna suomalaistaustaisiin, mutta miehet jäävät koulutuksessa suomalaistaustaisia jälkeen.

Suomessa syntyneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten naisten koulutusalat ja ammatit eivät eroa suuresti. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset miehet sen sijaan suomalaistaustaisia miehiä useammin suorittavat kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden tutkintoja ja suomalaistaustaisia harvemmin tekniikan alan tutkintoja. Ulkomaalaistaustaiset miehet myös suomalaistaustaisia useammin työskentelevät palvelutyöntekijöinä ja suomalaistaustaisia harvemmin tuotantotyöntekijöinä.

18–29-vuotiaat Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset eivät sukupuoli-jakaumaltaan juuri eroa suomalaistaustaisista. Näiden joukkojen ikäjakaumat ovat kuitenkin hyvin erilaisia johtuen Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrän voimakkaasta kasvusta. Ulkomaalaistaustaiset 18–29-vuotiaat ovat siten keskimäärin nuorempia kuin 18–29-vuotiaat suomalaistaustaiset. Nämä erot ikäjakaumissa on otettava huomioon vertaillessa näiden joukkojen osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille.

Suomessa syntyneiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten erot osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille ovat merkittäviä, mutta erot ovat kaventuneet ajassa. Tämä johtunee kuitenkin ulkomaalaistaustaisten nuorten ikäjakauman lähestymisestä suomalaistaustaisten nuorten ikäjakaumaa. Iän ja sukupuolen vakiointi pienentää arvioituja eroja koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa, mutta myös ikä-sukupuolivakioidut erot ovat merkittäviä ja pysyneet vakaina koko 2010-luvun.

### **Ulkomaalaistaustaiset kaupungeissa**

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat suomalaistaustaisia hyvin paljon useammin syntyneet pääkaupunkiseudulla ja kaupunkimaisissa kunnissa. Noin 57 prosenttia ulkomaalaistaustaisista on syntynyt Uudellamaalla ja noin 93 prosenttia heistä on syntynyt kaupunkimaisissa kunnissa. Ulkomaalaistaustaiset myös suomalaistaustaisia useammin muuttavat pääkaupunkiseudulle ja kaupunkimaisiin kuntiin ja suomalaistaustaisia harvemmin muuttavat pois pääkaupunkiseudulta tai kaupunkimaisista kunnista. Noin 67 prosenttia ulkomaalaistaustaisista nuorista aikuisista asuu Uudellamaalla ja noin 96 prosenttia heistä asuu kaupunkimaisissa kunnissa. Asuinalueen vakioiminen kasvattaa arvioitua eroa työllisyydessä suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä enemmän kuin synnyinalueen vakioiminen. Ulkomaalaistaustaisten asuinalueiden jakauma on siten heidän työllistymisensä kannalta suotuisampi kuin heidän synnyinalueidensa jakauma suhteessa suomalaistaustaisiin. Vaikuttaa siten siltä, että ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat tehneet työmarkkinoille osallistumisen kannalta suotuisampia muuttopäätöksiä kuin suomalaistaustaiset nuoret.

## Vanhempien sosioekonominen asema

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien työmarkkina-asema on hyvin paljon heikompi kuin suomalaistaustaisten nuorten vanhempien: ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia nuoria useammin kasvaneet yksinhuoltajaperheissä ja useammin perheissä, joissa ei ole ollut palkka- tai yrittäjä-tuloja. Ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhemmat ovat heidän kasvuikänsä aikaan olleet suomalaistaustaisten nuorten vanhempia useammin opiskelemissa, työttömiä ja työvoiman ulkopuolella sekä harvemmin työllisiä. Koska vanhempien työmarkkina-asema ja laajemmin sosioekonominen asema on yhteydessä lapsen osallistumiseen koulutukseen ja työmarkkinoille, on myös mielekästä tarkastella missä määrin nämä erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten vanhempien työmarkkina- ja sosioekonomisessa asemassa selittävät eroja nuorten osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille.

Heikossa sosioekonomisessa asemassa olevissa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisissa perheissä kasvaneet ulkomaalaistaustaiset ovat suomalaistaustaisia useammin työllisenä, useammin suorittavat kolmannen asteen opintoja ja ovat useammin suorittaneet kolmannen asteen tutkinnon. Vanhempien sosioekonomisen aseman vakiointi pääosin selittää ikä-sukupuolivakioidut erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten aikuisten osallistumisessa työmarkkinoille ja koulutukseen. Vakioidessa vanhempien sosioekonominen asema ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat suomalaistaustaisia nuoria jopa useammin työllisiä ja harvemmin työttömiä ja työkyvyttömiä. Vanhempien sosioekonominen asema huomioiden he myös suomalaistaustaisia useammin suorittavat kolmannen asteen tutkinnon.

Määrittelimme vanhempien sosioekonomisen aseman tässä selvityksessä vanhempien työmarkkina-asemana ja tuloina lapsen kasvuiässä. Vanhempien sosioekonominen asema on siis määritelyt työmarkkinoille osallistumista mittaavin tiedoin. Tämä jättää vanhempien sosioekonomiseen asemaan keskeisesti kuuluvan inhimillisen pääoman huomiotta siltä osin, kun se ei täydellisesti korreloi työmarkkina-aseman ja tulojen kanssa. Emme kuitenkaan ole tässä selvityksessä voineet ratkaista tätä ongelmaa.

Ensiksi, maahanmuuttajavanhempien koulutusta ei käyttämässämme tilastoaineistossa useinkaan havaita. Mikäli havaitsematon koulutus tulkittaisiin puuttuvaksi koulutukseksi, vanhempien koulutuksen vakiointi johtaisi siihen, että päätyisimme vertaamaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajavanhempien lapsia matalasti koulutettujen suomalaistaustaisten vanhempien lapsiin.

Toiseksi kaikkea inhimillistä pääomaa ei voida rekisteriaineiston tiedoilla huomioida. Siten se, että emme voi kontrolloida suoritettuja tutkintoja ei luo, vaan ainoastaan pahentaa ongelmaa tulosten tulkinnassa, joka syntyy siitä, että vanhempien inhimillistä pääomaa ei voida huomioida: Koska maahanmuuttajat kohtaavat työmarkkinoilla monia vaikeuksia kuten syrjintää ja kielimuuria, joita suomalaistaustaiset eivät kohtaa, on maahanmuuttajien osallistuminen työmarkkinoille inhimillinen pääoma kontrolloiden tyypillisesti matalampi kuin suomalais-taustaisten. Siten kontrolloidessamme vanhempien työmarkkina-asemaa vertaamme mahdollisesti ulkomaalaistaustaisia nuoria, joilla on korkeasti koulutetut vanhemmat suomalaistaustaisiin nuoriin, joiden vanhemmat ovat matalasti koulutettuja. Korkeasti koulutetut vanhemmat pystyvät toisaalta matalasti koulutettuja vanhempia paremmin tukemaan heidän lastensa osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille.

Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat samassa tässä tutkimuksessa määritelyssä sosioekonomisessa asemassa kuin suomalaistaustaiset vanhemmat voivat siis olla korkeammin koulutettuja tai muutoin kyvykkäämpiä kuin suomalaistaustaiset vanhemmat, koska tämän sosioekonomisen aseman saavuttaminen on heille heidän maahanmuuttotaustastaan johtuen vaikeampaa kuin suomalaistaustaisille vanhemmille. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten suomalais-taustaisia nuoria korkeampi osallistumisen taso koulutukseen ja työmarkkinoille kontrolloidessamme vanhempien sosioekonomisen taustan voi selittyä siten sillä, että päädyimme vertaamaan korkeammin koulutettujen tai muutoin kyvykkäämpien vanhempien lapsia matalammin koulutettujen vanhempien lapsiin. Myös vertaillessa taustamaaryhmittäin arvioituja eroja osallistumisessa koulutukseen ja työmarkkinoille on pidettävä mielessä, että eri maissa syntyneiden ulkomaalais-taustaisten vanhempien kohtaamat vaikeudet työmarkkinoilla voivat olla erilaisia.

Vanhempien sosioekonominen asema näyttää siis selittävän erot Suomessa syntyneiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten välillä koulutukseen ja työmarkkinoille osallistumisessa. Ikä-sukupuolivakioidut erot ovat kuitenkin selkeitä ja vakaita ja ulkomaalaistaustaisten nuorten vanhempien sosioekonominen asema on hyvin paljon heikompi kuin suomalaistaustaisten nuorten vanhempien. Kokonaisuudessaan ulkomaalaistaustaiset nuoret aikuiset siten pärjäävät koulutuksessa ja työmarkkinoilla heikommin kuin suomalaistaustaiset nuoret aikuiset.

## Jatkotutkimus

Tarkastelumme jättää useita kysymyksiä avoimeksi jatkotutkimukselle. Olemme esimerkiksi tarkastelleet erikseen osallistumista koulutukseen ja työmarkkinoille. Erityisesti työmarkkinamenestys kuitenkin riippuu koulutuksesta ja siten

työmarkkinamenestyksen vertailu suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden välillä ehdollistettuna koulutusasteelle ja -alalle kertoisi, mikä on suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten erilaisen kouluttautumisen rooli työmarkkinatulemien selittäjänä ja toisaalta myös kuinka paljon työmarkkinamenestys vaihtelee samanlaisen koulutuksen saaneiden suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten välillä.

Erityisesti miesten joukossa ulkomaalaistaustaisten koulutusalat poikkeavat suomalaistaustaisten koulutusaloista: ulkomaalaistaustaiset suorittavat useammin kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden koulutuksia ja suomalaistaustaiset useammin tekniikan alan koulutuksia. Syitä tälle tulisi etsiä esimerkiksi ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten erilaisista synnyin- ja asuinalueiden jakaumista verraten näitä jakaumia oppilaitosten sijainteihin.

Vanhempien sosioekonominen asema selittää eroja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten osallistumisessa työmarkkinoille ja koulutukseen. Jatkotutkimuksen tulisi vielä tarkemmin eritellä, mitkä tekijät vanhempien sosioekonomisessa asemassa eroja selittävät. Selittääkö eroja yksin vanhempien työssäolo? Vai onko myös tulotasolla ja vanhempien ammatilla merkitystä? Olemme tässä tutkimuksessa huomioineet vanhempien sosioekonomisen aseman vakioinnissa erikseen äitien ja isien tulot ja työmarkkina-aseman. Mielekästä olisi kuitenkin myös tarkastella eri vanhempien sosioekonomisen aseman selittävää voimaa erikseen. Jatkotutkimuksen tulisi myös pyrkiä hankkimaan luotettavia koulutustietoja vanhempien suoritettujen tutkintojen huomioimiseen. Jatkotutkimuksenkin on kuitenkin pidettävä mielessä, että kaikkea inhimillistä pääomaa ei tilastollisista aineistoista voida havaita.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset miehet ja naiset poikkeavat toisistaan osallistumisessa työmarkkinoille ja koulutukseen. Vaikka olemme tässä selvityksessä useissa kuvailevissa tarkasteluissa erotelleet miehet ja naiset, mielekästä olisi myös tarkastella iällä ja vanhempien sosioekonomisella asemalla vakioituja eroja erikseen miesten ja naisten välillä.

## LÄHTEET

- Ansala, L., Hämmäläinen, U. ja Sarvimäki, M. (2020). Age at arrival, parents and neighborhoods: understanding the educational attainment of immigrants' children. *Journal of Economic Geography* 20(2): 459-480.
- Ansala, L., Hämmäläinen, U. ja Sarvimäki, M. (2014). Integroitumista vai eriytymistä? Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren Suomessa. *KELA työpapereita* 56/2014, Kela.
- Busk, H. ja Jauhiainen, S. (2022). The Careers of Immigrants in Finland: Empirical Evidence for Genders and Year of Immigration. *Journal of International Migration and Integration* 23(4): 2009–2030.
- Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. ja Tähtinen, T. (2016). Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia* 06/2016, Eläketurvakeskus.
- Dustmann, C., Glitz, A. ja Vogel, T. (2010). Employment, wages and the economic cycle: Differences between immigrants and natives. *European Economic Review* 54: 1–17.
- Juuti, M. (2021). Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset tilastojen valossa. *Kotouttamisen osaamiskeskukseen tutkimuswebinaari*, 8.2.2021.
- Kaihoavaara, A. (2021). Miten Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset pärjäävät koulussa ja työelämässä? *Policy Brief 2/2021*. *Kotoutumisen osaamiskeskus, työ- ja elinkeinoministeriö*.
- Karhula, A. ja Sirniö, O. (2019). Ylisukupolvinen eriarvoisuus Suomessa. *Poikkitieteellinen katsaus yhteiskuntatieteellisiin tutkimuksiin. Yhteiskuntapolitiikka* 84(5–6): 572–582.
- Kilpi-Jakonen, E. (2011). Continuation to upper secondary education in Finland: Children of immigrants and the majority compared. *Acta Sociologica* 54 (1): 77–106.
- Matikka, A., Castaneda, A. ja Ervasti, E. (2024). Ulkomaalaistaustaisten 8.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019–2023. *Tutkimuksesta tiiviisti* 27/2024. *Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki*.
- Myrskylä, P. (2011). Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys*, 12/2011.
- OECD (2021). *OECD Employment Outlook 2021: Navigating the COVID-19 Crisis and Recovery*. OECD Publishing: Paris.

- Pesola, H., Sarvimäki, M. ja Virkola, T. (2024). Eri syistä maahan muuttaneiden työllistyminen Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä, 2024:9.
- Sarvimäki, M. (2017). Labor Market Integration of Refugees in Finland. VATT Research Reports 185, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Saukkonen, P. (2022). Maahanmuuton toinen sukupolvi – onko Helsinki valmis? Tutkimus- ja tilastotietoa Helsingistä, Helsingin kaupunki. Saatavilla: <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/maahanmuuton-toinen-sukupolvi-onko-helsinki-valmis> (viitattu 3.12.2024)
- Teräs, M. ja Kilpi-Jakonen, E. (2013). Maahanmuuttajien lapset ja koulutus. Julkaisussa: Martikainen T, Saukkonen P, Säävälä M, toim. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 2013: 184–202.
- Åslund, O. ja Rooth, D. (2007). Do when and where matter? Initial labour market conditions and immigrant earnings. *The Economic Journal* 117: 422-448.

Verkkajulkaisu  
ISSN 1797-3562  
ISBN 978-952-327-535-5

Sähköinen versio: [julkaisut.valtioneuvosto.fi](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi)